

ENSTITUYA KURDÎ YA BRUKSELÊ

Bultena sênehî ya agahdariyê

N° 7 - Hezîran 1991

Bi kurdî, fransî, hollandî û inglîzî

**Avec le soutien du Ministère de la Communauté Française
Service de l'Education Permanente**

Kiryariya salane 400 F.B. - N° bankê 426-3144071-85
4 rue Bonneels - B 1040 BRUXELLES - tel. 02/230.89.30
Ed. resp. J. Verwimp - Vijverstraat 8 - 1730 ASSE

ISSN 0777-4516

Membre de l'Union des Editeurs de la Presse Périodique

XEBATA ME YA SÊMEHÎ

ALİKARIYA PENABERÊN KURD

Enstituya me, bi hevkarîya xurt a VIC-Vlaams International Centrum û SOS-Ziekenhuizen "Nexweşxane", kampanyeke fireh ji bo alikariya penaberên kurd ên Iraqê vekir.

Heta nuha 19 kamyon, bi 135 ton cil, derman, battaniye û hwd. barkirî, çûn Kurdistanê. Wezaretê Pêşvebirina Cihana Siyemîn mesrefa şandina wan, ku gihaft 4 milyon frengên beljîkî, da. Ev kampanya nemaze li navçeya flamanî bi ser ket : alikariya xelk, televîzyon, radyo û rojname ...

Ev alikarî ji aliyê şaredariyên Silopî û Şirnexê, li Kurdistanê Tirkiyê, bi destên Kurdan bixwe, hat belav kirin. Me bi xwe re filmeke vidêo û fotoyên ku mezinbûna trajêdiya kurdî nişan didin anîn.

Rêxistinên mirovî, weka Doktorên Bê Sinor, Oxfam, Xaçê Sor ... ji alikariyeye mezin ji xelkê me re kir.

KONFÊRANSEKE MEZIN LI SER GELÊ KURD

Di 18 Heziran 1991 de, li Enstituya Sosyolojî ya Zanîngeha Azad a Brukselê "ULB", konfêranseke mezin bi navê "Agahdari û piştgiriya gelê kurd" bû. Ev konfêrans ji aliyê van 14 rêxistinên beljîkî yê giringtirîn hat pêk anîn : Le Centre Laïc Juif, le CNCD, les Juristes Démocrates, le syndicat FGTB, Justice et Paix, la Ligue des Droits de l'Homme, Médecins sans Frontières, le MRAX, OXFAM, Solidarité Socialiste, l'Union des Déportés Juifs de Belgique, l'UPJB, l'UEJB û le CNAPD.

Kesên ku di vê şevê de peyivîn ev bûn :

- Eric Suy, nîmîndeyê taybetî yê Rêxistina Neteweyên Yekbûyî "ONU" li Iraqê, Profesore Hîqûqê Navneteweyî li Zanîngeha Katolik a Leuven, Sekreterê Giştî yê Alîkar ê kevî li ONU û Mişawirê hîqûqî yê ONU.
- Pervîn Cemil, Seroka Enstituya Kurdî ya Brukselê.
- Eric David, Profesore Hîqûqê ê Rêxistinên Navneteweyî li Zanîngeha ULB û nîmîndeyê Association Belge des Juristes Démocrates.
- Dr Moreels, Serokê Doktorên Bê Sinor-Beljîka.
- Michel Ladsous, nîmîndeyê Amnesty International, berpirsiyarê Rojhilata Navîn.

Serokatiya şevê rojnamevanê radyo û televîzyonê, nivîskar, Jean-Marie Chauvier kir. Wî berê deh salan bernameyan li ser pîrsa kurdî pêk anî bûn.

25 ADAR

Me axaftinekê li ser rewşa Kurdistanê ya îroyên li zanîngeha bajarê Gent kir.

26 ADAR

Niv-rojeke agahdariyê li ser rewşa Kurdistanê, li dibistaneke şaredariya Asse. Sekreterê Enstituyê, Derwiş Ferho, û endamê şerefê yê Enstituyê û lêger, Jean Pascal Zanders, tê de axaftin.

29 ADAR

Roja Mafên Mirov ku ji aliyê Amnesty International li Institut St-Dominique, li Brukselê hat pêk anîn. Ji nêzîkî deh rêxistinên mafên mirov û gelan em ji hatin vexwendin û li ber çar sinifan li ser pirsê kurdî peyivîn.

1 NÎSAN

Koma me ya dilanê beşdar bû Festivala Navneteweyî ya Folklorê ya bajarê Leuven.

4 NÎSAN

Cardin koma me ya folklorê dilanên kurdî li Newroza rêxistina Hevaltiya Kurdî-Beljîkî, li Leuven pêşkeş kirin.

8 NÎSAN

Roja Navneteweyî ya Xwendekar û Cuhanan li Ypres. Nîzîkî saet û nîvekê, sekreterê Enstituyê, Derwiş Ferho, bi awakî fireh pirsê kurdî û pirsên cuhan û xwendekarên kurd dan nasin. Rêxistina Xwendekar û Cuhanan biryar stend ku pirsê kurdî di her ferzendê de bine meydanê û ku rêxistinên xwendekar û cuhanên kurd, li hundir û derveyî Kurdistanê, bi awakî fermî bipejirîne.

17 NÎSAN

Şeva agahdariyê li ser Kurdan, li Eupen, bajarekî ku tê de bi almanî tê peyivîn (li Baljikayê 50.000 kes zimanê wan almanî ye). Endamekî Enstituyê axaftina xwe bi almanî kir.

21 NÎSAN

Şeveke din a agahdariyê li Meise.

22 NÎSAN

Niv-rojê agahdariyê li ser Kurdan, ji aliyê dibistana rêxistina Elcker-Ik, li Leuven.

22 NÎSAN

Kovara "Aşîti" şeveke agahdariyê li ser pirsê kurdî, li Gent pêk ani.

26 NÎSAN

Konfêransek li ser pirsê kurdî ji aliyê Navenda Çandî ya Katalan, li Luksemburgê hat pêk anin.

30 NÎSAN

Axaftinek li ser Kurdan, ji bo Koordinasyona Jinan Dijî Şerr, li Brukselê.

14 GULAN

Rojek ji bo Kurdistanê, li Arendonck.

18 GULAN

Axaftinek li ser Kurdistanê, li "Volkskamp", Hoge Rielen, wilayeta Antwerpen "Anvers".

21 GULAN

Şeveke agahdariyê li ser Kurdan û rewşa Rojhilata Navîn, li Zandvliet.

22 GULAN

Şeveke agahdariyê li ser dîrok û çanda kurdî, ji aliyê Interculture, li Charleroi.

22 GULAN

Konfêransek li ser dîrok û rewşa Kurdan a îroyîn, li Sint-Niklaas.

29 GULAN

Rojêke din a Amnesty International, li Liseya Dachsbeeck, li Brukselê. Em car-din li ber çar sinifan li ser pirsê kurdî peyivîn.

6 HEZÍRAN

Konfêransek li ser rewşa Kurdistanê ya îroyîn, li Lennik.

MEDIA

Em 8 caran li ser rewşa Kurdistanê li du radyo û televîzyonên beljîkî peyivîn. Bi ser de jî, rojnameyên cihê bi me re hevpeyvîn kirin û me di hin kovaran de nivîsar nivîsîn.

ŞERRÊ XELÎC Î NIJADKUJIYA KURDÎ

Di hejmara buhurî ya bultenê, ya Adar 91 de, me bi dilxweşî dinivîsî ku Kurdan nêzîkî tevayîya Kurdistana Iraqê kontrol kir û me hêviya xwe bi wêbêyeke baştir li vê perçeya Kurdistanê digot.

Mixabin ! Li dawîya meha Adarê, Saddam Huseyn çekên giran, tank û hêlikoptêrên ku fosfor û napalm avêtin ser gelheya sîvil, bi kar anîn, bê ku leşkerê Amerîka û hêzên hevalbend wî rawestînin !

Li Başûrê Iraqê, şüiyên ku nizanin çekan bi kar binin hatin qir kirin. Piştî wan, serhildana geleri gihajt Bexdayê jî. Li Kurdistanê, avêtina fosfor û napalm tîrsa çekên şimik ku di Adar 1988 û şûn de hatin bi kar anîn li ba xelk şiyar kir. Ji nişka ve û di tevliheviyeke mezin de, du milyon kes ber bi sinorên Îran û Tirkiyê reviyên. Piraniya wan Kurd û yê din Asûrî, Tirkmen, Ereb ... bûn.

Televîzyonên cihanê wêneyên gelek trafik nişani me dan. Ev reva jinişkavî û tevliheviya mezin mercên gelek giran hin jî girantir kirin : serma, berf, baran, herî, çiyayên kaş, tîfingên Tirkan ku bi hişki xelk vedigerand, birçibûn, nexweşî, mirina bi deh hezaran, nemaze ya zarok û pîran ... Kabûseke ku nayê ji bir kirin, ku ewê di bîra tevayîya gelê me de bê kolan û ku ewê hergav rêza qir, sirgûn û nijadkujiyên bê dawî, ku dîroka me bi wan tije ye, binin bîra me.

Bextê du milyonên din ku li Kurdistana Iraqê man û yê gelên din ên Iraqê jî bextê penaberan ne gelek baştir e. Heta iro, ew jî nexweşî û birçibûnê gelek dikişînin. Ambargoya ku welatên hevalbend ferz kiriye rewşa wan hin jî xerabtir dîke.

Bi saya tezyîqa navneteweyî, ev welatên hevalbend alikariyeke bilez û giring, bi riya Tirkiye û Îranê şand, bê ku li benda biryara Civata Ewlehiyê ya ONU, N° 688, ku destûr da wan û rêxistinên mirovî yê navneteweyî ku bikevin hundirê sinorên Iraqê, biminin ! Wan navçeyê ewlehiyê li Bakurê Kurdistana Iraqê, ku digihêje paralela 36mîn, çêkir ji bo parastina kesên ku gelek teşwîq dikirin ku vegerin ciyên xwe. Ev penaber di navbera xwestina vegerê û tîrsa hêrs û heyfa Saddam Huseyn tereddud dikir, lê hêdî hêdî, di bin kontrola hêzên hevalbend

de, dest bi vege rê kir. Dema ku ew hema nuh li bin konan bi cî bûn yan ketin xaniyên xwe yê talankirî, hêzên hevalbend dest pê kir ku vege rin welatên xwe! Di eynî zemanî de, hevpeyvînên gelek dirêj û zor di navbera berpirsiyarên Eniya Kurdistanê Iraqê û Saddam Huseyn de dest pê kir ! Rewşeke ecêb ku têgihajtina wê zor e û hewayeke bigûman ...

Baş e ku berpirsiyarên kurd bi Saddam Huseyn re li ser otonomiya Kurdistanê bipeyivin, lê me dixwest ku ew van civnan li ciyekî din, li Ewropayê, di bin kontrola ONU yan şahidên navneteweyî de bibin. Û eger di rojên li pêş de ew bigihêjin lihevkerinekê, divê ku hemî merheleyên tetbîqkirina wê di bin kontrola hêzên ONU de - ne bitenê 500 dergevanên bi çekên sivîk - bibin, ji bo ku baweriya tu kesî bi Saddam Huseyn ku ji nuh de, bi dizî, xwe çekdar dike, tu neye.

Eger em werin opêrasyona alikirin û vege randina penaberan, em dikarin bêjin ku ew gelek bigûman e ! Navçeya paraztinê ku gihajt paralêla 36mîn bitenê nêzîkî sinorên Tirkîyê ye. Penaberên ku ber bi Îranê revîyan ji yê din gelek bêtir in (nêzîkî milyon û niv), lê ji vê navçeya paraztinê bêpar in. Bê gûman, ev opêrasyona mirovî ya ne wekhev di bin tezyîqa mezin a Tirkîyê de bûye, ji bo ku ew ji hebûna girseyeke mezin a Kurdên Iraqê li Kurdistanê Tirkîyê û ji piştgiriya Kurdên Tirkîyê bo wan gelek ditirse ! Ev piştgiriya mezin a Kurdan di rojên pêşin de hat ditin : rûniştevanên Kurdistanê Tirkîyê, ku ew bixwe gelek perîşan in, bi hezaran erebe û kamyonên bi xwarin û cil dagirtî li sinor rêz kirin. Hikûmeta Tirkîyê ji li ber cihanê xwe qurre dike ku ew alikariyeye mezin dide penaberan !

Li ser tehlîla me ya vî şerrê dijwar û wêbêya gelê kurd, em ji xwendevan re şîret dikin ku nivîsara Pervîn Cemîl a ragihandî, ku di kovara Mxax-Information a meha Hezîranê de, bi navê "Nijadkujiya kurdî û siyaseta navneteweyî", bi fransî hat weşandin bixwîne.

Di dawiyê de, em ji hemî rêxistin û kesên ku çûn Kurdistanê ji bo ku alikariyeye bilez yan a demeke dirêj a bicihkirina xelk bikin, gelek spasdar in. Û em baş têdîgihêjin ku ev bi saya piştgiriya navneteweyî û tezyîqa ramana tevane, yê pêşin di dîroka Kurdistanê de, ye ku rewşa gelê kurd dibe ku çêtir bibe.

PARLEMENTA EWROPAYÊ OTONOMIYÊ JI KURDAN RE DIXWAZE

Di 18 Nîsan 1991 de, Parlementa Ewropayê biryareke ji 12 bendan li ser gelê kurd deng da. Benda giringtirin a N° 7 e : (Parlementa Ewropayê) "dixwaze ku di çarçeva konfêranseke aştiyê li Rojhilata Navîn de pîrsa kurdî bê ditin, bi beşdariya hemî dewletên girêdayî vê pîrsê û nîminendeyên kurd, ji bo naskirina mafên Kurdan ji bo hebûn û otonomiyê li hemî dewletên ku ew tê de dimînin" (li metnê ragihandî binêre).

KURDISTANA TIRKIYÊ

Qanûneke nuh diji terrorismê

Di 12 Nisan 1991 de, hikûmeta Tirkiyê çend bendên qanûna tirkî, ku ji wan yên N° 141 û 142 diji propaganda komunîsm û veqetandinxwestinê ne, û qanûn N° 2932 ku zimanê kurdî qedexe dike rakirin.

Lê di eynî zemanî de, vê hikûmetê qanûneke nuh bi navê "qanûna diji terrorismê", ku bi qasî yên kevn bitehlike ye, danî. Naveroka vê qanûna dawîn ne vekirî ye û ew dikare her kesekî ku ne terrorist e, ku "nizama" ku dewleta Tirkiyê ferz kiriye rexne bike bi terrorismê ittiham bike. Bend 1 a vê qanûn N° 3713, ku di rojnama fermî de hatiye weşandin, ewha dibêje :

"Terrorism her kirineke ku ji aliyê kesekî yan çend kesên ku girêdayî rêxistinekê ne tê kirin û ku dixwazin sifeta komarê, weka ku ew di Qanûna Bingehtî de hatiye waf kirin, sistema wê ya siyasî, dadgehtî, civakî, sîvil û aborî biguherînin, û bi vî awayî zêder tînin yekbûna ku nayê perçe kirin a Dewletê, tevî erd û neteweyê xwe, hebûna Dewlet û Komara Tirkî dixin tehlikê, ewlehiya hundirî û derveyî ya Dewletê, nizamê tevane yan saxiya giştî qels dikin, têk didin yan dixin tehlikê, bi bikaranîna her wasîteyên tezyîq, şiddet, terror, heqaret, pehlixaandin yan tehdîdê ye.

Rêxistineke ku sifetên wê weka yên ku di vê qanûnê de hatine nîşan dan ji du yan bêtir kesên ku ji bo eynî amancê yek bûne pêk tî.

Gotina "rêxistin" ji bo teşkilat, komele, komeleyên çekdar, kom yan komên çekdar, weka ku ew di Qanûna Cezayê Tirkî û bendên qanûnên taybetî de hatine waf kirin, ji tî gotin".

Eger em werin zimanê kurdî, Turgut Özal îlan kir ku ewê serbest bibe, lê bikaranîna wî di daire û xwendegehan de ewê qedexe be ! Ango, ewê meriv kari-be bitenê li malê û di kuçê de pê bipeyive ! Ev jî ji berê heta nuha bi awakî tebîî dibû.

Parlementa tirkî Parlamento beljîki mahkûm dike !

Piştî serdana 4 parlementerên flaman bo Kurdistanê Tirkiyê (li hejmarê buhurî ya buletenê binêre) û dengdana Parlamento Beljîkî, di 14 Adar 91 de, ya biryara ku rewşa trajîk a Kurdên Tirkiyê teşîr kir û xwest ku konferanseke navneteweyî li ser Kurdan li hemî welatên ku ew tî de dijin bibe, hêrs gihajt jimareke mezin ji Tirkan : Kesahiyên fermî, rojnamevan, ronakbîr, kesên besit ... Parle-menterên beljîkî ku me behsa wan kir nameyên tehdîdê stendin ... (li rojnameyên tirkî yên ragihandî binêre : "divê ku em sefirê xwe ji Brukselê bikişînin..."). Xerabtirê gişan ew bû ku Parlamento tirkî daxuyaniyekê deng da û ji hikûmeta Tirkiyê xwest ku li pêwendiyên xwe bi Beljîkayê re ji nuh de binêre ! Ev daxuyani li ser pêşniyara sê serok-alîkarên sê partîyan : Diya Niştîman, SHP "sosyal-dêmkokrat" û Riya Rast, hat kirin (li metnê ragihandî binêre).

WEŞANÊN FIROTINÊ

WEŞANÊN ENSTITUYÊ	F.B.
Bultena agahdariyê (bi zimanên cihê)	100
Dossier Kurdistan (bi fransi)	200
Dossier Koerdistan (bi hollandî)	200
Kurdistan File (bi ingilizi)	200
CEMIL PAŞA Ekrem, Muhtasar hayatım	200
SOREKLÎ Şahinê Bekir, Jana Heft Salan (helbest)	250
BIRO Taharê, Memê û Eysê (şano)	200
Têkoşer (kovara sênehî, heta N° 43)	50
Bilan 1988	100
Info-blad 1988	100
Koerdistan, Beknopt overzicht van de geschiedenis	80
Kurdistan, quelques notes sur la vie économique et culturelle	60
FERHO M. Derwêş, Kurdî-Tirkî (ferhengok)	50
TORÎ Nêrgiz, Kawa Efsanesi (bi tirkî)	150
Kasêta hozan Birader : Evdalê Zeynê	250

WEŞANÊN DIN

BI KURDÎ

Pirtûk

AHMED Feqîr, Diwana Reş I	250
BOZARSLAN M. EMIN, Jin	1000
BAKSI Mahmut, Hêlin	280
BAKSI Mahmut, Zarokên Ihsan	280
BEYAZÎDÎ M. Mahmut, Adetên Kurdistan	120
CEWERÎ Firat, Dê Şêrinê	180
CEWERÎ Firat, Girtî	350
ENSTITUYA KURDÎ YA PARÎSÊ, Danezana Gerdûnî ya Mafên Mirov	250
FERHO M. Derwêş, Dengê Roja Dîl	180
FERAT Selim, Bijî Kurdistan "Êş"	200
HAZHAR, Ferhenga kurdî "sorani"-farisî	1.500
KELEŞ Babaê, Nişani	100
KOMELA KARKERÊN KURDISTAN, Kilam û stranên me	100
ÎZOLÎ D., Lêgerinên li Kurdistan	100
LESCOT Roger, Çirokên Kurdî	600
MIRAD Xelîl, Moriyê Nenê	100
SEYDO Ali û GEWRANÎ Ali, Ferhenga Kurdî Nûjen "kurmançî-erebî"	1.500

SOREKLÍ Şahinê B., Em û Pirsâ Me	200
SOREKLÍ Şahinê B., Wendabûn	200
ŞAKELÍ Amanc, Zardaxana "sorani"	200
TORÍ, Qolinc, Çirokên kurdi	120
TORÍ, Şilan	200
UZUN Mehmet, Mirina Kaleki Rind	600
XANÍ Ehmed, Mem û Zin "sorani"	600
XANÍ Ehmed, Mem û Zin (berga luks)	1.200

Bulten û kovar

Enstituya Kurdi ya Parisê, Bultena agahdariyê	70
Enstituya Kurdi ya Parisê, Hêvi (kovar)	280
Kurmancî (ragihana kovara Hêvi)	bê pere
Berhem	150

Sêlik, kasêt û kartên postê

Gulistan, My heart is in Kurdistan	400
Kasêt	250
Kartên postê	50
Kartên postê	20

Filmên vidêo

Newroz-festival	800
ŞIVAN, Kine Em	500
Yilmaz Güney û welatê wi	500
The Voice of Kurdistan	500

BI FRANSI

Pirtûk

BEDIR KHAN Kamuran, Le Kurde sans peine	750
BACHAR, Catalogue de peinture	100
Les Kurdes et le Kurdistan, ouvrage collectif sous la direction de Gérard Chaliand	280
KUTSCHERA Chris, Le Mouvement National Kurde	1000
ŞEMO Ereb, Le Berger Kurde	500

Kovar û bulten

Grip-Information, A vos masques ! Les armes chimiques reviennent !	150
Institut Kurde de Paris, Studia Kurdica	200
Institut Kurde de Paris, Bulletin d'information	70

BI HOLLANDÍ

Koerdisch Centrum, Arnhem, Het leven van de Koerden	120
FERHO M. Derwêş û CAVENTS Gerd, Cigerxwîn, Poëzie uit Koerdistan	180

FERHO Medenî, Lied der Aarde	130
JAMIL Pervine, De Koerdische literatuur, P.E.N.-Tijdingen N° 15	100
VANDEWIJER Ina, Het Zilveren Ei	50
ZANDERS Jean Pascal, Kent Turkije de Koerden ?, Bindteken N° 14	100

BI INGILÎZÎ

Committee on Foreign Relations, United States Senate, Chemical Weapons use in Kurdistan	100
Info-Türk, Black book on the militarist "democracy" in Turkey	800
ZANDERS Jean Pascal, Chemical weapons proliferation, Vredesonderzoek N° 4	150

BI ALMANÎ

Ausstellung Im übersee-Museum Bremen, Alltagskultur der Kurden	50
TOPAL Riza - ein kurdischer Maler	350
TATORT, Kurdistan	50

BI TIRKÎ

BAKSI Mahmut, Şivan'ın Sevdası	200
BEŞİKÇI İsmail, Devletlerarası sömürge Kürdistan	750
INSTITUT KURDE DE PARIS, Studia Kurdica	200
KAYA Şerafettin, Diyarbakır'da İşkence	240
TORÎ Welatê, Birlikte olduğumuz halklar	150
TORÎ Nêrgiz, Kürtlerde sanat II	200

BI EREBÎ

CELÎL Celilê, Nahdatul Ekrad El-Seqafiyye Welqewmiyye	150
GÜNEY Yılmaz, Salpa	200

Le génocide kurde et la politique internationale

TOUT un peuple est en marche, pieds nus et glacés, en butte aux montagnes enneigées du Kurdistan, à la boue et aux fusils turcs. Les plus faibles agonisent et meurent sur ce chemin de calvaire. Image apocalyptique dont la télévision n'arrive à nous montrer que des fragments.

L'abcès kurde crève enfin...

Il a fallu une telle déflagration pour que l'abcès kurde crève enfin, que le peuple kurde sorte des ténèbres de l'histoire et que le problème kurde soit éjecté sur la scène internationale. Problème perpétuellement occulté à cause d'une conspiration du silence, due au «danger» que représente le Kurdistan pris en tenaille par quatre dictatures sanguinaires, turque, persane, irakienne et syrienne, appuyées en outre par l'ensemble des gouvernements arabes.

Ces pays voisins sont, comme le Kurdistan, issus du colonialisme anglais et français qui leur a fait miroiter l'indépendance après la première guerre mondiale et sa victoire sur l'empire ottoman. Le sentiment de profonde frustration à l'égard des colonisateurs occidentaux, la nostalgie pour un passé glorieux au sein de trois empires musulmans : arabe, persan et ottoman, la mentalité féodale de régimes archaïques qui ont raté la modernité et leur attachement féroce au pouvoir et à l'argent ont fait naître chez eux un nationalisme chauvin, à fleur de peau, un complexe à la fois d'infériorité et de supériorité.

Le «danger» que représente le Kurdistan pour ces régimes est dû à sa situation géo-politique extrêmement importante, au cœur de la Mésopotamie et du Proche-Orient, ainsi qu'à ses richesses naturelles : pétrole, minerais, deux grands fleuves, agriculture... Ce «danger» ne menace pas seulement les pays du Proche et du Moyen-Orient, mais également les trois grandes puissances : les États-Unis, l'Union Soviétique et l'Europe.

À l'époque du Chah d'Iran et avant l'effondrement des pays de l'Est, le Kurdistan était coincé entre deux blocs, américain et soviétique : la Turquie et l'Iran étaient les deux grands alliés des États-

Le génocide kurde perpétré par Saddam Hussein, cyniquement, au vu et au su de toute l'humanité, est l'un des rares exemples dans l'histoire moderne. Lors des génocides arménien et juif, les tyrans cachaient leurs crimes, de peur d'être punis. En cette fin du 20 siècle, le criminel étale son sadisme et fait venir les médias chez lui pour qu'ils témoignent de sa victoire !

Unis, l'Iran étant le gendarme du Golfe et la Turquie le rempart contre l'Union Soviétique et membre de l'OTAN. L'Iraq et la Syrie, pays «socialistes», étaient les alliés militaires de l'Union Soviétique, contre «l'impérialisme américain et le sionisme». Lorsque le Chah a été renversé et que l'Iran a sombré dans le Moyen-Âge, le sort des Kurdes s'est empiré et lorsque les pays de l'Est se sont effondrés, l'Iraq s'est senti lâché et, étant pris de panique, s'est durci d'avantage.

Deux guerres simultanément

Le partage du Kurdistan en quatre parties a strictement lié son sort aux soubresauts de l'histoire politique des pays qui le dominent. Les Kurdes ont dû, la plupart du temps, mener deux guerres simultanément : la leur, contre leurs propres régimes, et celle extérieure, dans laquelle ils sont entraînés malgré eux, comme la guerre irano-irakienne et la guerre du Golfe. Cette dernière, unique dans son genre, ne s'effacera jamais de la mémoire collective du peuple kurde. 29 pays se sont coalisés pour faire la guerre contre l'Iraq, non pour défendre le droit international, mais pour le pétrole ! Lorsque le tyran a failli tomber, ils se sont lavés les mains et l'ont lâché contre sa propre population ! Ils sont devenus tout à coup soucieux des règles internationales de la fastueuse ONU qui préconise éternellement la non-ingérence dans les affaires intérieures des États. En réalité, ils ont eu peur de vexer leurs alliés, turcs et arabes, ainsi que l'Iran. L'Arabie Saoudite et le Koweït, surtout, ont fait de grandes pressions sur les Américains, par crainte qu'un début de démocratie ne s'installe en Iraq et qu'ainsi les revendications et les révoltes populaires n'éclatent également chez eux. Ces pays préférèrent un Saddam affaibli ou un autre militaire moins dangereux pour eux.

Après le cessez-le-feu, une certaine opinion publique occidentale a accusé les Kurdes de jouer le jeu de M. Bush en se révoltant contre Saddam Hussein. Cette opinion oublie que les Kurdes luttent depuis des décennies contre le régime de Bagdad et qu'ils n'ont pas attendu pour cela les ordres des Américains. S'ils avaient

réussi à contrôler le Kurdistan, beaucoup de gens auraient dit que ce Kurdistan était une création des Américains. Lorsqu'un peuple n'a pas d'identité reconnue et qu'il doit continuellement lutter pour sa survie, il est toujours suspect !

Des alliances contre nature ?

Deux autres reproches sont souvent faits aux Kurdes : ils n'ont jamais réussi à avoir un état à cause de leurs divisions et leur caractère tribal. On oublie que lors du traité de Sévres en 1920, la Société des Nations, équivalente de l'ONU d'aujourd'hui, avait décidé de donner l'autonomie ou l'indépendance aux Kurdes et aux Arméniens. Les Anglais et les Turcs s'y sont opposés. L'on oublie aussi que la plupart des états d'Orient, d'Afrique et d'Amérique latine sont créés par des colonialistes occidentaux et ne sont pas bâtis par des peuples plus « civilisés » que les Kurdes. Enfin, on dit que les Kurdes font des alliances contre nature : les Kurdes d'Iraq s'appuient sur l'Iran, ceux d'Iran sur l'Iraq, ceux de Turquie sur la Syrie... et n'arrivent pas à avoir une direction unique, une sorte d'OLP. Ces alliances sont malheureusement réelles, mais très limitées. Les Kurdes y sont acculés pour des nécessités pratiques et non pour des raisons politiques : pouvoir fuir les bombardements, transporter leurs blessés, faire venir des médecins et des journalistes, pouvoir partir en Occident pour plaider leur cause... Nous voyons aujourd'hui un exemple flagrant de cette nécessité. Pour que les Américains et les Européens puissent acheminer l'aide humanitaire aux Kurdes d'Iraq, les diplomates et les organisations internationales ont dû négocier avec la Turquie et l'Iran et franchir leurs frontières. D'ailleurs aucun mouvement de guérilla ne peut survivre sans une aide extérieure, comme par exemple les Sahraouis qui s'appuient sur l'Algérie pour lutter contre le Maroc et les Palestiniens sur les pays arabes pour lutter contre Israël.

En ce qui concerne la création d'une sorte d'« OLP », il existe deux obstacles majeurs. Sur le plan intérieur, c'est-à-dire militaire, il est indispensable que les Kurdes de chaque partie du Kurdistan luttent séparément, car s'ils coordonnent leurs forces ils auront quatre armées en même temps sur le dos ! Et sur le plan extérieur, c'est-à-dire la représentation diplomatique, le même obstacle existe : si, par exemple, le représentant d'un « OLP » Kurde à Bruxelles est un Kurde d'Iraq, il pourra critiquer l'Iraq, la Turquie et la Syrie mais pas l'Iran. S'il est d'Iran, il pourra critiquer l'Iran, la Turquie et la Syrie mais pas l'Iraq. S'il est de Turquie, il pourra critiquer la Turquie, l'Iran et l'Iraq, mais pas la Syrie ! Nous prions les lecteurs de toutes nationalités d'essayer de comprendre la nature inextricable du problème kurde, due à la division du Kurdistan en quatre parties.

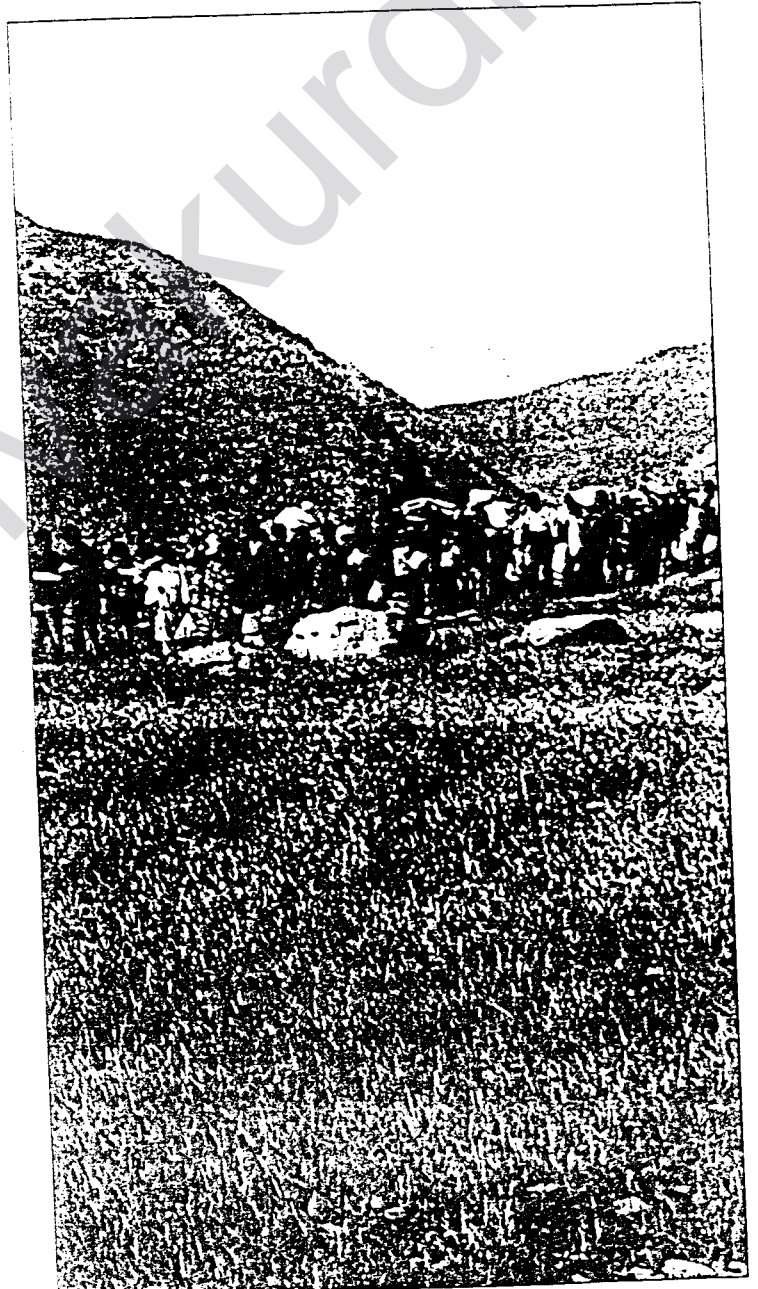
Fédéralisme

Comment résoudre ce problème ? La solution idéale serait d'avoir l'indépendance. Mais aucun pays au monde n'en veut, il faudrait que les Kurdes aient leurs pleins droits politiques, culturels et sociaux à l'intérieur de chacun des états où ils se trouvent, y compris en Union Soviétique. Cela veut dire que les Kurdes demandent le fédéralisme. Mais ce fédéralisme ne pourra se réaliser que si une vraie démocratie s'installe dans la région, non seulement pour les Kurdes, mais également pour les autres peuples du Proche-Orient. Ce Proche-Orient en perpétuelle ébullition : problèmes kurde, palestinien, israélo-arabe, libanais... Dictatures qui répriment féroce-ment les autres ethnies et religions, mais aussi leurs propres

populations... Rapacité de l'Occident et de l'Union Soviétique, avides de pétrole, de compétitivité et d'influence... Voilà un tableau surréaliste et cauchemaresque !

Tant que les pays riches soutiennent les dictatures du Tiers-Monde, quelle que soit leur nature, et empêchent les peuples de lutter contre elles et de chercher leur voie menant lentement et péniblement vers la démocratie, les tragédies humaines s'amplifieront dans un monde qui va de plus en plus à deux vitesses : celle foudroyante et conquérante d'un Occident peu peuplé et l'autre, lente et douloureuse d'un Tiers-Monde innombrable.

Pervine JAMIL,
Présidente de l'Institut Kurde de Bruxelles

Tout un peuple en marche

7. REUNION EXTRAORDINAIRE DU CONSEIL EUROPEEN (SITUATION DES KURDES)

Résolution commune remplaçant les B3-0556, 0560, 0618, 0619, 0620, 0621, 0622, 0623 et 0624/91

sur la situation des Kurdes

Le Parlement européen,

- vu les résolutions pertinentes du Conseil de sécurité de l'ONU,
 - vu ses précédentes résolutions sur la situation des Kurdes,
 - vu les résultats du Conseil européen qui s'est tenu à Luxembourg le 8 avril 1991,
- A. considérant que les forces sous le commandement de Saddam Hussein tentent de commettre un génocide contre les Kurdes,
- B. considérant les actes de tyrannie, en général, et le recours fréquent à la torture dont Saddam Hussein et ses forces armées se sont rendus coupables à l'égard de la population irakienne et notamment, contre les enfants de ce pays,
- C. considérant que des milliers de personnes meurent sous les bombardements et que le pilonnage des régions kurdes n'a toujours pas cessé,
- D. profondément touché par les souffrances terribles subies par des milliers de réfugiés kurdes s'échappant à travers les zones montagneuses, se retrouvant sans abri et dans des conditions de dénuement absolu et alarmé par les informations dramatiques qui parviennent des organisations humanitaires, sur place, selon lesquelles des milliers de réfugiés, principalement des enfants, sont morts sur les routes, de faim, de froid, de maladies et des suites de leurs blessures, et que selon les médecins, des centaines d'autres meurent encore chaque jour,
- E. soulignant que l'armée irakienne se livre à des exécutions contre la population chiite du sud du pays,
- F. considérant que les membres de la coalition ont incité l'opposition irakienne à penser que des manoeuvres d'éviction de Saddam Hussein seraient favorablement accueillies et susciteraient l'adhésion,
- G. conscient du fait que tant que le problème kurde n'est pas résolu politiquement en tant que tel, il constitue une menace pour la paix et la sécurité dans la région,
1. condamne fermement la tentative de génocide contre le peuple kurde par le régime de Saddam Hussein et la répression de l'ensemble de la population irakienne;
 2. exige l'arrêt immédiat des attaques contre la population et réaffirme la nécessité du maintien total de l'embargo décrété par les Nations Unies, tant que se poursuit la répression contre le peuple kurde et l'ensemble de la population irakienne;
 3. appuie la proposition présentée au Conseil européen visant la création d'une zone protégée temporaire pour assurer la sécurité des Kurdes et des autres personnes déplacées en Irak, mais s'inquiète des conséquences de la pérennisation d'une telle situation; appuie la décision déjà prise de

efficace; se félicite par conséquent de la décision des gouvernements américain, britannique et français d'envoyer des troupes en Irak pour préserver la sécurité de ces zones;

4. demande aux gouvernements de l'Irak et de la Turquie de faciliter l'oeuvre de secours aux populations kurdes et d'ouvrir les frontières nationales aux réfugiés et aux organisations humanitaires internationales non-gouvernementales; invite la communauté internationale, agissant sous les auspices des Nations unies, à soutenir les efforts qui vont dans cette direction;
5. souligne le devoir moral qui incombe aux Nations Unies, lesquelles devraient au besoin amender leur Charte pour y parvenir, d'aller au-delà du simple respect des frontières nationales pour concevoir des moyens visant à empêcher les régimes totalitaires de commettre des génocides;
6. constate que le sort réservé au peuple kurde constitue un crime de génocide au sens de la Convention de 1948, comme l'ont noté les ministres des Affaires étrangères agissant dans le cadre de la coopération politique; demande aux gouvernements des Etats membres de saisir la Cour internationale de justice pour faire reconnaître et condamner ce génocide en application de ladite Convention;
7. souhaite que dans le cadre d'une conférence de la paix au Moyen-Orient, le problème kurde soit abordé avec la participation de tous les Etats concernés et des représentants kurdes, afin de reconnaître le droit à l'existence et à l'autonomie des Kurdes dans tous les Etats où ils se trouvent;
8. accueille favorablement la résolution 688 du Conseil de sécurité des Nations Unies sur la situation des Kurdes en Irak et espère que le Conseil de sécurité va prendre toutes les mesures nécessaires afin de garantir la sécurité de la population kurde et de permettre aux réfugiés kurdes de retourner dans leurs foyers, avec la garantie qu'aucune persécution ne sera menée à leur égard;
9. insiste pour qu'aucun réfugié fuyant le régime irakien ne soit contraint de réintégrer l'Irak contre sa volonté et demande aux Etats membres de la Communauté de faciliter l'accueil des demandeurs d'asile kurdes;
10. estime que la mise en oeuvre de la résolution 688 exigera la présence d'une force adéquate des Nations unies, chargée du maintien de la paix;
11. invite le Bureau élargi à examiner l'opportunité de l'envoi d'une délégation parlementaire représentative dans la région;
12. charge son Président de transmettre la présente résolution au Conseil, à la Commission, aux Nations unies ainsi qu'aux gouvernements de Turquie, d'Irak, de Syrie et d'Irak.

8. SITUATION OF THE KURDS

Joint resolution replacing B3-0556, 0560, 0618, 0619, 0620, 0621, 0622, 0623 and 0624/91

RESOLUTION

on the situation of the Kurds

The European Parliament,

- having regard to the relevant resolutions of the UN Security Council,
 - having regard to its previous resolutions on the situation of the Kurds,
 - having regard to the results of the European Council of 8 April 1991 in Luxembourg,
- A. whereas the forces under the command of Saddam Hussein are attempting to commit genocide against the Kurds,
 - B. having regard to the general acts of tyranny including the widespread use of torture committed by Saddam Hussein and his forces against the population, including children, in Iraq,
 - C. whereas thousands of people are dying from the effects of bombing attacks and the bombing of Kurdish areas is continuing,
 - D. profoundly shocked at the terrible suffering experienced by thousands of Kurdish refugees fleeing across mountainous regions, without shelter and in absolute destitution, and alarmed at the dramatic news from humanitarian organizations on the spot, according to which thousands of refugees, predominantly children, have died on the road from hunger, cold, disease and the consequences of their wounds, and that, according to doctors, hundreds more are dying every day,
 - E. emphasizing that the Iraqi army is carrying out executions among the Shiite population in the south of the country,
 - F. whereas members of the coalition led the Iraqi opposition to believe that moves to oust Saddam Hussein would be welcomed and supported,
 - G. aware that, until a political solution is found to the Kurdish problem, it will continue to pose a threat to peace and security in the region,
1. Strongly condemns the attempted genocide against the Kurds by Saddam Hussein's regime and the repression of the entire Iraqi population;
 2. Calls for an immediate end to attacks on the population and reaffirms the need to maintain in full the United Nations embargo as long as acts of repression against the Kurdish people and the Iraqi population as a whole continue;

3. Supports the proposal submitted at the European Council for the creation of temporary protected zones to ensure the safety of Kurds and other displaced persons in Iraq, but is concerned at the consequences of prolonging this situation; supports the decision already taken to provide aid for the Kurds and urges that this aid be adequate and effective; consequently welcomes the decision of the US, British and French Governments to send troops to Iraq to guarantee the security of these zones;
4. Calls on the Governments of Iran and Turkey to facilitate the supply of aid to the Kurdish populations and to open their national frontiers to refugees and international non-governmental humanitarian organizations; calls on the international community, under the auspices of the United Nations, to support efforts being made to this end;
5. Emphasizes the moral duty of the United Nations, if necessary by amending the UN charter, to go beyond the mere preservation of national boundaries and to develop means of preventing totalitarian regimes from perpetrating genocide;
6. Notes that the treatment of the Kurdish people is tantamount to the crime of genocide within the meaning of the 1948 Convention, as noted by the Foreign Ministers meeting European Political Cooperation; calls on the governments of the Member States to bring the matter before the International Court of Justice to ensure that these acts of genocide are acknowledged and condemned in accordance with that Convention;
7. Hopes that the Kurdish problem can be placed on the agenda of a Middle East peace conference with the participation of all the states concerned together with Kurdish representatives to secure recognition of the Kurds' right to existence and autonomy in all countries in which they are to be found;
8. Welcomes Resolution 688 of the UN Security Council on the situation of the Kurds in Iraq and hopes that the Security Council will take all necessary measures to guarantee the security of the Kurdish population and enable Kurdish refugees to return to their homes with the guarantee that they will not be the victims of any form of persecution;
9. Insists that no-one fleeing from the Iraqi regime must be forced to return to Iraq against their will and calls on the Member States of the Community to facilitate arrangements for Kurdish refugees requesting asylum;
10. Considers that the enforcement of Resolution 688 will require the presence of an adequate United Nations peace-keeping force;
11. Calls on the Enlarged Bureau to consider sending a parliamentary delegation to the region;
12. Instructs its President to forward this resolution to the Council, the Commission, the United Nations and the Governments of Turkey, Iran, Syria and Iraq.

YAYDIN

20 MÄRZ 1991 MITTWOCH NO: 349

Ankara'dan Belçika'ya tepki

ANKARA (ANKA)- Dışişleri Bakanlığı Türkiye aleyhinde bir karar tasarısını kabul eden Belçika Parlamentosu'nu sert bir dille kınadı. Dışişleri Sözcüsü Murat Sungar bir grup Belçikalı Parlamenter'in Güneydoğu'da yaptığı gezi sonucunda hazırlanan karar tasarısını "Haksız, mesnetsiz ve gerçek dışı iddialarla" dolu olduğunu belirterek, "Karar tam bir sorumsuzluk ve kendini bilmezlik örneğidir" dedi.

Dışişleri Sözcüsü Murat Sungar 14 Mart'ta Belçika Parlamentosu'nda kabul edilen karara ilişkin bir soru üzerine yaptığı yazılı açıklamada 26 Aralık 1990-5 Ocak 1991 tarihleri arasında insan haklarının ihlal edildiği iddialarıyla ve Iraklı sığınmacıların durumunu araştırmak amacıyla Türkiye'ye gelen Belçikalı parlamenterleri "Kötü niyetli ve ön yargılı" olarak nitelendirdi.

Belçikalı parlamenterlerin ülkelerine dönüşlerinde düzenledikleri basın toplantısında Türk hükümetini Hitler ve Lenin hükümetlerine benzettiklerini, Atatürkçülüğü faşizmle özdeşleştirdiklerini kaydeden Sungar, yapılan tüm girişimlere karşın bu parlamenterlerce hazırlanan karar tasarısının Belçika Parlamentosu'na benimsendiğini belirtti.

LER

Günaydın

Onyargılı karar tasarısına tepki gösterdik

Belçika rezaleti

Türkiye'deki insan hakları ihlalleri iddialarını araştırmak amacıyla 26 Aralık 5 Ocak tarihleri arasında ülkemize gelen 10 Belçikalı parlamenterin hazırladıkları karar tasarısı ve bu tasarının Belçika Meclisi'nde onaylanması, iki ülke ilişkilerinde gerginlik yarattı...

■ Yazısı 5'te

► Türk düşmanı Belçikalılar, Kürtler'in masum insanları katletmesini gözardı ediyor

Elçimizi çekelim.

► ANAP'lı Akarcalı, Belçika Meclis Başkanı'na 6 sayfalık mektupla ders verdi

Türk düşmanının adresi

**Belçika'ya
Türk laneti**

Belçika'daki Türk federasyonu ve dernekleri, parlamentoya ve Atatürk'e dil uzatan milletvekili Hugo Van Rompay'a protesto mektupları yazılmasını istiyorlar.

• HABERİ 9. SAYFADA •

Mr. Hugo Van Rompay
Parlementaire
16. Rue Royale
1000 - Bruxelles
BELÇİKA

- Kürtleri savunurken Atatürk'e dil uzatan küstah parlamenter Rompay'a ağzının payını veren tepkiler sürüyor. Ankara, Belçika Büyükelçimizi geri çekme eğiliminde. Olay, içişlerimize karışma sayılıyor.
- Türkiye-AT Karma Parlamento Komisyonu Başkanı Bulent Akarcalı, mektubunda, "Aldığınız karar, bölgedeki Kürt terörünün gelişmesine yarar" dedi. Rompay'ın Atatürk'e söylediği bir sözü yakıştırdığı kaydedildi.

'Dünün sömürgecileri, dünya için yine tehdit oluşturuyor'

- Prof. Dr. Abdülhalük Çay, sömürge gelirleriyle zenginleşen Belçika'nın, insan hakları bahanesiyle, insan haklarını ortadan kaldırmaya çalıştığını söyledi.

• HABERİ 9. SAYFADA •

HATIRLATI: ANAP milletvekili Bulent Akarcalı, Belçika Parlamentosu Başkanı'na yolladığı mektubunda, Kürtler'in masum kadın ve çocukları katlettiğini hatırlattı. "Bu gerçeği görmezden gelemezsiniz" dedi.

Proposition de déclaration déposée à la Présidence de la Grande Assemblée Nationale de Turquie à propos de la résolution "relative au problème des kurdes et autres minorités ethniques de Turquie" adoptée par la Chambre des Représentants de Belgique

Nous proposons de faire les démarches nécessaires dans le sens des sentiments des membres de notre Assemblée et de communiquer à la Présidence de la Chambre des Représentants de Belgique la déclaration ci-jointe en vertu de l'article 60 du règlement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie sur la résolution adoptée le 14 mars 1991 par la Chambre des Représentants de Belgique.

- Monsieur Ülkü GÜNEY
Vice-Président du Groupe du Parti de la Mère Patrie
- Monsieur Hasan Fehmi GÜNEŞ
Vice-Président du Groupe du Parti Social-démocrate Populiste
- Monsieur Vefa TANIR
Vice-Président du Groupe du Parti de la Juste Voie

Cette déclaration est adoptée à l'unanimité le 20 mars 1991 à la séance plénière de la Grande Assemblée Nationale de Turquie.

TRADUCTION NON OFFICIELLE

Déclaration commune des groupes des partis politiques à propos de la résolution "relative au problème des kurdes et des autres minorités ethniques de Turquie" adoptée par la Chambre des Représentants de Belgique.

Le fait qu'une résolution subjective, intentionnellement pleine de préjugés ait été adoptée le 14 mars 1991 par la Chambre des Représentants de Belgique, en témoignage de l'intérêt porté aux soi-disant problèmes ethniques et aux droits de l'homme en Turquie, en dépit des démarches et des avertissements faits auprès du Gouvernement et des parlementaires belges, est considéré par la Grande Assemblée Nationale de Turquie avec surprise, regret et indignation profonds.

Il est certain qu'une telle résolution, qui n'a aucune valeur juridique et morale du point de vue de la Turquie, ne contribuera pas à l'honneur et au respect de la Chambre des Représentants de Belgique. Il est d'ailleurs évident que cette résolution aura inévitablement sur les relations turco-belges des effets négatifs et que la responsabilité de ces effets incombera aux représentants belges qui ont agi avec des préjugés.

La République de Turquie, depuis sa fondation a fait son choix dans le sens d'instaurer la démocratie dans le pays, basée sur les principes et le respect des droits de l'homme, de la supériorité du droit et a enregistré d'énormes développements dans la voie de l'établissement du système pluraliste parlementaire. Etat souverain, la Turquie respecte et respectera dans ce cadre les dispositions internationales telles que la Charte des Nations Unies, la Convention du Conseil de l'Europe, la CSCE, auxquelles

.../...

elle adhère de sa propre volonté. Il est inadmissible qu'un autre Etat avance en dehors de ces obligations des revendications et des propositions s'ingérant dans les affaires intérieures d'un autre pays.

Qui plus est, un pays connu pour sa politique de colonisation et d'exploitation menée sur le continent africain, qui a violé les principaux principes des droits de l'homme en violant les règles de droit et qui n'a pas pu résoudre les conflits entre la minorité et la majorité de son propre territoire; n'a point le droit de faire la leçon à la nation turque qui a apporté le droit et la justice sur les territoires qu'elle a administré, où elle a accueilli avec tolérance les étrangers qui s'y sont réfugiés, partagé avec eux ses moyens modestes et qui rejette catégoriquement les concepts de discrimination raciale et de xénophobie.

La Grande Assemblée Nationale de Turquie, face à cette résolution qu'elle considère comme une conséquence d'un malaise de conscience, demande :

- au Gouvernement de la République de Turquie de prendre des contre-mesures adéquates et de réévaluer ses relations avec la Belgique sous cette perspective et en abondant dans le sens des sentiments des membres de la Grande Assemblée Nationale de Turquie,

- au Président de la Grande Assemblée Nationale de Turquie de faire des démarches dans le même sens.

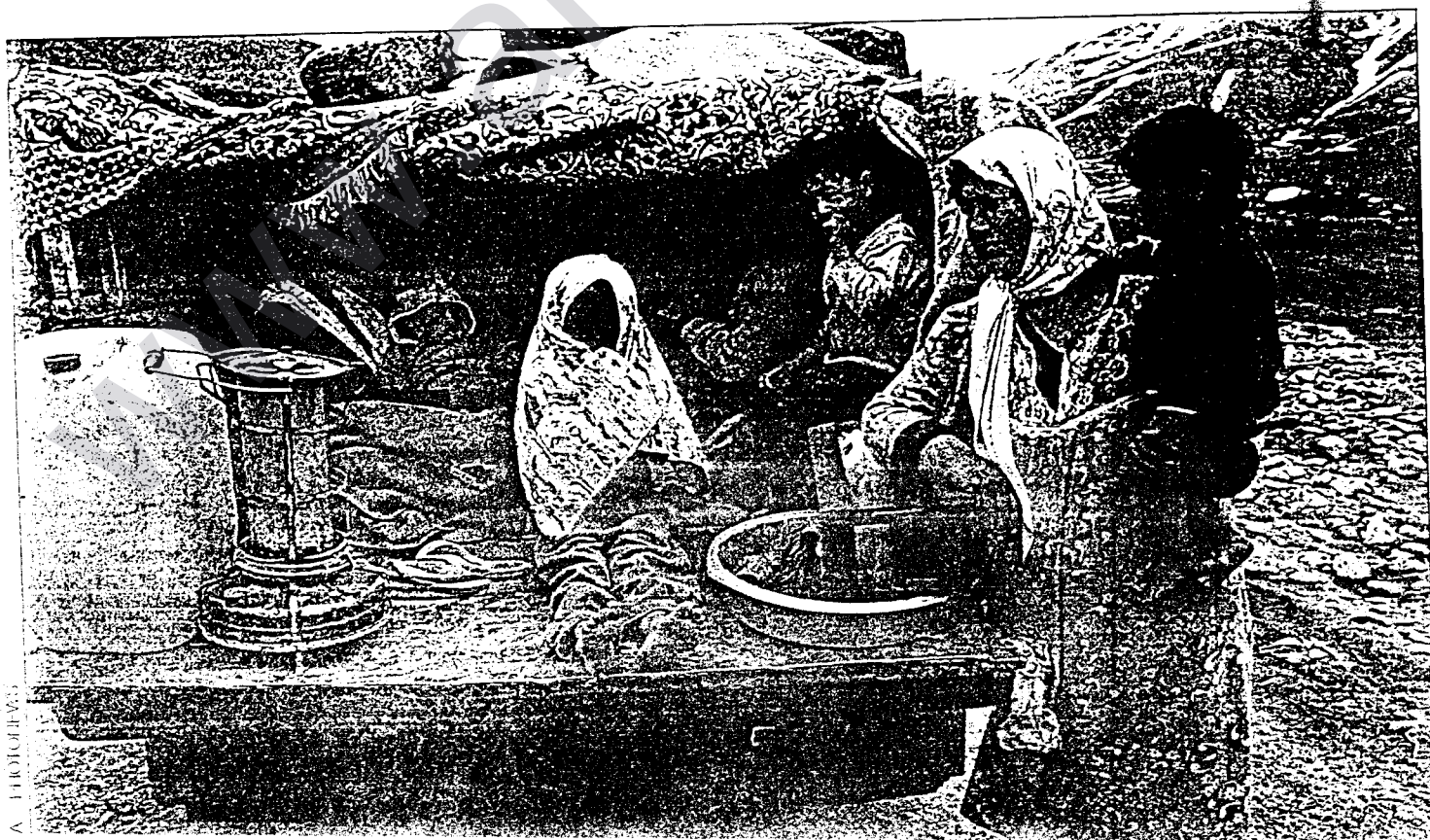
ILS SONT DEUX MILLIONS

AND HEBB - GALERIA - PHOTO NEWS

2 millions d'hommes, de femmes et d'enfants,
à fuir les bombardements pour aller mourir de
faim ou de froid dans les montagnes arides
aux frontières Turque et Iranienne.
2.000.000 de Kurdes prisonniers de l'histoire.

Les Kurdes font désespérément partie de ces minorités oubliées, ballottés entre les conflits des 5 nations qui les divisent: l'Irak, l'Iran, la Turquie, la Syrie et l'URSS. Depuis 2.700 ans, ils combattent pour leur survie. Ils sont avec leurs 25 millions d'âmes la plus grande communauté ethnique à ne posséder ni pays, ni autonomie. Victimes d'enjeux stratégiques et économiques qui, le plus souvent, les dépassent, leur histoire est une suite de révoltes, d'oppressions, voire de persécutions.

De nombreux pays ainsi que les communautés européennes ont débloqué de l'aide mais elle reste insuffisante face à l'ampleur du désastre. La mobilisation de chacun est nécessaire pour tenter de parer au plus pressé. Les équipes de Médecins Sans Frontières présentes sur le terrain, vous lancent donc un appel pressant: vos dons sont indispensables pour acheminer matériel médical, médicaments et vêtements supplémentaires. Ces renforts sont vitaux pour ces populations en péril.

D'avance, les Médecins Sans Frontières vous remercient de votre participation immédiate.

UN PREMIER BILAN DES OPÉRATIONS DE SECOURS DE MÉDECINS SANS FRONTIÈRES

- Les opérations de secours, tant en Turquie et en Iran qu'en Irak, ont débuté à la mi-mars et se sont depuis lors fortement amplifiées.
- 2 avions C-130 de la force aérienne sont partis samedi 6 avril à destination de la frontière Turquo-Irakienne et Irano-Irakienne: suivis d'1 Boeing pour Kirkouk et Mossoul et de 6 avions gros porteurs.
- 50 tonnes de matériel médical et de médicaments sont déjà parvenues à destination, 100 autres tonnes partiront avec le pont aérien prévu. Ce matériel sera accompagné d'équipes de secours supplémentaires.
- Médecins Sans Frontières cherche actuellement les moyens d'héliporter ses secours (hommes et matériel) à l'intérieur même du Kurdistan.

VERSEZ SUR LE COMPTE 000-0000060-60 DE MÉDECINS SANS FRONTIÈRES.

• Médecins Sans Frontières - Rue Deschamps 24 - 1050 Bruxelles - Tél. 02-428 33 01

Souvenez-vous d'Halabja en 1988

Des milliers de civils ont été exterminés par les armes chimiques. MSF fut la seule organisation à leur porter assistance et à témoigner. La communauté internationale ne s'en est vraiment émue que 2 ans plus tard, lors de la guerre du Golfe. La moralité choisit ses moments d'application!

Aujourd'hui, comme si les gaz n'avaient pas suffi, c'est au napalm que le régime irakien a tenté de les anéantir. Pour tenter de fuir le massacre une fois de plus, 2.000.000 d'entre eux ont trouvé refuge dans les montagnes où le froid et la faim tuent des dizaines d'enfants par jour.

Fidèle à son mandat d'assistance médicale, Médecins Sans Frontières met tout en œuvre pour tenter d'apporter une aide quelque peu efficace à cette immense population en détresse. Les médias parlent de génocide, de catastrophe sanitaire sans précédent, de débâcle, de chaos,... Ces termes restent bien théoriques face aux témoignages des équipes de secours assistant impuissantes à la mort d'enfants affamés, exténués par la fatigue et le froid.

Sans oublier qu'à côté de cette situation dramatique et urgente, l'avenir du peuple kurde reste incertain. La réalité d'aujourd'hui laisse bien peu de place à l'optimisme et l'aide humanitaire ne sera malheureusement que d'un bien faible poids face aux enjeux politiques en présence.

Mais en attendant, il convient de trouver très rapidement tous les moyens pour empêcher ces milliers de personnes de mourir. La vitesse d'accès est un facteur crucial pour prévenir l'augmentation du nombre de victimes. Si nous attendons encore l'afflux de civils kurdes, si nous n'allons pas vers eux dans des zones montagneuses, le nombre de morts et d'handicapés risque de frôler une catastrophe sans précédent.

FRANZ L. R. B. - GAMBIA - PHOTOFELIX

Eyskens : des forces belges pour protéger les Kurdes ?

Un mandat de l'ONU aux forces de la coalition anti-irakienne dans les zones-tampons ? Eyskens accepte l'idée d'une participation belge.

En se ralliant à la proposition britannique de créer des « enclaves » dans le nord de l'Irak, pour isoler les populations kurdes de la répression décrétée par Saddam Hussein, en chargeant les Nations unies d'étudier la concrétisation rapide de cette formule, les Douze ont posé lundi à Luxembourg un véritable acte politique communautaire : les termes sont de Mark Eyskens, notre ministre des Affaires étrangères, manifestement heureux de voir la présidence belge du Conseil de Sécurité confrontée à un nouveau défi historique :

Nous sommes à un moment charnière pour le droit international : c'est du droit innovateur, qui peut être interprété comme un droit, sinon un devoir d'ingérence. Dès lors que l'on prend à cœur le respect des Droits de l'Homme, on ne peut laisser son aspect coercitif à la seule décision des Etats souverains : on verserait dans l'arbitraire. C'est un aspect tout à fait sous-estimé en 1945 par les rédacteurs de la Charte.

TROIS FORMULES POSSIBLES

C'est voir plus loin que la situation irakienne... J'espère que chacun évalue bien la portée de l'évolution, avertit Mark Eyskens. Je suis partisan d'une extension de ce droit à d'autres situations. Quid, s'il le fallait un jour, de l'Azerbaïdjan, du Cachemire, de l'Afrique du Sud, de la Yougoslavie, du Rwanda, du Burundi ?

La question essentielle, après la réunion de Luxembourg, se pose

en termes urgents : comment appliquer ce droit d'ingérence, s'il est reconnu dans une résolution, au drame des Kurdes irakiens ? On peut toujours espérer, bien sûr, que le gouvernement irakien ait peur et fasse marche arrière. Mais c'est peu probable. Trois formules me paraissent donc possibles : la première, la plus simple, serait que les Nations unies donnent mandat aux forces militaires qui sont là, à savoir les 29 pays de la coalition ou ceux qui ont été impliqués dans les opérations terrestres. L'inconvénient, c'est que cela ressemblerait à une reprise des hostilités. Et j'ai l'impression que les Américains n'aiment pas trop mettre leurs doigts dans cet engrenage.

Un peu plus tard, Mark Eyskens précisera cependant : Si, à Luxembourg, la Grande-Bretagne a proposé de créer des enclaves en Irak, c'est parce qu'il y avait eu un contact entre le Premier ministre John Major et le président Bush.

La deuxième formule qu'évoque le ministre des Affaires étrangères recueille sa préférence : Elle voudrait que l'ONU demande à des forces arabes membres de la coalition d'intervenir. Les six (les pays du Conseil de Coopération du Golfe, ndlr) ou les six plus deux (ceux-là, l'Égypte et la Syrie). Mais... La troisième solution prendrait beaucoup de temps et celui-ci presse. Ce serait l'appel aux Casques bleus traditionnels, qu'ils soient Scandinaves, Indiens ou autres...

DEVOIR MORAL DE LA BELGIQUE

Mark Eyskens se lance à l'eau, sans hésitation. Si l'ONU fait appel à la première formule, je trouve que la Belgique, qui a exercé la présidence lors d'un vote historique (la résolution 688), devrait aussi prendre ses responsabilités et collaborer à l'œuvre des Nations unies. Même si notre pays ne s'est engagé dans la coalition que pour des missions défensives ou dissuasives ? Oui. À titre personnel, j'ai toujours été partisan d'un engagement militaire ferme de la Belgique. On ne peut pas préconiser une action internatio-

Quand on préside le Conseil de sécurité des Nations unies, on doit s'engager. Photo Alan Dewez

nale, bénéficier de ses fruits, et rester au balcon. Quand on attache une grande importance aux Droits de l'Homme et quand on préside le Conseil de Sécurité, on doit s'engager. Moralement, nous sommes engagés jusqu'au cou.

Ceux qui, il y a trois mois, en Belgique notamment, nous disaient « Faites attention à Saddam Hussein, c'est un dirigeant nationaliste arabe, ne l'humiliez pas, les troupes de la coalition ne doivent pas opérer en territoire irakien... », ceux-là sont à présent les premiers à réclamer une intervention militaire pour défendre les Kurdes. Surprenante conversion !

Les Douze n'ont pas débattu, lundi, des formules qu'énonce Mark Eyskens. Mais ils ont tenté de définir ces « enclaves ». Il faut se montrer prudent. Les tracer « ex-cathedra » serait commencer à démembrer l'Irak. Il faut le faire en fonction des droits de l'Homme et des besoins kurdes, où qu'ils se trouvent. Pourquoi ne pas concevoir des zones mouvantes ?

L'étape suivante se jouera aux Nations unies. Comment la présidence belge compte-t-elle mener cette mission capitale ? On pourrait établir un lien entre les deux précédentes résolutions, suggère Mark Eyskens. Lier le maintien de l'embargo à la situation des populations soumises à la répression. C'est d'abord aux juristes de creuser, avant de proposer un texte sur d'éventuelles enclaves. Mais

il n'est pas exclu de faire référence à la résolution 678, celle qui a autorisé le recours à tous les moyens, y compris la force.

Le ministre belge des Affaires étrangères le sous-entend à peine : ce cadre conviendrait parfaitement à la formule qui dépêcherait au Kurdistan irakien des militaires de la coalition.

JEAN-PAUL COLLETTE

DOSSIER « MOYEN-ORIENT » PAGES 2 ET 6

Un Belge mène l'enquête en Irak

Erik Suy dirigera la mission de l'ONU parmi les Kurdes. PAGE 6

KURDES IRAKIENS : VERTS UNE « ENCLAVE »

Une zone tampon provisoire en Irak protégée par l'ONU ? Une idée neuve au regard du droit international. Et bien difficile à concrétiser.

riche, puisque la zone pétrolière de Kirkouk en ferait partie !

Une fois n'est pas coutume, les États-Unis — qui évoquent un projet moins ambitieux depuis dimanche en concordance avec leur allié turc Turgut Özal — paraissent avoir été surpris par l'ardeur britannique. Le gouvernement de M. Major a envoyé un emissaire à Washington afin de convaincre l'Administration américaine, mais il est bien douteux que celle-ci

modifie son opinion. Car la peur du « précédent » hante bien des chancelleries. George Bush se fait observer par les Israéliens et les Palestiniens. À cet égard, la marge de manœuvre paraît faible.

Thomas Pickering, le délégué américain à l'ONU, a rappelé lundi soir deux précédents, précisément. Mais les exemples choisis, le Salvador et le Soudan, ne représentaient, selon ses propres dires, que des « couloirs de tranqui-

lité » permettant d'acheminer une aide humanitaire aux populations sous les feux de guerres civiles. Une idée reprise quasi explicitement par la fameuse résolution 688 votée vendredi dernier au Conseil de sécurité.

Toute autre solution, en effet, risquerait de susciter d'engendrer au sein de ce Conseil des oppositions très fortes. Pas seulement de la part des pays non alignés soucieux de préserver le principe de non-ingérence, mais aussi de

la Chine — de laquelle on a peur. Un craie qu'elle sera sans doute tentée d'utiliser en pensant au Tibet...

L'Irak a reçu violemment aux intentions exprimées par les Européens. Le nouveau Premier ministre Saadoun Hammadi a « catégoriquement » rejeté la proposition « suspecte » de zone tampon, et a annoncé que son pays la combattra « par tous les moyens ».

Pour Bagdad, le problème des réfugiés a été délibérément créé

et constitue un maillon du complot ourdi contre l'Irak. M. Hammadi a répété que son gouvernement avait proposé l'envoi d'observateurs des Nations unies dans le Kurdistan irakien. Le ministre irakien de l'Information, son homonyme Hamid Hamidadi, a, lui, expliqué que le complot en question émanait de... la CIA.

Les responsables européens s'attendaient à ce refus catégorique. François Mitterrand l'avait évoqué à Luxembourg. Il reste la possibilité

de maintenir l'embargo économique envers l'Irak afin de le rendre à de meilleurs sentiments, et il dit en substance. Une forme de coercition, on le voit, bien éloignée des méthodes précitées recommandées par les Britanniques...

En revanche, à travers toutes les déclarations favorables à la création d'une zone tampon, quelle qu'en soit la nature, on remarque au moins une unanimité sous la forme d'une négation : personne

n'envoie d'attenter à la souveraineté irakienne sur le Kurdistan dans ce pays. C'est du reste le problème majeur invoqué par le secrétaire général des Nations unies, Javier Perez de Cuellar, lorsqu'il taxa ce dossier de « compliqué ». En revanche, Massoud Barzani, l'un des chefs rebelles kurdes, s'est félicité de l'initiative européenne, qu'il a qualifiée de grand pas en avant, humanitaire et politique.

B. L.

Espace tampon, zone ou enclave de protection, sanctuaire, terre d'accueil : la définition de l'État territorial qui paraîtrait provisoirement — jusqu'à la chute de Saddam Hussein... — la sécurité du peuple kurde d'Irak pose maints problèmes. John Major, le Premier ministre britannique, s'est fait le champion de l'enclave kurde au conseil européen informel de Luxembourg ce lundi. Mais si l'idée acceptée par les chefs d'État et de gouvernement représente l'expression d'une unanimité politique à mal pendant la crise du Golfe, la praticabilité du projet reste à démontrer.

Les Britanniques n'hésitent pas à pousser les termes de ce plan bien au-delà du consensus européen minimal. Au moins sur deux points : Londres estime que la création de cette zone de sécurité devrait se faire de gré ou de force. Autrement dit, la coalition anti-irakienne pourrait alors contraindre Bagdad à accepter cette solution temporaire par les armes si besoin. Et, en outre, certaines indiscretions diplomatiques, John Major plaiderait même pour la constitution d'un espace vaste et

Un réfugié kurde irakien arrive à la frontière turque présente des brûlures au visage, qu'il attribue à une bombe au phosphore. Photo AP

Les décisions des Douze à Luxembourg

Lundi soir, le Sommet européen extraordinaire de Luxembourg, destiné à tirer les leçons de l'après-guerre du Golfe, concluait ses travaux par une série de décisions spectaculaires et la détermination d'orientations politiques dont le président du Conseil européen, le Premier ministre luxembourgeois Jacques Santer, et le président de la Commission européenne, Jacques Delors, devaient s'entretenir ce mercredi à New York avec le secrétaire général des Nations unies, Javier Perez de Cuellar, et jeudi à Washington avec le président Bush.

Ces décisions portent sur l'intervention auprès de l'ONU pour que soit créée une enclave de protection sous surveillance des Nations unies pour les réfugiés irakiens, kurdes en particulier, sur une assistance financière de 150 millions d'euros (6,3 milliards de FB) répartie entre 100 millions d'euros à charge du budget de la CEE et 50 millions à financer par les États membres, ce qui coûterait à la Belgique quelque 200 millions de FB; une création au sein des Nations unies d'un registre des ventes d'armes afin d'encaisser ce genre de commerce.

Les Douze ont anticipé sur les liens futurs entre la Communauté européenne et l'Union de l'Europe occidentale (UEO) — seule institution européenne compétente en

matière de défense — en la chargeant d'acheminer l'aide humanitaire aux réfugiés irakiens. La Communauté européenne ne peut pas entrevoir comment l'Irak peut reprendre sa place au sein de la communauté des nations civilisées tant que Saddam Hussein restera au pouvoir, déclarait Jacques Santer lors de la conférence de presse finale. Les autres conditions d'une normalisation irakienne sont l'arrêt de la répression brutale contre les populations civiles irakiennes et notamment kurdes, l'acceptation et l'application des résolutions 687 (conditions du cessez-le-feu définitif) et 688 (arrêt d'ingérence humanitaire) et le maintien des sanctions à l'égard de l'Irak tant que persistera l'attitude actuelle du gouvernement irakien.

Sur le plan plus général de la stabilité à retrouver au Proche-Orient, les Douze rappellent les trois conditions essentielles à leurs yeux : solution au conflit israélo-arabe et à la question palestinienne, légitimité démocratique des gouvernements, développement et réduction des inégalités de revenus dans la région. Soulignant l'indivisibilité de la légalité internationale, ils réclament donc la mise en œuvre des résolutions 242 et 338 du Conseil de sécurité selon le principe de l'échange de territoires contre la paix. Ils rappellent les principes

de leur politique à cet égard : droit d'Israël à des frontières sûres et reconnues et droit du peuple palestinien à l'autodétermination. Sur ce plan-là, on peut prévoir une reprise des relations entre la CEE et l'OLP. Pour peu que Yasser Arafat en satisfasse les conditions, un contact semble possible désormais avec la présidence luxembourgeoise de la CEE.

Tout un volet de mesures de sécurité est ensuite évoqué. Il est calqué sur les formules qui ont été couronnées de succès pour la cote d'Ivoire en Europe.

Sur le plan économique, outre l'aide humanitaire et les accords avec les pays de cette région, les Douze envisagent quatre possibilités à plus long terme : l'acréation de « marches communes régionales » — Jacques Delors a évoqué une Communauté de l'Eau et du Pétrole comme s'est créée jadis la Communauté européenne du Charbon et de l'Acier —; les Douze onneraient leur appui économique au développement de l'Union du Maghreb; un partenariat pourrait se développer entre la CEE et Israël, pour autant bien sûr que ce pays fasse certaines concessions politico-militaires; enfin, de nouveaux modes de coopération devraient être recherchés avec l'Iran.

SERGE de WAERSEGGER

Aide massive pour des réfugiés irakiens toujours plus nombreux

Si le cessez-le-feu permanent de la guerre du Golfe a pris effet ce mardi à 19 h 30 GMT (21 h 30 en Belgique) aux conditions définies dans la résolution 687, pour les réfugiés irakiens, le calvaire continue. Particulièrement pour les Kurdes pour lesquels François Mitterrand a parlé de génocide.

Quelque 300.000 réfugiés ont déjà trouvé asile sur le sol ottoman. Et de 500.000 à 1 million d'Irakiens restent bloqués entre l'armée de Saddam Hussein qui les chasse vers le nord et l'armée turque qui leur interdit l'accès de son territoire. Ankara refuse, en effet, de les « accueillir officiellement » avant d'obtenir une garantie économique et financière des pays et institutions internationales et plus particulièrement de l'ONU. Les autorités turques ont d'ores

et déjà prévu de transformer en camps provisoires deux des sept lieux de rassemblement sauvage formés autour de points d'eau qui comptent au total près de 165.000 personnes depuis près d'une semaine dans la seule région de Kukurca.

Plus de 35.000 autres personnes fuyant l'Irak ont par ailleurs déjà atteint les crêtes à 2.400 m d'altitude et devraient venir grossir en core le nombre des réfugiés dans les petites vallées étroites en territoire turc; 200.000 autres personnes seraient en marche plus loin dans la montagne.

Pour leur venir en aide, les opérations américano-franco-britanniques de largage de vivres se sont poursuivies. Commencées dimanche, ces missions ont permis de

larguer plus de 200 tonnes de fret aux réfugiés sur divers lieux de rassemblement, notamment au-dessus de camps installés dans des zones enclavées à l'est de la frontière et qui ne peuvent recevoir de secours par la route.

Largués sur ces régions à haute altitude, les colis de vivres contiennent chacun 5/6 rations de guerre destinées à l'équipe de soldats américains, en cas de guerre prolongée avec l'Irak. Chaque paquet contient de la viande en tranches, du café, de la crème, du sucre, du sel, du thé, des fruits séchés, des biscuits, des chewing-gums, des allumettes, du papier de toilette... Mais pas d'eau alors que les réfugiés meurent de soif.

En Iran, où sont partis 5 délégués

de la Croix-Rouge belge pour édifier un camp de réfugiés, c'est l'appel à une totale mobilisation des Nations unies pour venir en aide aux réfugiés irakiens. Estimés à 771.850 — en majorité des Kurdes — lundi midi, ils devraient être plus d'un million vers la fin de la semaine. Un téron a déclaré mardi que sur plus de 10 km à l'intérieur de l'Irak, dans le nord-est, les réfugiés kurdes marchent vers l'Iran... À voir autant de monde, on se demande d'où ils viennent et où ils vont. Cela défile à un rythme incroyable. Et d'ajouter : Des réfugiés affirment que l'armée irakienne continue d'utiliser les hélicoptères et des avions pour bombarder les gens.

Portant lui-même son budget d'urgence d'1 milliard à 4 milliards de

dollars (2 milliards de FB), l'Iran a fait appel au peuple, aux organisations nationales et aux agences internationales pour mobiliser les ressources, demandant en particulier aux Emirats Arabes Unis d'accorder une aide d'urgence.

Pour leur part, les agences de l'ONU ont demandé aux gouvernements étrangers de répondre à un appel de fonds et de mieux coordonner leurs aides bilatérales — mardi, Javier Perez de Cuellar chargeait le prince Aga Khan de coordonner toute l'aide internationale. L'Udaro, qui coordonne pour l'ONU les secours en cas de catastrophe, avait lancé vendredi un appel à l'aide de 137 millions de dollars. Mais, selon un responsable de l'organisme, aucune promesse d'aide substantielle n'a encore été faite. (D'après AFP.)

Un Belge chef d'une mission d'enquête

Le secrétaire général des Nations unies, Javier Perez de Cuellar, a nommé un diplomate belge, Erik Suy, chef d'une mission d'enquête de l'ONU sur le sort des populations kurdes au nord de l'Irak. Annoncée par le porte-parole du secrétaire général, François Guillani, cette décision a reçu l'aval de Bagdad.

M. Suy sera mercredi en Suisse pour constituer son équipe avant de s'envoler pour l'Irak d'ici la fin de cette semaine, a précisé le porte-parole.

La mission de M. Suy est d'autant plus importante qu'elle déterminera l'importance de cette mission

suivre le Conseil de sécurité à propos de la constitution de zones de protection au nord de l'Irak en faveur des Kurdes fuyant la répression. Bien que sa mission ne soit pas destinée à établir l'emplacement précis de ces zones, le rapport qu'il devra faire au secrétaire général de l'ONU et qui sera ensuite transmis pour information au Conseil de sécurité orientera les travaux de ce dernier.

En présentant lundi au Conseil de sécurité l'idée de son gouvernement, endossée par les Douze à Luxembourg, l'ambassadeur britannique à l'ONU, Sir David Hannay, avait particulièrement insisté sur l'importance de cette mission

avant toute décision concernant la constitution éventuelle de telles zones.

Erik Suy est un expert attaché au ministère des Affaires étrangères né le 15 août 1933 à Gand. Il a obtenu successivement un doctorat en droit à l'université de Gand et un doctorat en relations internationales à l'université de Genève.

Directeur général des Nations unies à Genève de 1983 à 1987, M. Suy a aussi et notamment été secrétaire général adjoint de l'ONU, en tant que conseiller juridique des Nations unies, de 1974 à 1983. Il est également professeur de droit à la KU.L. (Belga et AFP.)

DES OBSERVATEURS DE L'ONU EN IRAK

Observateurs militaires et mission d'évaluation : l'ONU place ses pions, alors que les Etats-Unis avertissent l'Irak.

Washington a haussé le ton à l'égard de Bagdad, en le mettant en garde contre les vols d'hélicoptères et d'avions de combat au nord du 38e parallèle, qui comprend la majeure partie du Kurdistan irakien. L'avertissement pourrait signifier que les Etats-Unis s'approprieraient à faire respecter la mesure par la force. Officiellement, il s'agit d'assurer la sécurité des opérations de secours aériens qui se poursuivent au-dessus de la région.

Par ailleurs, la création d'une zone de protection pour les Kurdes ne fait pas l'unanimité à l'ONU. La Grande-Bretagne a été amenée à nuancer l'appel lancé lundi par le Premier ministre John Major en faveur de la création, et reprise une CEE qui entend laisser au Conseil de sécurité le soin de formaliser le projet. L'ambassadeur chinois auprès de l'ONU a estimé que la proposition posait de sérieux problèmes quant au respect de la souveraineté nationale et de l'intégrité territoriale.

Le diplomate belge Eric Suy, chef d'une mission d'enquête de l'ONU sur le sort des populations kurdes d'Irak qui partira cette semaine, a déclaré à Genève que la création de zones de sécurité pour les réfugiés sous les auspices de l'ONU, en Irak, produirait peu de changements quant à la réalité de la situation sur le terrain. M. Suy a estimé que la question humanitaire devrait être réglée d'une autre manière, « sans certainement pas, je pense, en créant une zone sous surveillance de l'ONU en Irak. Cet ancien directeur général des Nations unies, à Genève, de 1983 à 1987, insiste sur les principes fondamentaux des relations internationales et estime que le consentement irakien à l'établissement d'une zone de sécurité pour les Kurdes à l'intérieur de son territoire serait un principe fondamental. Cela ne semble pas être le cas, à tel fait remarquer. Aussi je doute qu'il ne sera pas à la portée des Nations unies de créer et contrôler une telle zone.

D'autre part, le Conseil de sécurité de l'ONU a adopté mardi soir à l'unanimité la résolution 689 créant le Monuk (Mission d'observation des Nations unies pour l'Irak et le Koweït), un corps de 1.440 observateurs chargés de surveiller la frontière irako-koweïtienne.

Quelques centaines de réfugiés kurdes au... Koweït ont manifesté, hier, contre la répression irakienne. Photo AP.

nes du sud de l'Irak. La date du déploiement de cette force de maintien de la paix devrait être bientôt communiquée. Elle devrait comprendre un noyau central de 300 observateurs militaires, appuyés par plus de 1.100 militaires appartenant à des unités d'infanterie, de soutien et de déminage.

La CEE met en œuvre son aide

Au lendemain du Sommet extraordinaire des Douze à Luxembourg, la Commission européenne prend déjà les mesures nécessaires pour que les 150 millions d'écus destinés aux victimes irakiennes, en particulier aux réfugiés kurdes, à titre d'aide humanitaire soient débloqués le plus rapidement possible. Rappelons que les Etats membres se sont engagés à financer 50 millions d'écus tandis que 100 millions seront à charge du budget communautaire. Mais le budget européen de l'aide alimentaire pour 1991 étant déjà épuisé, c'est par un subtil jeu de virements entre les postes du budget que les fonds pourront

Le Monuk devrait compter des officiers et des observateurs américains, soviétiques, chinois, français et britanniques, appartenant au cinq pays membres permanents du Conseil de sécurité.

Cela devrait ainsi être la première fois que les cinq permanents, perma-

Commission et des Etats membres se retrouveront ce jeudi à Bruxelles pour une première réunion de coordination. Dès demain également, une mission d'experts se rendra en Irak et ensuite en Iran pour évaluer les besoins des réfugiés et mettre en œuvre l'acheminement de l'aide, la mise en place d'une équipe de supervision chargée de coordonner l'effort européen.

Au Sommet de Luxembourg, les chefs d'Etat et de gouvernement ont prévu que l'Union de l'Europe occidentale (UEO) se charge d'acheminer l'aide humanitaire aux réfugiés irakiens. Question de

Le Monuk devrait compter des officiers et des observateurs américains, soviétiques, chinois, français et britanniques, appartenant au cinq pays membres permanents du Conseil de sécurité.

Luxembourg, le groupe de travail désigné de l'UEO s'est réuni, mardi, à Paris tandis que les chefs d'Etat ont réuni leurs membres de l'UEO - Belgique, France, Italie, Royaume-Uni, RFA, Espagne et Portugal - exhortant hier les moyens à déployer pour coordonner l'aide alimentaire européenne. Mais si une telle réunion des chefs d'Etat major était prévue depuis longtemps, cela reste une première du genre.

Pour cette opération d'aide humanitaire de large envergure, la Belgique envisage de consacrer 210 millions de F et d'affecter des C 130 « Hercules » de la Force aérienne à l'acheminement de l'aide.

Un savoir-faire belge à Manhattan

Le fait a déjà été souligné, la Belgique n'a pas attendu d'exercer la présidence du Conseil de sécurité, au mois d'avril, pour développer un certain nombre d'idées et d'avancer des propositions. Mark Eyskens, le ministre des Affaires étrangères, a dit (« Le Soir » de mercredi) combien, à ses yeux, cette responsabilité se double d'un engagement moral. Mais il décrit aussi le travail de la délégation belge à Manhattan, en liaison constante avec la rue des Quatre Bras, dans le prolongement des initiatives prises les derniers mois...

Dès avant l'expiration de l'ultimatum imparti à l'Irak, le 11 janvier, nous avons demandé au secrétaire général des Nations unies de désigner un représentant permanent, qui étudie, en fonction de l'après-crise, la possibilité d'organiser une conférence sur la sécurité et la coopération au Moyen-Orient. A Genève, le 14 janvier, lors de la rencontre des douze ministres européens des Affaires étrangères avec M. Pérez de Cuellar, j'ai retenu cette proposition, que les Américains jugeaient excessive. Elle vient d'être mise en pratique avec la désignation de M. Brunner, porteur d'un mandat clair : préparer une OCSE moyen-

orientale... Dès le 11 janvier encore, la Belgique suggérait l'envoi d'observateurs de l'ONU en Irak.

Mark Eyskens insiste : la Belgique a joué et joue un rôle actif. Le public ne le comprend pas mais c'est un fait qu'il est plus facile, pour un pays membre du Conseil de sécurité, de prendre individuellement des initiatives quand il n'exerce pas la présidence. Le processus n'est pas robotisé : pour la résolution 687, les négociations ont pris entre trois et quatre semaines... Le chef de notre diplomatie aime à rappeler que, l'an dernier déjà, en temps non suspecto, comme dit le ministre, il alignait les quatre problèmes grevant l'avenir du Proche-Orient, ajoutant la question kurde aux dossiers palestiniens, israéliens arabe et libanais. Seule la Grèce n'appuyait son « oui » sur un « non »... sous des menagements...

Pour le vote de la résolution 689, la semaine passée, l'ambassadeur Noterdaeme, le président du Conseil, avait averti Bruxelles que seuls sept voix, sur les neuf requises, appuyaient le projet coparrainé par la France et la Belgique. L'opinion publique belge sous estime, selon Mark Eyskens, le trésor d'habileté et de pres-

sions qu'il a fallu déployer pour obtenir les voix nécessaires. Il y avait ainsi une résistance totale de la part de l'Inde, la crainte d'un veto chinois... Tout cela a été aplani. Ce vendredi, je reçois un vice-Premier ministre chinois (M. Zhu Rongji), je vais évidemment le remercier. Et tenter de le convaincre que la Chine ne devrait pas opposer de veto à un éventuel texte sur l'établissement d'enclaves dans le nord de l'Irak.

La Belgique nourrit d'autres projets, à défendre tant dans le forum onusien qu'au sein de la Communauté européenne. A l'ONU, elle a introduit sa proposition d'une réglementation pour l'exportation des armements. Quant à l'Europe, elle doit être un partenaire valable au Proche-Orient, dit encore Mark Eyskens. Sur les terrains de la politique, de la sécurité et de l'économie : la Belgique appuiera l'axe émis par Jacques Delors, le projet d'une « Ceca » moyen-orientale du pétrole et de l'eau, à la manière de la politique commune du charbon et de l'acier négociée par l'Europe.

La conjoncture est favorable mais il faut aller vite, conclut le ministre. Nous avons six mois...

JEAN-PAUL COLLETTE

Baker-Shamir : bilan en demi-teinte

JERUSALEM

De notre correspondant particulier

Les porte-parole israéliens se disent satisfaits des résultats de la visite de M. Baker à Jérusalem. Une chose est certaine : il n'y a pas eu d'écarts ou de brouille. En fait, le secrétaire d'Etat américain est plutôt content d'avoir obtenu l'engagement de principe des dirigeants israéliens pour une conférence de paix régionale, présidée par les Etats-Unis et par l'URSS, ou bien entièrement des négociations directes, en pays arabes et, parallèlement, avec une délégation palestinienne.

Maintenant, James Baker essaie d'obtenir le même accord de principe des partenaires arabes à cette négociation. La bulle est dans le camp arabe, dit avec une subtilité évidente, le vice-ministre des Affaires étrangères Netanyahou, après le départ de M. Baker pour Le Caire.

Cela dit, le secrétaire d'Etat américain a refusé de se laisser entraver par les dirigeants d'Israël à parler, comme eux, d'un « accord israélo-américain » sur la production et le contenu de la conférence régionale envisagée. Car lorsqu'on creuse un peu, on s'aperçoit qu'il y a très peu d'accord.

seulement beaucoup de bonne volonté, de part et d'autre. Les Américains partagent la position israélienne que rien ne peut remplacer des pourparlers directs entre les parties en conflit. M. Baker estime, comme M. Shamir, que la présence de l'URSS pour inaugurer les négociations, aux côtés des Etats-Unis, serait fort opportune, mais que Moscou doit d'abord rétablir les relations diplomatiques avec Jérusalem. Les Américains semblent même prêts à « suspendre » la possession de Shamir face au mot conférence et ont pas protesté quand les dirigeants d'Israël ont préteré appeler la future conférence rencontre régionale.

Les désaccords demeurent enbers sur l'essentiel... les Etats-Unis, comme les Arabes d'ailleurs, estiment que toute négociation de paix doit être basée sur les résolutions 242 et 338 du Conseil de sécurité, axes sur le principe : territoires contre paix.

Shamir refuse sans ambages cette position. Les Américains n'acceptent pas davantage les limitations que le gouvernement israélien entend imposer à la composition et au rôle de la délégation palestinienne aux pourparlers.

Néanmoins Baker a choisi d'ar-

reprendre les angles, au lieu de pousser à la négociation de paix.

Shamir refuse sans ambages cette position. Les Américains n'acceptent pas davantage les limitations que le gouvernement israélien entend imposer à la composition et au rôle de la délégation palestinienne aux pourparlers.

Shamir refuse sans ambages cette position. Les Américains n'acceptent pas davantage les limitations que le gouvernement israélien entend imposer à la composition et au rôle de la délégation palestinienne aux pourparlers.

VICTOR CYGIELMAN

Soldats turcs en sol irakien : action humanitaire

Des soldats turcs ont franchi la frontière avec l'Irak pour raisons humanitaires, afin d'assurer la sécurité des réfugiés. C'est ce qu'a annoncé hier, sans plus de précision, le porte-parole du gouvernement turc. Pendant ce temps, les parachutistes américains franco-britanniques d'aide aux réfugiés irakiens, en majorité kurdes, aux frontières turque et irakienne, se sont poursuivis mercredi. Et les Emirats arabes unis, l'Italie et la Suisse se sont aussi engagés à fournir une aide.

Pour essentielle qu'elle soit, cette assistance a provoqué mardi un dramatique accident : deux réfugiés kurdes irakiens ont ainsi trouvé la mort, écrasés par des colis d'aide largués mardi dans la région montagneuse de Cukurca, à la frontière turque. Une région déjà particulièrement touchée par les conditions climatiques très difficiles : 15 personnes, dont 9 enfants, y sont mortes, mardi, d'épuisement ou de maladie.

L'aide a également ses limites : les caisses de provisions n'ont pas atteint, mardi, un col de montagne à haute altitude près de la frontière irakienne, où se trouvaient des centaines de milliers de réfugiés kurdes. Ce qui fait dire à un responsable de Médecins sans frontières que le principal but de ces parachutages est de se débarrasser du sentiment de culpabilité et de réduire notre anxiété.

Une anxiété qui, pour le Dr Marcel Roux, a des raisons d'être : sur le chemin de la Turquie, il a vu des enfants gravement brûlés par des bombes au phosphore, des jeunes filles qui n'avaient plus de pieds après avoir sauté sur des mines et des vieillards qui mouraient d'épuisement sous la pluie. Je suis allé au Cambodge, au Liban, en Afghanistan, au Sri Lanka, au Yémen et en Somalie. Mais je n'avais jamais vu des choses de ce genre, a-t-il ajouté. Le retour serait impossible. Il n'y a plus de villages au Kurdistan irakien, ils ont été bombardés.

Quelque 13 000 Kurdes ont pourtant regagné mardi la ville de Souleimaniya. Un retour qui s'explique peut-être par des déclarations de Bagdad, qui non seulement affirme assurer depuis 4 jours l'approvisionnement du Kurdistan mais promet également une assistance alimentaire aux réfugiés kurdes qui regagneront leurs foyers. L'Irak s'est également dit prêt à collaborer avec la Turquie pour aider les réfugiés. Geste d'intérêt ? Les deux pays, dit Bagdad, pourraient aussi réanimer leurs relations commerciales et économiques et, notamment... rouvrir l'oléoduc irako-turc, fermé dès le début de l'embargo de l'ONU. (D'après AFP, AP et Rtr.)

Question kurde

Raymonde Dury de retour d'Irak : "Il faut que l'ONU protège les réfugiés"

Au cours d'une mission toute récente qu'elle a menée en Turquie pour un rapport sur les relations entre ce pays et la Communauté européenne, Raymonde Dury, présidente de la délégation PS belge au Parlement des Douze, s'est rendue dans la zone du territoire irakien sous protection internationale. C'est dans ces camps (régions de Zakho, Shiladiza, Suri) que vivent aujourd'hui encore une vingtaine de milliers de réfugiés. Raymonde Dury a également profité de sa présence dans la région pour rendre visite au contingent médical militaire belge.

De manière générale, comment évolue la situation dans les camps de réfugiés kurdes ?

RAYMONDE DURY : "Tout d'abord, il faut savoir que plusieurs camps ont été fermés. Parce les gens sont rentrés, soit chez eux, soit dans les villages où ils se trouvaient avant la répression irakienne. Aujourd'hui, il reste un ou deux camps ouverts. Les conditions générales m'ont semblé relativement bonnes. Entre autres grâce à l'amélioration du climat et au travail des nombreuses Organisations non-gouvernementales sur place : Médecins sans frontières de France, des Pays-bas, des ONG américaines, danoises, ... On trouve aussi de la nourriture en suffisance et on a fait des efforts en matière d'eau".

Que disent les rapports des médecins concernant l'état de santé des réfugiés ?

"Les médecins que j'ai rencontrés à Zakho ont relevé des cas de typhoïdes, de diarrhées, mais pas des pathologies trop dramatiques. Par contre, là où se trouve l'antenne médicale belge, surgissent de graves problèmes chirurgicaux. Les enfants sautent en jouant sur des mines dont est truffée la région, ou avec des grenades".

A l'heure actuelle, c'est la question de la sécurité qui se pose avec le plus d'acuité...

"Les réfugiés craignent par-dessus tout le départ des forces alliées. Il faut absolument, et c'est l'avis de beaucoup de personnes là-bas, remplacer la présence militaire alliée, par une force militaire des Nations Unies, ou par quelque chose de semblable".

Les soldats irakiens se font-ils menaçants ?

"Je me trouvais à 10 kilomètres de l'armée irakienne, et d'après les militaires occidentaux, il semble qu'ils sont en train de se réarmer et de se réorganiser sérieusement. Ce-

ci en vue de reprendre le contrôle de cette région. Les kurdes eux, attendent la stabilisation du régime ou, à défaut, la présence de la force militaire occidentale".

Vous avez rendu visite aux 150 militaires belges présents sur le terrain. Quel est le sentiment général parmi leurs rangs ?

"Ils sont toujours là, mais ne savent pas encore quand ils vont regagner le pays. En tous cas, ils sont véritablement enchantés de pouvoir mener une action humanitaire. Ils m'ont même dit qu'ils seraient encore plus enchantés s'ils pouvaient réaliser des opérations similaires ailleurs également. Pour eux, l'action de l'armée a été très positive. Nos militaires se sont sentis parfaitement à l'aise dans ce nouveau rôle qu'ont leur a confié".

La Turquie ne serait pas très heureuse que les médias aient sous-estimé leur aide aux réfugiés kurdes...

"D'après mes informations, la Turquie a apporté jusqu'à ce jour environ 20.000 tonnes d'aides. A titre de comparaison, l'aide européenne s'élève à 5000 tonnes, et celle des USA à plus ou moins 12.000 tonnes. Sans compter les routes que les autorités turques ont fait construire dans le cadre de l'aide humanitaire. Le gouvernement d'Ankara n'est pas trop satisfait en effet, et estime que l'on n'a pas rendu justice à l'effort fourni par la Turquie, et par la population turque de la région frontalière en faveur des réfugiés d'Irak.

Recueilli par D.S.

Kurdes: non à la « terreur »!

Huit jours de grève de la faim à Bruxelles

En avril dernier, entrainé en vigueur une loi turque visant à combattre le terrorisme. Cette loi, baptisée « loi anti-terreur », fut aussitôt rebaptisée loi de la « terreur » par les opposants et accusée de violer les droits fondamentaux de l'homme, notamment les libertés d'opinion, d'expression et d'association, et suscita de nombreuses actions de protestation en Turquie et à l'étranger. Au Kurdistan, où les répercussions de cette loi sont les plus dures, les grèves de la faim se sont multipliées, suscitant arrestations et mauvais traitements de la part des militaires turcs.

En solidarité avec ce mouvement de protestation, 23 Kurdes de Turquie résidant à Bruxelles ont entamé une grève de la faim le 10 juin dernier. Mardi, ils se sont adressés à la presse, dans l'espoir de sensibiliser l'opinion internationale aux violations des droits de l'homme par la Turquie. Ce fut également l'occasion d'annoncer qu'après neuf jours de jeûne, ils mettaient un terme à cette grève de la faim.

N. D.

La Libre Belgique, 19.6.91

Soutien à 23 Kurdes turcs

Trois parlementaires belges sont venus, mardi, soutenir 23 Kurdes de Turquie qui observent, depuis le 10 juin, à Bruxelles, une grève de la faim pour protester contre l'instauration en Turquie d'une loi dite antiterrorisme qui réduit selon eux les libertés des minorités. Les parlementaires ont rappelé que la Belgique ne cautionnerait l'adhésion de la Turquie à la CEE que lorsque les droits de l'homme seraient respectés par les autorités turques et que le problème kurde aurait trouvé une solution, éventuellement par une conférence internationale. (D'après AFP.)

Trente pour cent des recettes pétrolières de l'Irak seront destinés à payer les dommages de guerre.

Les États-Unis se rallieront à la proposition du secrétaire général de l'ONU d'un plafonnement à 30 % du prélèvement qui sera effectué sur les recettes d'exportations pétrolières de l'Irak pour alimenter un fonds de dommages de guerre.

Washington s'était à plusieurs reprises déclaré partisan d'un prélèvement à 50 % de ces recettes d'exportation, contrairement à une majorité de ses partenaires du Conseil ayant accepté le chiffre avancé, fin mai, par M. Javier Pérez de Cuellar. L'URSS avait pour sa part marqué sa préférence pour un prélèvement plafonné à 25 % et les deux membres proches de l'Irak, Cuba et le Yémen, s'étaient prononcés pour un maximum de 10 %.

SOUS LA PRÉSIDENTICE BELGE EN JUILLET

La présidence du Conseil de sécurité, assurée en juin par la Côte d'Ivoire, a fait circuler, vendredi soir, un projet de résolution retenant le chiffre de 30 %, et fixé à mardi matin (heure de New York) les prochaines consultations à ce propos. Rappelons que la présidence du conseil d'administration chargé de gérer le fonds d'indemnisation a été confiée par l'ONU à la Belgique.

Il est exclu que les États-Unis opposent leur veto ou s'abstiennent lors du vote de ce projet, précision aux mêmes sources diplomatiques. Par contre, Washington proposerait d'ajouter une clause prévoyant une variation de ce pourcentage en fonction de grandes modifications économiques, telles que des fluctuations sensibles du prix du pétrole.

La fixation de ce pourcentage ne

signifie pas pour autant que l'embargo sur les exportations de pétrole irakien sera aussitôt levé : vendredi, le Conseil de sécurité a d'ailleurs décidé de laisser en l'état l'embargo après avoir estimé que Bagdad ne s'était pas encore conformé à toutes les décisions prises à son encontre depuis la fin de la guerre du Golfe. Mais cette fixation est importante en soi parce qu'elle permet de compléter un des mécanismes importants prévu par la résolution 687 du Conseil, quand celui-ci a fixé les conditions d'un cessez-le-feu définitif.

UN PARTAGE DES RESSOURCES ENTRE KURDISTAN ET IRAK

D'autre part, les négociations entre la rébellion kurde et le président irakien Saddam Hussein auraient débouché sur un accord d'autonomie qui prévoirait la tenue d'élections libres en Irak, si l'on en croit le chef kurde Massoud Barzani. Révélant pour la première fois des clauses du projet d'accord, le chef du Parti démocratique kurde a précisé que Bagdad avait accepté d'organiser ces élections d'ici trois mois au Kurdistan, puis dans le reste du pays d'ici six mois à un an.

Selon Massoud Barzani, l'accord octroie aux Kurdes le contrôle de leur région à l'exception des affaires militaires, de la politique étrangère, des finances et des richesses minérales — en l'occurrence pétrolières. Il ouvre la voie à une amnistie générale pour les milliers de peshmergas. Les deux parties n'ont pas encore défini le tracé exact des frontières du Kurdistan (où la CEE va fournir moyens et soldats à l'ONU, afin de créer un contingent de 500 gardes) notamment dans les cas délicats de populations hétérogènes. La ville pétrolière de Kirkouk, multiethnique, aura notamment une administration mixte.

Barzani a précisé avoir obtenu l'aval de ses partenaires du Front du Kurdistan, vendredi, lors d'une réunion de commandants, mais Jalal Talabani, l'autre grand leader kurde, a démenti qu'un accord soit intervenu. (D'après Reuter.)

LE SOIR • LUNDI 24 JUIN 1991

DROITS de l'HOMME

sans frontières

**Le
drame
de
l'iden-
tité
kurde**

DROITS DE L'HOMME SANS FRONTIERES

Journal européen des droits de l'homme

Le droit d'ingérence

comme limite au caractère absolutiste du droit international

Le traitement infligé à ses propres populations par un régime irakien aux abois, mais à la cruauté persistante, écrit M. Victor-Yves Ghebali, un des meilleurs spécialistes des Accords de la C.S.C.E., a incité le Conseil de Sécurité des Nations unies d'abord à poser les fondements d'un droit d'ingérence humanitaire, puis à passer aux actes en décidant la création, au nord de l'Irak, de sanctuaires pour les réfugiés kurdes.

M. Ghebali rappelle à ce propos opportunément que "l'idée d'un devoir d'ingérence humanitaire a fait florès au sein d'un processus d'Helsinki" et qu'elle a graduellement évolué vers un véritable droit d'ingérence à partir de l'adoption, en 1989, du "mécanisme de la dimension humaine de la C.S.C.E." qui permet aux Etats participants de se demander réciproquement des comptes et de s'imposer des réunions bilatérales portant sur les atteintes aux droits de l'homme commises sur leur territoire." (1)

Tout récemment encore, le Secrétaire général de l'O.N.U., M. Perez de Cuellar, a établi une claire distinction entre l'agression contre le Koweït, Etat indépendant membre des Nations unies, et une intervention éventuelle de l'armée soviétique contre les populations baltes, agression qui devait, selon lui, être considérée comme une affaire interne à un Etat membre.

La résolution 688 du Conseil de Sécurité revêt, par conséquent, une importance considérable. Elle constitue un tournant dans la conception même du droit international, fondée, comme chacun sait, sur la prééminence absolue des Etats.

L'Etat comme sujet absolu de droit

Le principe selon lequel "Aucun Etat ne doit s'immiscer de force dans la constitution et le gouvernement d'un autre Etat" a été exposé par Emmanuel Kant, en 1795, dans son esquisse philosophique intitulée 'Projet de paix perpétuelle'.

Pour Kant, il ne peut exister de raisons pour un Etat d'intervenir dans les affaires d'un autre Etat, même si ce

dernier donne à la communauté internationale le mauvais exemple de l'anarchie.

Et Kant de préciser:

"Il est vrai qu'il ne faudrait pas faire rentrer ici le cas où un Etat, par suite de divisions intérieures, se partagerait en deux; chaque partie prétendrait au tout; fournir de l'aide à l'une ne pourrait valoir pour un Etat étranger comme une immixtion dans la constitution de l'autre (car il y a anarchie). Toutefois, poursuit Kant, tant que ce conflit intérieur n'est point résolu, cette ingérence de puissances étrangères serait une lésion des droits d'un peuple luttant seulement contre son mal intérieur, et ne dépendant d'aucun autre; ce serait bien là donner lieu à un scandale et rendre incertaine l'autonomie de tous les Etats."

Pour Kant, les Etats se doivent, en toute connaissance, d'être autonomes de manière absolue car il est impératif qu'ils prennent la succession des systèmes monarchiques européens fondant leur légitimité sur le droit divin. Les peuples doivent rejeter leur statut de sujet. D'où l'idée, où l'on perçoit l'influence malheureuse de Rousseau, d'un contrat primitif qui instaure une figure absolue de l'Etat.

Dès lors, les Etats sont tous, en droit, des figures aussi absolues les unes que les autres. En découle qu'un Etat ne peut intervenir dans les affaires, devenues internes pour cette raison, d'un autre.

La montée du droit de l'individu

Nous vivons, aujourd'hui, la redécouverte de ce principe incontournable de l'éthique: sans respect de la personne de l'individu et de ses droits élémentaires, aucune vie publique n'est légitime.

Déjà en 1948, la Déclaration universelle des droits de l'homme avait posé le principe du nécessaire respect de l'individu par l'Etat.

L'article 13 de la Déclaration prévoit: "Toute personne a le droit de circuler librement et de choisir sa résidence à l'intérieur d'un Etat", disposition que l'on rapprochera du principe énoncé par l'article 15: "Tout

individu a droit à une nationalité. Nul ne peut être arbitrairement privé de sa nationalité ni du droit de changer de nationalité."

Ces textes visalent, à l'époque, à mettre fin à une conception nazie de l'Etat où l'individu n'existe que comme membre de la communauté nationale. Le fait que l'on puisse éventuellement changer de nationalité démontre, dans la conception de la Déclaration universelle, que l'individu est prééminemment par rapport à l'Etat.

Faut-il rappeler le rôle historique, joué à cet égard, par la plainte d'un certain Berheim "contre les pratiques odieuses et barbares des hitlériens à l'égard de leurs propres compatriotes réfractaires au régime"?

Cette plainte se fondait sur la violation de la convention germano-polonaise de 1922 - dite 'Convention Calonder', du nom de l'homme d'Etat helvétique qui y avait travaillé - et relative à la protection des minorités, juives et polonaises, de Haute Silésie.

Une clause de cette convention conférait aux particuliers un droit direct d'introduire leurs réclamations devant les instances internationales. C'est ainsi que Hitler fut amené à envoyer son ministre de la Propagande et de l'Information, Joseph Goebbels, à présenter la défense du IIIe Reich devant l'Assemblée générale de la Société des Nations.

Le plaignant est d'abord entendu. Il explique comment les nazis se comportent dans la région à l'égard des Juifs, incendiant boutiques et habitations, violant les femmes, massacrant les hommes, malmenant les enfants. Les synagogues sont saccagées, les rouleaux sacrés sont

brûlés, les tombes profanées; des familles entières sont jetées sur les routes...

A ce moment, Goebbels se lève et prend la parole: "Messieurs, Charbonnier est maître chez soi. Nous sommes un Etat souverain; tout ce qu'a dit cet individu ne nous regarde pas. Nous faisons ce que nous voulons de nos socialistes, de nos pacifistes, de nos juifs, et nous n'avons à subir de contrôle ni de l'humanité ni de la S.D.N." (2)

Quelques semaines plus tard, le 19 octobre 1933, l'Allemagne nazie quittait la S.D.N. pour n'avoir plus à rendre compte à personne. La communauté internationale n'avait plus qu'à s'incliner. Munich n'était plus loin!

Le combat pour les minorités apparaît ainsi comme un élément essentiel de limitation du concept absolu de l'Etat, propre au droit international. La résolution 688 du Conseil de Sécurité constitue cette remise en cause, au nom de la dignité des personnes et de leurs droits élémentaires, de conceptions absolutistes de l'Etat, qui ont conduit aux grands systèmes totalitaires de notre siècle.

Henri WIBAULT

(1) "L'ingérence humanitaire ou passer du devoir au droit", article publié par le 'Journal de Genève' du 19 avril 1991.

(2) Cette scène et son contexte historique font l'objet du chapitre 4 de l'ouvrage de Marc Agi "De l'idée d'universalité, comme fondatrice du concept des Droits de l'homme d'après la vie et l'oeuvre de René Cassin", Ed. Alp' d'Azur, 1980, ISBN 26902700-04-0, voir pp 69 et suivantes.

LE GENOCIDE KURDE ET LA POLITIQUE INTERNATIONALE

Sous ce titre, DROITS DE L'HOMME SANS FRONTIERES publiera, dans son prochain numéro, un article de Me Pervine JAMIL, présidente de l'Institut kurde de Bruxelles.

Le peuple kurde, entité minoritaire, notamment en Turquie, en Iran et en Irak, est la victime permanente, selon l'expression de Me JAMIL "des règles internationales de la fastueuse et fastidieuse O.N.U., qui préconise éternellement la non-ingérence dans les affaires intérieures des Etats".

Le Kurdistan: un point de vue kurde

A l'heure où le peuple kurde vit une tragédie incommensurable, DROITS DE L'HOMME SANS FRONTIERES a jugé bon de vous présenter quelques pages extraites du "Dossier Kurdistan", publié en 1988 par l'Institut Kurde de Bruxelles (Ed. Acco, Leuven). Nous remercions l'Institut Kurde de nous avoir accordé son autorisation de reproduction.

KURDISTAN

Superficie:

Environ 520 000 km

Population kurde:

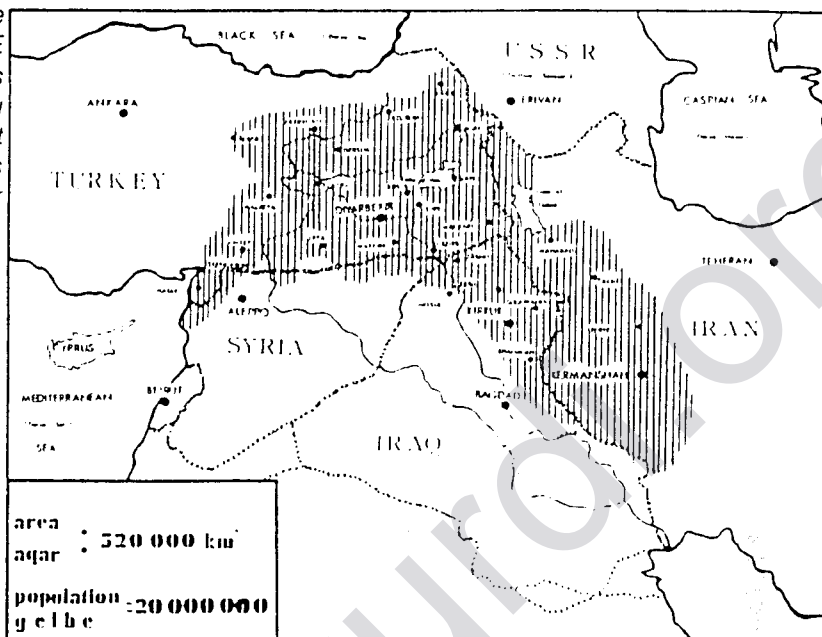
25 millions, dont 20 millions au Kurdistan et 5 millions dans la diaspora (500 000 en Europe)

Langue:

le kurde, langue indo-européenne du groupe nord-ouest des langues iraniennes

Religion:

95% de musulmans sunnites

Origine des Kurdes

Divers facteurs ont étouffé la connaissance de l'identité kurde: le retard de la société kurde sur le plan socio-économique, la destruction par les envahisseurs de la plupart des ouvrages écrits sur les Kurdes, l'étouffement par les gouvernements actuels de toute référence à la civilisation kurde, présentée comme persane, arabe ou turque.

Pendant plusieurs siècles avant Jésus-Christ, les Kurdes portèrent des noms différents: Kardaka, Corduennes, Gordiaes... Xénophone, dans l'Anabase (la retraite des dix mille) les appela "Kardouques".

Antiquité: les Mèdes

Les derniers ancêtres, et les mieux connus, des Kurdes sont donc les Mèdes. Ceux-ci constituèrent un empire très puissant et florissant qui dura du 7e à la moitié du 6e siècle avant Jésus-Christ. Ils vainquirent le puissant empire assyrien et causèrent la chute de Ninive en 612 avant Jésus-Christ. Les Perses leur succédèrent en 550 avant Jésus-Christ.

Après la chute de l'empire mède, dont le centre se trouvait au Kurdistan d'Iran, les Kurdes ne purent pas s'unir. Sous les différentes occupations, leurs tribus menèrent une vie indépendante dans les montagnes.

Moyen Age: différentes principautés

Au Moyen Age, sous l'influence de l'islam, un grand nombre de tribus se sédentarisèrent. Le Kurdistan se couvrit de principautés indépendantes et florissantes à l'intérieur du vaste empire musulman, qui n'était pas à même de les contrôler. Les plus connues sont:

Xe siècle: Les Cheddadites (fondée en 951), les Hesenweyhides (959).

XIe siècle: Les Merwanides (990-1096).

XIe - XIIe siècles: Les Eyyoubides, dont le célèbre Saladin, vainqueur de Richard Coeur de Lion et des Croisés (1169-1250).

XIIIe - XIVe siècles: Conquête des Mongols, puis des Turcomanes. Les Kurdes se retirèrent de nouveau dans leurs montagnes.

XVIe - XIXe siècles: Sous les empires ottoman et persan. Les Turcs occupèrent le Kurdistan et l'Arménie de 1514 à 1536. A partir de 1514, la plupart des principautés kurdes devinrent des protectorats des empires ottoman et persan voisins.

Après une série de guerres très violentes, le traité de paix, persano-ottoman consacra, en 1639, le partage du Kurdistan en deux grandes zones d'influence.

Le sentiment national kurde se renforça après cette célèbre division en deux. En effet, ce partage avait comme conséquence une plus grande dépendance de l'extérieur, et le mécontentement des Kurdes devint le ferment de leur mouvement national tout au long des XIXe - XXe siècles.

Entre le XVIe et le XIXe siècle, les princes kurdes ne purent s'affirmer à cause de la puissance des empires turc et persan, du cloisonnement des massifs montagneux et des rivalités entre les grands féodaux kurdes.

Sous les trois empires musulmans, arabe, persan et turc, les Kurdes jouèrent souvent un rôle politique de premier plan et offrirent à ces empires des princes, des ministres, des savants, des hommes de lettres, des architectes et des musicologues.

XIXe siècle: les insurrections kurdes

Au XIXe siècle, à l'ère de l'effondrement progressif des empires multinationaux et de leur remplacement par des Etats centraux, les Kurdes, comme d'autres peuples d'Orient et d'Europe, luttèrent pour leurs droits nationaux.

A cause des guerres continuelles russo-turques et persano-turques, sur le sol kurde, et de l'éveil du sentiment national chez les Kurdes, une cinquantaine de soulèvements kurdes éclatèrent

entre 1804 et 1878, un peu partout au Kurdistan. Leurs chefs historiques les plus connus étaient Mohammed Pacha, les Princes Bedir Khan, Yezdan Cher... De 1894 à 1896, le sultan ottoman Abdulhamid II, surnommé le "Sultan rouge", massacra des dizaines de milliers d'Arméniens, en utilisant sa cavalerie kurde nommée "Hamidiyyedh", et écrasa leur mouvement. Plus tard, ces mercenaires furent utilisés contre les Kurdes de Dersim et du Kurdistan méridional révoltés contre la tyrannie du sultan, ainsi que contre des nationalistes arabes.

A cette époque, le mouvement culturel kurde ne manqua pas non plus. En 1898, la famille princière de Bedir Khan publia, au Caire, un journal bilingue kurdo-turc "Kurdistan". Ce journal émigra à Genève, à Folkestone en Grande-Bretagne, à Constantinople (Istanbul), puis revint au Caire pendant la guerre 1914-1918.

XXe siècle: le mouvement national kurde jusqu'au lendemain de la première guerre mondiale

Au début du XXe siècle, le mouvement culturel kurde se développa mieux qu'au XIXe siècle et joua un rôle important dans l'éveil du sentiment national chez les intellectuels et les jeunes kurdes. En 1908, le Cheikh Abdulkadir lança le journal "Hetawî kurd" (Le soleil kurde). Mais en 1090, les "Jeunes Turcs" interdirent toutes les

associations, écoles et publications non turques. Les dirigeants furent emprisonnés ou exécutés. En 1912, un groupe d'étudiants kurdes fonda le premier parti kurde bien structuré, "Hevi" (Espoir) et publia une revue mensuelle "Roja kurd" (Le jour kurde).

Les premiers fondateurs de cette organisation furent Omer, Kadri et Ekrem Djemil Pacha, Fuad Zade de Van et Zeki Zade de Diyarbakir. Elle eut des ramifications dans différentes villes du Kurdistan. Son objectif était de réformer l'alphabet kurde, de propager des idées nationalistes et l'instruction. La plupart de ses membres furent mobilisés pour la guerre 1914-1918.

A la veille de la 1ère guerre mondiale, la Turquie voulut profiter des Kurdes pour lutter contre les Alliés. En même temps, le Khalife, Sultan Rechad, voulait assimiler les Kurdes par des transferts massifs dans des régions purement turques. Environ 700.000 Kurdes furent massacrés. Ceux-ci refusèrent de soutenir le gouvernement turc et certains de leurs chefs, à Hamawend et Suleymanieh, invitèrent les Anglais à venir chez eux, car ils étaient décidés à constituer un gouvernement provisoire kurde, présidé par le Cheikh Mahmoud El-Berzendji.

En 1915-1916, le gouvernement turc perpétra le génocide arménien. Environ un million et demi d'Arméniens furent massacrés.

En 1916, l'Accord Sykes-Picot fut signé par la France, l'Angleterre et la Russie pour préparer le partage du Proche-Orient par l'Angleterre et la France.

Après la première guerre mondiale, plusieurs organisations politiques kurdes virent le jour. La plus importante était la "Kurdistan Teali Cemiyeti" (Organisation pour le relèvement du Kurdistan), fondée en 1918 à Diyarbakir. Les premiers fondateurs furent Ekrem Djemil Pacha, Djerdjis Zade et Fikri Gani Zade Rechad. Son but fut l'application des 14 principes de Wilson concernant le droit des peuples à disposer d'eux-mêmes. Elle possédait une imprimerie et un journal "Gazî" (L'Appel). Elle avait plus de 500 membres à Diyarbakir et plusieurs sections au Kurdistan. Huit ou neuf mois plus tard, une section s'ouvrit à Istanbul. Ses fondateurs étaient Molla Said Mikisli, Hamza Motki et Halil Hayali. Elle publiait deux revues: "Jin" (La Vie) et "Kurdistan".

Le 30 octobre 1918, l'armistice de Moudros confirma l'effondrement de l'Empire Ottoman

et la victoire des Alliés. La même année, l'armée britannique occupa Kirkouk, la plus grande ville pétrolière au Kurdistan d'Irak, mais s'en retira sous la pression des Turcs et regagna Suleymanieh. Sir Arnold Wilson, commissaire civil britannique, fit le nécessaire pour que le cheikh kurde Mahmoud El-Berzendji soit nommé gouverneur. Les fonctionnaires arabes et turcs furent remplacés par des "conseillers" britanniques. Les Anglais étaient favorables à l'établissement d'un Kurdistan "indépendant", qui soit sous leur contrôle, à cause de sa richesse en pétrole.

En 1919, suite au mécontentement des Kurdes vis-à-vis de l'Angleterre, le cheikh Mahmoud El-Berzendji captura un major britannique; l'armée anglaise répliqua et il fallut six semaines pour rétablir l'ordre. Malgré la gravité de la situation, Sir Arnold Wilson continuait à croire à la nécessité de donner l'autonomie aux Kurdes. Mais d'après lui, "le contrôle devait être plus étroit dans le district de Suleymanieh, à cause de la situation géographique et stratégique et à cause de la richesse du pays". La même année, les Kurdes signèrent, à Paris, un accord avec les Arméniens, réglant toutes leurs questions litigieuses avec eux.

En 1920, à la Conférence de la Paix, les Kurdes firent plaider leur cause par le général Cherif Pacha. A cette conférence, celui-ci présenta, le 22 mars 1919 et le 1er mars 1920, deux mémoires sur les revendications kurdes avec, à l'appui, une carte du Kurdistan.

1920: Traité de Sèvres, une date historique

Suite à la première guerre mondiale, les Alliés français et anglais se partagèrent le Proche-Orient. Les Anglais colonisèrent l'Iraq, la Jordanie et la Palestine. Les Français prirent la Syrie et le Liban.

En 1920, la Conférence de San Remo confirma le mandat de la Grande-Bretagne sur la Mésopotamie et la Palestine. L'Angleterre conserva Mossoul mais garantit à la France 25% des produits pétroliers.

Le 10 août 1920, le Traité de Sèvres (banlieue de Paris) fut signé par la Société des Nations. Ce Traité se référait aux 14 points du président américain Wilson et au "droit des nations de disposer d'elles-mêmes". Le Kurdistan ottoman devait devenir un Etat national, mais les régions sous mandat français en étaient exclues. Et évidemment, il n'était même pas question du Kurdistan colonisé par

Cheikh Seîd, Insurrection de 1925

l'empire persan, c'est-à-dire le Kurdistan d'Iran. Ce traité, malgré ses imperfections et ses grandes faiblesses, et bien qu'il soit resté lettre morte, constitue pour les Kurdes un grand événement historique. En effet, c'était la seule fois où, sur la scène internationale, des droits leur étaient accordés.

1922: Traité de Lausanne

Lors du Traité de Lausanne, en 1922, la question kurde fut réduite aux droits nationaux des Kurdes de Turquie et au sort de Mossoul. Le représentant turc, Ismet Pacha, prétendit que "les Kurdes ne diffèrent en rien des Turcs et, tout en parlant des langues différentes, ces deux peuples forment un seul bloc

du point de vue de la race, de la foi et des moeurs".

Quant à Mossoul, les Britanniques l'inclurent dans le mandat qu'ils détiennent sur l'Irak. En octobre 1922, d'importants détachements arabes, commandés par des officiers anglo-hindous, transformèrent Mossoul en ville "arabe".

C'était donc surtout à cause de l'opposition des Turcs et des Anglais que les Kurdes n'eurent aucun droit et non, comme on le dit souvent, à cause de leurs divisions. Lorsque les pays arabes, et plus tard, les pays africains accédèrent à l'indépendance, ils n'étaient pas mieux organisés que les Kurdes.

La Turquie et le problème kurde

Dans son bulletin mensuel numéro 171 de janvier 1991, INFO-TURK annonçait que, le 26 janvier, le gouvernement turc avait décidé de lever l'interdiction, vieille de 70 ans, de parler et d'émettre en langue kurde et expliquait cette concession spectaculaire du Président Özal par la volonté de calmer la population kurde et de lui faire accepter la tutelle turque. A l'heure où deux millions de Kurdes se pressent aux frontières de la Turquie et de l'Iran pour échapper à la folie meurtrière de Saddam Hussein, le pari politique du Président Özal pourrait lui éviter bien des difficultés mais également le contraindre à aller plus loin dans ses concessions.

Fuite des Kurdes irakiens vers la Turquie

Nous vous présentons quelques extraits du bulletin numéro 172 de février 1991 de INFO-TURK qui analyse et relativise les mesures prises par le numéro un turc.

La langue kurde partiellement déliée

"Le 26 janvier, suite à la promesse d'Özal, le Conseil des Ministres décida d'autoriser la langue kurde. Cependant, quelques jours après, la presse rapportait que cette liberté ne serait que partielle, car ni Özal ni le Conseil des Ministres ne voulaient autoriser l'enseignement en langue kurde. L'impression d'articles ou de livres en kurde serait également interdite.

Özal semblait disposé à alléger les restrictions imposées à la langue kurde, car le 21 novembre 1990, il avait signé la 'Charte de Paris', émanant de la 'Conférence sur la Sécurité et la Coopération en Europe' (CSCE), qui conférerait un poids non négligeable aux droits des minorités.

Ce geste était également le résultat d'éventuels changements d'après-guerre dans le Moyen Orient. Selon certaines dépêches de presse, le Gouvernement américain promit qu'il ne tenterait pas d'établir un Etat kurde au Moyen Orient, après la guerre, si la Turquie apportait une amélioration au sort des Kurdes.

Au cours d'une discussion avec les parlementaires de l'ANAP, Özal aurait dit: "Si nous n'autorisons pas la langue kurde, nous rencontrerons pas mal de difficultés dans les conférences qui se tiendront après la Guerre du Golfe". (...)

Assouplissement du Code Pénal

"Cherchant à apaiser les critiques adressées par l'Occident à la situation des droits de l'homme en Turquie et à s'assurer le soutien de l'Europe au nouveau rôle de son pays, le jour même où une délégation du Parlement Européen lui rendait visite, Özal fit la promesse d'abroger les articles antidémocratiques présents dans la législation turque.

Conséquence directe de la promesse d'Özal, le 31 janvier, le Conseil des ministres décida de supprimer du Code Pénal Turc les articles 141, 142 et 163, appliqués respectivement aux "délits" d'organisation communiste ou séparatiste, de propagande communiste ou séparatiste, et de propagande religieuse.

Cependant, toutes ces promesses ne furent pas mises en pratique jusqu'à la fin du mois de février. Pendant ce temps, les dépêches de presse indiquent que le projet de loi qui prépare le gouvernement maintient beaucoup de restrictions sur l'utilisation de la langue kurde notamment dans l'enseignement, les publications ou les activités culturelles."

Le déplacement forcé des Kurdes en Irak

Middle East Watch a publié, en 1990, un ouvrage de plus de 150 pages établissant un bilan de la dictature de Saddam Hussein antérieurement à la date du 2 août. Pour Middle East Watch, le gouvernement irakien doit être considéré comme un des régimes les plus répressifs au pouvoir dans le monde. L'ouvrage établit un bilan de la situation depuis l'arrivée au pouvoir, en 1968, du Parti Socialiste Baath. Middle East Watch a établi son rapport en enquêtant systématiquement auprès de voyageurs en provenance du pays, d'émigrés, etc. Cette méthode permet, en rassemblant de nombreuses informations éparses, de contourner la politique des gouvernements qui se refusent à toute enquête sur le terrain. Asia Watch, en association avec un groupement de juristes de l'Etat du Minnesota, a utilisé, en 1968, la même méthode pour contourner le mur de silence derrière lequel se cache la Corée du Nord. Si un rapport, qui ne peut se référer à une visite du pays, ne peut prétendre faire le "point" de la situation, chacun comprendra qu'il est parfaitement aberrant de renoncer à établir un tableau de la situation des pays qui ont particulièrement quelque chose à cacher, sous prétexte que l'on n'est pas invité à "venir voir". DROITS DE L'HOMME SANS FRONTIERES vous présente la traduction d'un passage du chapitre 5 du rapport portant sur la répression par l'Irak de la minorité kurde. Ce passage est consacré à la politique entamée, à partir de 1985, et visant à transplanter les populations kurdes de leur territoire historique. (*)

Le gouvernement irakien a entamé son tout récent programme de transplantation forcée en 1985. Ce programme a commencé à prendre une envergure substantielle en 1987. Le nombre précis de personnes déplacées ne peut être connu à cause du secret dont le gouvernement irakien a entouré l'opération mais l'estimation minimale la plus répandue est de 500 000 personnes, peut-être davantage. Ce déracinement massif, qui menace de miner, voire de détruire l'identité ethnique kurde, et qui touche plusieurs milliers de villageois chrétiens assyriens et d'autres minorités, s'est déroulé sans que les gouvernements occidentaux n'élevassent plus qu'un murmure de protestation publique et sans que les Nations unies, ou ses agences associées, ne formulent la moindre condamnation ou la moindre critique.

Le déplacement actuel de la population kurde par l'Irak n'est pas la première tentative de diluer sa présence dans des régions traditionnelles. En 1963, suite au renversement de Qassem, le premier gouvernement Baath a eu recours à des incitants pour que les arabes irakiens s'installent à la limite des régions kurdes. Au cours des années suivantes, c'est devenu un projet plus ambitieux, d'arabisation de certaines régions habitées, majoritairement ou totalement par des Kurdes. Après l'écrasement du soulèvement kurde de 1974-75, le deuxième gouvernement Baath a expulsé, en grand nombre, d'anciens rebelles kurdes et leurs familles vers le désert et le sud de l'Irak. Certains Kurdes et Assyriens, qui n'avaient pas été du tout mêlés aux combats, ont également été

obligés de partir de chez eux. Certains expulsés ont été autorisés à retourner dans le nord de l'Irak, quelques années plus tard, mais pas dans leurs villages d'origine. Les plus chanceux ont été autorisés à se réinstaller dans les grandes villes kurdes de Suleimaniyeh, Arbil et Dehok. Beaucoup ont été envoyés dans les "nouvelles villes" des plaines de la Région autonome kurde. A l'époque, il s'agissait tout au plus de camps de détention situés dans le voisinage de postes militaires. Le gouvernement a justifié ce programme en prétendant que, dans les nouvelles villes, il serait possible de fournir aux Kurdes "les facilités du progrès et de la civilisation", c'est-à-dire les soins de santé, l'électricité, l'eau courante et d'autres avantages. Ces colonies qui, selon des groupes de l'opposition kurde, n'offraient pas les services annoncés, ou si peu, ni non plus de possibilités d'emploi, ou très peu, ont été construites grâce à des fonds de développement octroyés, avec beaucoup de publicité, à la Région autonome kurde. Parallèlement à ceci, le gouvernement a entamé un programme de déplacement forcé de villageois kurdes originaires des régions frontalières. De juin 1978 à avril 1979, des groupes de l'opposition kurde ont signalé que le

Jaial Talabani

gouvernement avait installé, de force, dans de nouvelles villes, quelque 250 000 Kurdes de villages des régions frontalières turques et iraniennes. Des manifestations auraient éclaté dans les zones kurdes d'Irak, à la fin de 1978 et au début de 1979, pour protester contre les dures conditions de vie dans les nouvelles villes.

Les expulsions ont été interrompues pendant les premières années de la guerre entre l'Iran et l'Irak alors que le gouvernement irakien négociait avec le dirigeant rebelle kurde Jaial Talabani. Ces négociations ont été rompues en 1985 et Talabani a joint ses forces à Massoud Barzani, fils du dernier mollah Mustapha, dans

une insurrection ouverte contre Bagdad. Les insurgés ont pris le contrôle de vastes régions limitrophes des frontières turque et iranienne, et beaucoup de Kurdes, qui en avaient été antérieurement expulsés, retournèrent sur place pour réintégrer leurs maisons. Quand les forces irakiennes reprirent ces régions, au cours de la dernière phase de la guerre, les expulsions systématiques reprirent et s'étendirent aux villages kurdes qui étaient restés aux mains du gouvernement - et dans certains cas loyales au gouvernement - pendant la guerre.

Explications irakiennes

Le gouvernement a reconnu avoir déraciné un segment de la population kurde mais il prétend l'avoir fait dans son intérêt et pour sa sécurité. "Nous déplaçons simplement des gens pour les mettre hors de portée des tirs de l'artillerie. Nous leur construisons de nouvelles maisons dans les zones kurdes", a déclaré l'ambassadeur d'Irak au Royaume-Uni, Mohammed Sadiq al-Mashat, à un journal britannique, en juin 1989. Selon un autre officiel irakien, le programme de relogement fait partie d'un projet gouvernemental de développement de la région kurde après "de longues années de retard".

Une explication plus approfondie (et sans doute plus soigneusement coordonnée) a été fournie dans des déclarations faites par les ambassadeurs irakiens à Washington, à Londres et dans d'autres capitales occidentales, le 26 juin 1989. "Le gouvernement irakien a décidé de dépeupler une bande de terrain, de 30 km de largeur tout au plus, à l'intérieur de

ne pouvaient emporter que les objets personnels transportables et qu'ils devraient partir de chez eux en bon ordre. Cette dernière directive leur fit craindre que le gouvernement n'ait l'intention d'amener des Arabes du sud de l'Irak ou des Arabes égyptiens ou yéménites afin qu'ils s'installent dans la ville.

La population refusa de se soumettre. Elle envoya une délégation à Bagdad pour demander au Président Saddam Hussein de renoncer au programme d'expulsions. Le chef de cette délégation, le mollah Muhammad Delgahi, disparut à Bagdad et plus tard, on apprit qu'il avait été emprisonné. Peut-être la publicité entourant l'ordre d'évacuation fut-elle à l'origine de sa suspension, temporaire. Toutefois, fin mai 1989, l'armée irakienne fit mouvement pour prendre position autour de la ville. En juin, des sources de l'opposition kurde indiquaient que la population - soit 16 000 familles - avaient été expulsées de Qalat Diza. La ville elle-même, déclarait un porte-parole du Ministère irakien de l'Information, a été rasée.

Le gouvernement irakien prétend que "les gens de Qalat Diza et de ses villages ont eu le droit de choisir eux-mêmes l'endroit où ils voulaient vivre, dans les provinces autonomes d'Arbil et de Suleimanieh." Les groupes d'opposition kurdes disent qu'on a demandé aux gens de Qalat Diza de choisir entre trois camps de transplantation dans les provinces d'Arbil et de Suleimanieh mais que ceux-ci pourraient n'avoir été que des lieux de transit avant l'internement dans des camps du désert ou leur dispersion dans le sud de l'Irak.

Les estimations du nombre de villes et de villages kurdes détruits par le gouvernement varient considérablement et le gouvernement irakien, à notre connaissance, n'a pas publié de statistiques officielles. Des porte-parole de l'opposition irakienne disent que 4 000 des quelque 5 000 villes et villages irakiens, au minimum - soit 80% à 85% - ont été détruits depuis que le régime Baath a lancé son programme de transplantation forcée, au milieu des années 70. Le chiffre cité par le State Department des Etats-Unis est beaucoup plus bas mais ses fonctionnaires ne peuvent dire comment il a été

obtenu et s'il se voulait complet. Un expert connu des affaires kurdes estime qu'environ 75% des villages et des villes de la région kurde de l'Irak ont été détruits et que leurs habitants ont été transplantés par la force.

La plupart de ces gens venaient des montagnes qui, actuellement, sont pratiquement vides. Les "nouvelles villes", dans lesquelles beaucoup furent envoyés, se trouvent dans les plaines kurdes. On en aurait construit vingt-deux, dont douze dans la province de Suleimanieh. Un journaliste français, invité comme observateur aux élections de l'Assemblée législative de la Région autonome kurde en septembre 1989, disait des nouvelles villes qu'elles étaient "situées près de grandes villes comme Suleimanieh, dans des régions facilement accessible par de grandes routes, au milieu de vastes plaines à la végétation parsemée où l'armée est très présente (un tiers de l'armée irakienne est stationnée au Kurdistan)". Un correspondant britannique, qui visitait les régions kurdes d'Irak en août 1989, a pu se rendre dans l'une des villes où l'on avait envoyé les survivants de l'attaque aux gaz mortels de mars 1988.

"Le nouveau Halabja" est situé à 12 miles de l'ancienne ville... C'est une étendue monotone de maisons ne comportant qu'une seule pièce, à moitié construites, en blocs de sable et de ciment, entourées de petits postes militaires. A l'entrée, il y a un portrait de Saddam Hussein, le Président de l'Irak. Un fonctionnaire nous rappelle que le nom de la ville est en fait Saddamite Halabja, en l'honneur de l'homme qui "a tant fait pour les Kurdes"... Les 50.000 habitants de l'ancien Halabja, qui ont été déplacés vers la nouvelle ville, ont reçu un coin de terre et un subsides pour y construire une maison..."

Situation des personnes déplacées

Ce témoignage, et d'autres de journalistes occidentaux, tendent à confirmer la déclaration du gouvernement irakien selon laquelle les personnes déplacées ont reçu un coin de terre dans une des nouvelles villes et un dédommagement financier, bien que la compensation soit inférieure aux 5.000 - 10.000 dinars cités dans la déclaration des ambassadeurs du 26 juin 1989. (Des correspondants de presse

occidentaux ont parlé de dédommagement de 11.500 dinars pour les gens des campagnes et de sommes un peu plus importantes pour les habitants des villes). Néanmoins, les Kurdes déplacés se trouvent devant des problèmes majeurs dans leurs nouvelles maisons: problème du passage de la vie dans les montagnes à la vie dans les plaines sèches et chaudes, et surtout, des problèmes d'emploi. Peu d'entre eux ont assez de terre pour en vivre, le seul travail que la plupart connaissent. Certains auraient trouvé des emplois dans l'industrie légère de Suleimanieh, Arbil et Dohok mais le chômage est très répandu. Pour ne pas mourir de faim, a déclaré à Middle East Watch un fonctionnaire du Département d'Etat, beaucoup sont obligés de s'engager dans les milices kurdes du gouvernement irakien, le Fursan, qui offre de petits salaires mensuels, ou de devenir des informateurs pour les services de la police et de la sécurité. Des groupes d'exilés kurdes affirment que, dans les nouvelles villes, les gens souffrent d'un sens général de désorientation et d'un sentiment très répandu de démoralisation et d'amertume. Mais où est passé le reste des quelque 500.000 Kurdes déplacés à l'intérieur de l'Irak? Beaucoup se seraient entassés chez des parents dans les trois autres villes de Suleimanieh, Arbil et Dohok, gonflant ainsi leur population. Certains auraient été envoyés dans des régions urbaines, dans le sud - arabe - de l'Irak. D'autres encore - les plus malheureux, châtiés par le régime - auraient été envoyés dans des camps de détention dans le désert, près des frontières de l'Arabie Saoudite et de Jordanie. On sait très peu de chose, avec certitude, de ces camps: Ar Ar, Nughrat Salman et Rutba. Les porte-parole de l'opposition kurde disent que les détenus de ces camps souffrent des conditions extrêmes de la chaleur et du froid dans le désert, du manque de nourriture et d'eau, de terribles privations psychologiques et culturelles.

Les régions dépeuplées ont été transformées en zones où l'armée irakienne pratique la politique de tirer pour tuer, selon un expert des affaires irakiennes et kurdes interviewé par Middle East Watch, qui a demandé à conserver l'anonymat. Des sources kurdes prétendent qu'au printemps de 1989, le régime irakien a aussi pris des mesures pour restreindre la

population kurde des villes des régions kurdes. Elles déclarent également qu'il est interdit aux Kurdes d'y acheter ou d'y construire de nouvelles maisons, ou d'agrandir les maisons existantes, et que les Kurdes n'habitent pas dans ces villes avant 1975 ont été obligés de se faire enregistrer auprès des autorités, une démarche qui a déclenché des craintes d'expulsion vers les nouvelles villes ou les camps d'internement dans le désert. A cause du secret maintenu par le régime irakien, il n'a pas été possible de vérifier ces informations, et d'autres, faisant état de mesures restreignant l'enseignement de la langue kurde.

Les raisons se cachant derrière le programme de transplantation kurde sont à l'opposé de celles, généreuses, destinée à protéger les gens, affichées par des porte-parole du gouvernement irakien.

En déracinant la population le long des frontières avec l'Iran, la Turquie et le nord-est de la Syrie, le gouvernement irakien a encerclé et neutralisé les Kurdes irakiens, coupé leurs contacts avec les Kurdes des pays voisins et les a empêchés pour toujours d'obtenir une aide militaire, ou autre, passant par les frontières iranienne, turque ou syrienne. En étendant le programme d'expulsion aux régions kurdes rurales de l'Irak, en dehors de la zone de sécurité de 30 km, le gouvernement cherche bien évidemment à punir les villages rebelles et à priver la guérilla de sa base populaire. Les guérillas de Barzani et Talabani Pesh Merga ont remporté des succès dans les régions montagneuses kurdes parce qu'elles jouissaient de la sympathie de la population et qu'elles y trouvaient un soutien logistique et des recrues. Derrière le programme de transplantation forcée se cache l'idée que la rébellion kurde ne pourrait survivre à l'extinction de sa base populaire civile dans les montagnes. Les nouvelles agglomérations urbaines récemment construites, vers lesquelles les Kurdes ont été acheminés par la force, ont été retenues par les autorités pour leur facilité de contrôle, sans aucune considération pour les préférences, la santé, le bien-être et les possibilités d'emploi de la population kurde. Les conséquences pour l'avenir de la minorité kurde en Irak ne peuvent qu'en être immenses.

Comment éviter la catastrophe au Proche-Orient?

Propositions d'un chercheur d'un institut de la paix pour l'avenir politique et économique de la région

Johan GALTUNG

DROITS DE L'HOMME SANS FRONTIERES vous présente la traduction d'un article paru dans le quotidien suisse de langue allemande "DIE WELTWOCHEN" du 10 janvier 1991, soit quelques jours avant le déclenchement de la guerre entre les pays coalisés et l'Irak. Son auteur, Johan GALTUNG, est titulaire de la chaire d'Olof-Palme à Stockholm. Les événements ont eu raison de sa plaidoirie en faveur d'un règlement négocié dans la crise du Golfe. Malgré la guerre, qui a entretemps eu lieu avec les conséquences que nous connaissons, cet article conserve toute son actualité car les problèmes de fond de la région attendent toujours une solution. Les propositions de l'auteur ne manquent pas d'intérêt.

Après le 15 janvier, les USA et leurs alliés essaieront peut-être de chasser les Irakiens du Koweït. Le prix en sera élevé: les pertes pourraient facilement se chiffrer en centaines de milliers de personnes. Et le jeu n'en vaudra pas la chandelle car la guerre ne fera que le lit d'autres guerres, du terrorisme et de plaies profondes à la civilisation.

Il n'y a qu'une seule possibilité pour empêcher une telle chose: convoquer, sous l'égide de l'ONU, une Conférence sur la Sécurité et la Coopération au Moyen-Orient (CSCMO). Elle devrait avoir pour modèle la Conférence sur la Sécurité et la Coopération en Europe (CSCE) qui, grâce à l'Acte final d'Helsinki de 1975, a aplani la voie menant à la fin de la guerre froide. Comme pour la CSCE, les parties concernées devraient être invitées à participer à une telle conférence, de même que les peuples assez importants de la région qui ne disposent pas d'un Etat - les Palestiniens et les Kurdes - les membres permanents du Conseil de sécurité et l'ONU. Toutes les parties importantes devraient être représentées à la table et tous les thèmes majeurs devraient être traités. Un temps suffisant doit être prévu pour cette Conférence. Avant le début des pourparlers, aucune condition préalable ne doit être dictée ou suggérée, à une seule exception près: tous les participants s'engagent à renoncer à tout acte de guerre et même après la libération des otages d'Irak, l'embargo de l'ONU est maintenu.

Aujourd'hui, nous avons encore le choix: soit une guerre dans la région du Golfe, qui plongerait dans le malheur nombre de pays de la région mais également en dehors du Moyen-Orient, aurait des conséquences dramatiques pour les gens et l'environnement, soit une solution diplomatique exigeant des efforts communs de la part des gouvernements et des organisations.

Dans une guerre, tout le monde y perd finalement. Si l'on répond à l'agression totalement inacceptable de l'Irak par une agression encore

plus grande, on créerait un précédent terrible pour d'autres crises ultérieures - et cela dans un monde qui vient à peine de surmonter les terreurs de la Guerre froide. Même si le Conseil de sécurité vote une résolution justifiant l'agression, les ruines et les cimetières ne sont sûrement pas les noms qui conviennent à la paix.

Le conflit au Moyen-Orient est très complexe et il doit être abordé dans sa globalité. Il constitue un véritable défi aux activités et aux talents diplomatiques à tous les niveaux. Mais c'est dans la complexité que résident les chances de solutions prometteuses où chacun peut y trouver son avantage parce que les possibilités de compromis sont nombreuses. Si chacun est prêt à faire quelques concessions, tous peuvent y gagner beaucoup.

Toute tentative de réduire des conflits tels que l'occupation du Koweït à un seul problème est non seulement fondamentalement fautive mais aussi peu intelligente politiquement, car il devient alors impossible d'élaborer des solutions stables à long terme. Il vaut mieux regarder et analyser les situations dans leur ensemble; les questions Irak-Koweït et Israël-Palestine sont

clairement liées l'une à l'autre, ne fut-ce qu'à cause de la menace de Saddam Hussein d'attaquer Israël avec des armes chimiques, ce qui est à nouveau lié à l'occupation israélienne des territoires palestiniens.

Le programme suivant s'efforce d'énumérer des accords pour une solution diplomatique tenant compte de la complexité du Moyen-Orient:

Le Koweït négocie sur le tracé de sa frontière au nord de son territoire; l'Irak se retire.

L'Irak entame des négociations avec les Kurdes à propos de leur souveraineté et invite d'autres Etats de la région ayant une population kurde à faire de même.

Israël reconnaît, encourage et aide l'Etat palestinien; la Palestine reconnaît sans réserves l'Etat d'Israël.

Les hauteurs du Golan sont restituées à la Syrie.

Les Etats arabes reconnaissent Israël.

L'ONU met sur pied, avec la Ligue arabe, une armée de la paix dans toute la région et stationne des troupes importantes de soldats de

l'ONU dotés d'armements légers des deux côtés de la plupart des frontières.

Toutes les troupes étrangères sont retirées du Koweït, de la Palestine, du Liban et de l'Arabie Saoudite.

Un contrôle de l'armement, sur le modèle européen, est introduit. Les armes de destruction massive sont éliminées, des mesures inspirant la confiance sont mises à l'épreuve et des inspections sont autorisées. Eventuellement, la surveillance est aussi confiée à un satellite de l'ONU.

Un plan intérieur de la gestion de l'eau de toute la région est mis à l'étude de toutes les parties et décidé de commun accord.

Un plan pétrolier, si possible sous l'égide de l'ONU, doit permettre un dialogue permanent entre les pays exportateurs et les pays importateurs de pétrole.

Une convention des droits de l'homme pour le Moyen-Orient est introduite. Le respect de la démocratie et des principes de l'Etat de droit est exigé.

Négociations sur la création d'un espace économique commun, sur le modèle de la CEE, auquel Israël adhère pleinement.

Tous ces thèmes devraient être abordés simultanément. Comme pour la CSCE, des domaines prioritaires ("Corbeilles") devraient également être définis.

A cause de la situation menaçante au Moyen-Orient, il est plus urgent que jamais de créer les conditions d'une paix durable. Des hommes politiques importants de nombreux pays du monde, et également de la région, soutiennent une solution négociée. Ils méritent l'appui de tous les hommes et tous les gouvernements épris de paix.

Rarement, le monde a été confronté à une telle épreuve. Ce serait plus qu'une tragédie si la communauté mondiale ne trouvait à cette situation de crise pas de meilleure méthode que celle de Saddam Hussein: l'agression brutale.

(Traduite de l'allemand)

Verfolgt, verjagt, vergast

Gäbe es einen Staat Kurdistan in dem Gebiet, auf dem die indogermanischen Kurden, eines der ältesten Völker der Erde, seit 3000 Jahren ihre Kultur und Zivilisation pflegen, wäre dieser in Westasien die drittgrößte Nation nach den Arabern und Türken.

Als einziges Land der Region hätte Kurdistan Wasser und Öl im Überfluß: Die Quellen von Euphrat und Tigris gehörten ebenso dazu wie der Löwenanteil des irakischen Öls.

Aber diesen Staat gab es nie. Die Welt des 20. Jahrhunderts spricht von der Verfolgung „nationaler Minderheiten“, wenn die zwölf Millionen Kurden in der Türkei, die fünf Millionen in Iran, die vier Millionen im Irak und die eine Million in Syrien getötet, verfolgt, verjagt, vergast oder ihrer Identität beraubt werden.

Ebenso wie die Armenier, die das Christentum annahmen, siedelten die im 7. Jahrhundert zum Islam bekehrten Kurden schon über zwei Jahrtausende in weitgehend identischen Regionen, als Türken und Mongolen in ihre gebirgigen Stammesgebiete einfielen. Ihr größter Sohn war Sultan Saladin, der 1187 Jerusalem eroberte.

Mit den Osmanen schlossen die kurdischen Fürsten 1515 einen Pakt – Autonomie gegen Soldaten. Das Abkommen sicherte ihnen 300 Jahre ein friedliches Zusammenleben.

Damit war es vorbei, als kurdische Führer Anfang des 19. Jahrhunderts vom Nationalstaaten-Virus der Französischen Revolution angesteckt wurden. Doch endgültig begann der Leidensweg der Kurden 1918 nach dem Zusammenbruch des Osmanischen Reichs, das im Ersten Weltkrieg an der Seite des Deutschen Reichs gekämpft hatte.

Dabei waren die Kurden in ihrer langen Geschichte dem Traum vom eigenen Staat nie näher als damals. Im Vertrag von Sèvres versprachen die Siegermächte 1920 den Kurden Autonomie, den Armeniern, den Opfern des ersten Genozids dieses Jahrhunderts, gar die Unabhängigkeit.

Beide Völker wurden betrogen, im Vertrag von Lausanne 1923 war von ihnen keine Rede mehr. Die Briten zogen es vor, die kurdischen Erdölregionen Kirkuk und Mosul ihrem Mandatsgebiet Irak einzuverleiben, die Franzosen vergaßen die Kurden in ihrem Mandatsgebiet Syrien ebenfalls, und Resa Schah in Iran sowie Kemal

Atatürk, der Gründer der Türkei auf den Restbeständen des Osmanenreiches, machten sich ans Niederschlagen kurdischer Aufstände.

Bis auf den heutigen Tag sind die türkischen Kurden ein gedemütigtes, von mörderischen Armee- und Gendarmerie-Aktionen gepeinigtes Volk. „Bergtürken“ hießen sie offiziell, ihre Sprache war verboten, bis Präsident Turgut Özal jüngst, mitten im Golfkrieg, Verbesserungen in Aussicht stellte.

Seit die Kurden auf fünf Staaten aufgeteilt sind, dienen sie als Spielball fremder Mächte. Sie suchten oftmals im Ausland Hilfe und mußten dafür bluten.

Mit sowjetischer Unterstützung richteten sie nach dem Zweiten Weltkrieg die Republik Mahabad. Sie wurde 1946 im besetzten Iran gegründet und im selben Jahr wieder zerschlagen. Mit Hilfe des Irak erhoben sich die iranischen Kurden 1979 gegen das Chomeini-Regime, die Revolutionswächter metzelten den Aufruhr nieder.

Bei den zahlreichen Kurden-Aufständen im Irak wiederum mischte der Iran häufig mit – und beim Kurdenkrieg 1975 waren auch die Amerikaner mit von der Partie, die dem legendären Führer Mustafa el-Barsani Unterstützung zugesagt hatten. Als der Schah jedoch in jenem Jahr gegen den Irak seine Grenzansprüche am Schatt el-Arab durchsetzen konnte, ließ Washington die Kurden fallen. Bagdad nahm furchtbare Rache mit Napalmbomben, 300 000 Kurden flohen nach Iran.

Vom Beginn des jetzigen Baath-Regimes 1968 bis zum Anfang des Golfkriegs, schätzt die Gesellschaft für bedrohte Völker, sind im Irak 200 000 Kurden umgebracht worden.

5000 Dörfer im Norden wurden zerstört, unzählige Kurden in den Süden deportiert aus Rache dafür, daß irakische Kurden sich im iranisch-irakischen Krieg von Iran aufwiegeln ließen. Dasselbe hatte der Irak mit iranischen Kurden getan, weshalb auch sie neuerlichen Verfolgungen ausgesetzt waren.

Der Golfkrieg zur Befreiung von 680 000 Kuweitern stürzte vier Millionen irakische Kurden in den Abgrund. Für die über 20 Millionen in Kurdistan hat der Krieg eines ihrer ältesten Sprichwörter wieder einmal bestätigt: „Die Kurden haben keine Freunde.“

KOERDEN... DE INDIANEN VAN HET MIDDEN-OOSTEN!?

Van 26 december 1990 tot 5 januari 1991 bezocht een Vlaamse parlementaire delegatie, met de Kamerleden Sleecx, Van Dienderen, Van Rompaey en senator Willy Kuijpers, Turks Koerdistan. Dr. Ismet Cherif Vanly sprak als eerste in Vlaanderen, in 1975, de VUJO-raad te Sint-Niklaas toe. De eerste Koerdische politieke vluchtelingen, na de val van hun vrijgevochten gebied in Irak (1961-1974), bereikten met hem toen Costenrijk. En dr. Vanly, die de Vlaamse beweging goed kende, kwam in Vlaanderen om hulp vragen. Zo studeerden in Leuven en in Gent, Koerden om zo een deel van hun intelligentia te redden. In Kessel-Lo werd een Koerdisch studentenhuis opgericht.

Dat was het werk van dr. Ismet Cherif Vanly, oud-minister van Voorlichting in dat Iraaks-Koerdische vrijgebied en van de VU-arr. Leuven. Renaat van Eislande was toen de enige die wat begrip koesterde voor hun lot en zorgde voor 15 studiebeurzen. Ismet werd in oktober '76 door de Iraakse geheime politie in zijn woning te Lausanne levensgevaarlijk neergeslagen... Als een plant overleefde hij die aanslag...

Over dit alles schreef Willy Kuijpers, na een bezoek aan Iraaks Koerdistan, een driedelige reportage in WIJ van januari 1975. Wij staan nu 17 jaar verder. De verdrukking van de Koerden neemt niet af, integendeel! Maar, zowel in het Europees Parlement als in Vlaanderen en elders groeit de belangstelling rond het Koerdenvraagstuk. Minister André Geens was de eerste minister van Ontwikkelingssamenwerking die ze daadwerkelijk hielp. Het Koerdistankomitee, Pax Christi, het Koerdisch Instituut, de verschillende hongerstakingen, wekten steeds de publieke belangstelling. De gifgas-aanval op het Iraaks-Koerdische *Halabja* (17 maart 1988), mede onderzocht door de Gentse toksikoloog prof. A. Heyndrickx, verwekte afschuw. Maar Koerdistan kan niet op VS-bindingen, zoals Israël, rekenen... En alhoewel het boordevol mineralen, water en olie zit, heet het niet Koeweit en valt dus buiten de berekening van de energiemagnaten. De Koerden zijn geen Palestijnen en kunnen evenmin rekenen op Arabische steun... Zullen zij, zoals Kuijpers het uitdrukte op de perskonferentie in de senaat (11 januari '91) de indianen van het Midden-Oosten worden?

In de Anabase van Xenofoon vinden we dit woord (Koerd = durver) reeds terug voor een gebied tussen de (nu Turkse) havenstad Iskenderum en de Araratberg.

Het Midden-Oosten is wat uitgestrekter dan West-Europa en wat kleiner dan de USA. Daarin vind je de Koerden, levend over een deel van 5 staten: Irak, Iran, Syrië, Turkije en de Sovjetunie, nu in Armenië en Azerbeidjan. De kolonisatiegrenzen van Syrië, Irak en Iran het Otto-

maanse Rijk dat uiteenviel én de Sovjetinpalming van de Transkaukasische staten zijn er de jongste oorzaak van.

Hun woongebied — van noord tot Zuid = 1.000 km — omvat zowat 410.000 km² (Vlaanderen = 13.512 km²) en is zeer dun bevolkt (24 per km² / Vlaanderen = 422 per km²). Preciese cijfers bestaan er niet. Welke staat heeft er belang bij om dit volk juist te tellen? Ik lees: 13, 18 en 20 miljoen! Dat zijn rekbare aantallen! En vergeet niet dat je er

tienduizenden terugvindt in alle grote steden van de omringende imperialistische kulturen. Zij leven er in horige verhouding met Turken, Arabieren, Perzen... en passen zich aan, zoals zovele onderdogvolkeren.

KARL MAY...

Tussen de Zwarte- en de Kaspische Zee, tussen de Middellandse Zee en de Perzische

(of Araabse!) Golf vormen zij een Indo-Europese beschaving die demografisch wel springlevend is, maar structureel erg bedreigd. De Turkisering en de Arabisering maar ook de Perzen willen haar vel. Bovendien hebben de Koerden eeuwenlang hun vechtlust kollaborerend, omwille-van-den-brode, verhuurd als 'n soort vreemdelingen-legioen aan de meest-biedende... Nu weer zouden een 250.000 Koerden Saddam Hoessein's militaire rangen bevolken... Deze „cash”, zoals de Koerden hun kanonnen-vlees noemen, zijn het militaire proletariaat. Vanuit het spijkerschrift in de Oudheid klom het Koerdisch op, via het Latijnse alfabet (maar ook via het Cyrillische in de Sovjetunie en het Araabse in Irak), naar een tweetalengeheel: 65 % Koermandji (in Turkije, Syrië en de USSR) + 35 % Sarani (in Irak en Iran). Het overgrote deel van de Koerden is ongeletterd maar ontwikkelde een mondelinge cultuur.

Een schat van verhalen, van spreekwoorden en gedichten (Je moet er Karl May's *Door het woeste Koerdistan* eens op nalezen. Ook hij schrijft over het Turkse wanbeheer!).

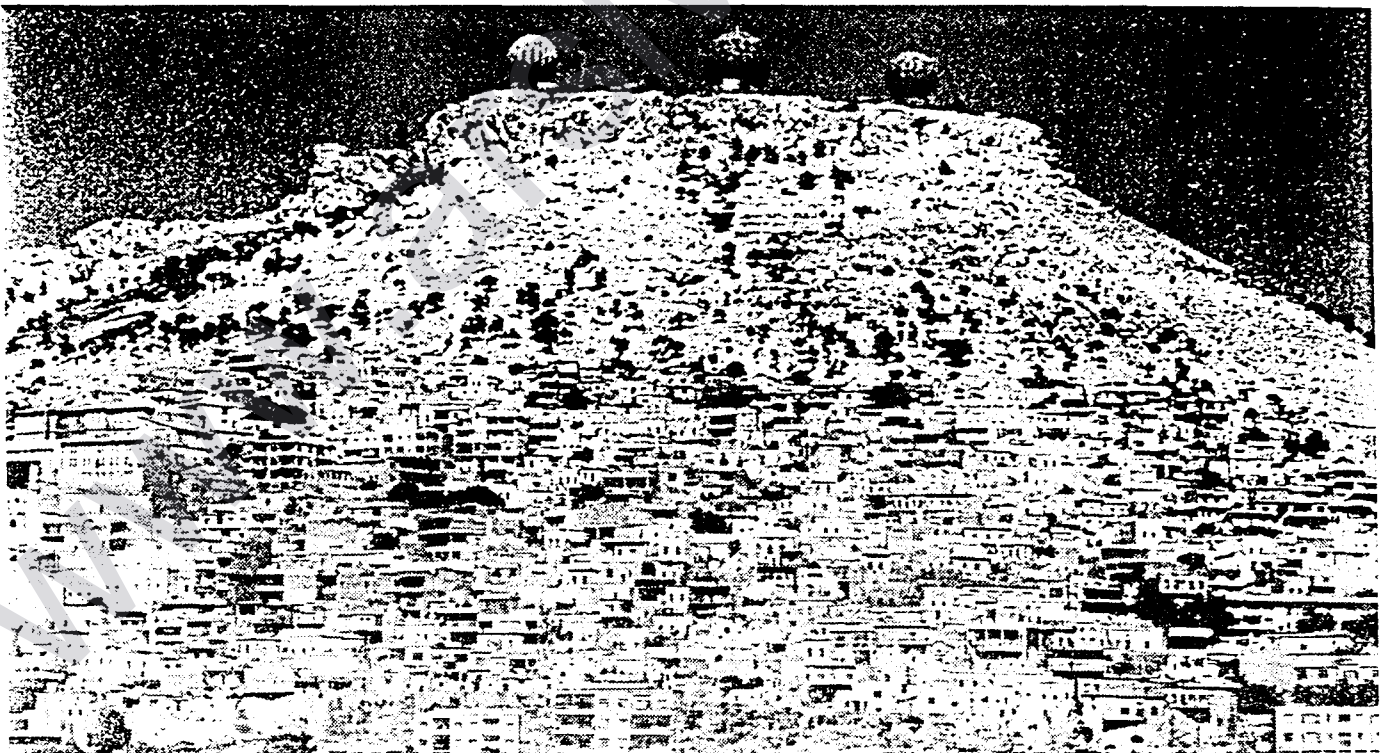
ONDERDRUKKING

De eerste grote Koerdoloog was de Italiaanse missionaris Maurizio Garzoni, die in 1887 het eerste eigentijdse Koerdisch woordenboek en een eerste Koerdische spraak-kunst schreef. Rond dezelfde tijd groeide het huidige Koerdische volksnationalisme dat — via de kolonisatie — met een elite, deelnam

aan een kulturele en wetenschappelijke scholing in West-Europa. Vooral in Berlijn, Wenen, Londen en Parijs vinden we de Koerdische nationalistische leiders terug. Een aantal onder hen zal in elk der staten doordringen tot de hoogste regeerposten. Dit

kan ook niet anders, want in Turkije schat men 18 % van de bevolking als Koerdisch; voor Irak loopt dat zelfs op tot 22 %; voor Iran neemt men 16 % aan en voor Syrië 10 % (Cijfers van 1959 uit Moskou: Yezehgodnik).

Mardin, één der oudste Koerdische steden. Boven de stad, waar ooit een trotse vesting stond, werd eerst een voetbalveld aangelegd en tenslotte een militaire basis. Op de foto zijn de bolvormige radars duidelijk zichtbaar.

In hoeverre zij hun Koerdisch-zijn nog beleven ervaren we eens te meer op 3 januari '91 bij dr. Kamran Inan. Hij is een Koerd van oorsprong die in Genève studeerde, er met een Zwitserse trouwde en nu een invloedrijke minister van State is voor... Turkije! Hij bracht 21 jaar van zijn loopbaan in West-Europa door als ambassadeur voor Turkije en als lid van de Raad van Europa. Ook Brussel is hem niet vreemd — hij verbleef er van '67 tot '73.

Met de ergernis in ons hart van al het pijnlijke dat we zagen in Koerdistan leggen we hem — woordelijk! — het vuur aan de schenen... Hij noemt ons ongemeen brutaal en wordt zenuwachtig bits. „De Turkse overheid verplaatst de Koerden uit de bergen van het Iraaks-Syrische grensgebied omwille van hun eigen veiligheid!” Bovendien heeft de overheid er sedert '84 heel wat last met infiltrerende terroristen. En ja, je kan toch alle dorpen daartegen niet beschermen.

„Kom, kom”, zegt de spitse Inan, „de mensenrechten worden in 't Westen tegen Turkije als drukkingsmiddel gebruikt. Wat deden jullie al voor de onderdrukking van de Turkse minderheden in Bulgarije en in Irak?” Wanneer ik hem vertel hoe ook wij die onderdrukking aankloegen, destijds in het Europees Parlement, mildert hij even zijn toon en wijst er op dat Turkije sedert 1923 het enige Islamland is met een democratisch bestuur — zij het op 3 onderbrekingen na... Nu ja, een schijn-demokratie, kan je Turkije wel noemen, als je min-of-meer vergeet dat je de 137e. militaire controle achter de rug hebt!

De minister vertelt hoe ze pas in Turkije een politie-akademie opgericht hebben om hun politiemensen beter te scholen. In 1987 erkende Turkije de Europese Konventie inzake Mensenrechten; in 1989 de rechtsmacht van het Hof van de Mensenrechten in Straatsburg en sedert 6 november 1990 ondertekende Turkije het bijkomend protocol, zodat elke inwoner in Straatsburg zijn rechten kan verdedigen.

DE VERSCHROEIDE AARDE...

En dan springt hij over naar de Golfkrisis. Irak heeft nog voor 800 miljoen dollar schulden te betalen aan Turkije. En toch sloten zij — de VSA en de EG volgend in de Verenigde Naties — de Turks-Iraakse grens. „Wij zwemmen in de problemen!”, zegt Inan filosofisch én sluw. Wij denken aan de 13 van 21 Koerdische provincies waar sedert 12 jaar de uitzonderingswet wordt toegepast. Enkel wie een wapen bezit mag er nog spreken... En wij denken evenzeer aan de Turkse bourgeoisie die het zuur-gewonnen kapitaal met massa's naar Zwitserland sluiст...

(foto Ronald Szommer)

MAAR WAAR IS HET KIND?

Van Derawat had ik nog nooit gehoord. 's Morgens vroeg vertrokken we in volle mist uit Siirt. Rondom ons het Hakkâri-hooggebergte en de watten stilte. Buiten de vele Turkse militaire controles leek alles dood te zijn. Alleen een legerkonvooi rijden we voorbij. Nieuwsgierig-ogende Turkse soldaten, verkleumd en zwijgend schommelen schokkend mee de hoogte in. Vooraan, op een open Mann-Diesel, als een grauwe kraai in de nevel, rechtopstaand, een kwetsbaar soldaatje met een grote mitraillease. Gericht naar waar?

We verlaten de hoofdweg naar Eruh. De wagens sputteren; de helling is erg steil. Na een halfuurtje klimmen we te voet verder door de sneeuw. In een bergkom vlekken met uitgebluste venste-

rogen, méér dan 60 huizen in de flank. Alle ruiten en deuren zijn er systematisch uit getrapt. Geen was meer aan de lijn. Geen hondegeblaf. Alleen de wind en de sneeuw die alles vredig toedekt, zoals op een eenvoudige Felix Timmermans-tekening.

Je gaat op zoek naar wat menselijks. Onder een notenboom is de sneeuw weggewaaid. Op de stoffige grond, waar wat schapen, kinderen en ouderlingen hebben gezeten, staat een paar zwarte gummischoentjes: versleten en vuil

Doorheen heel Koerdistan zouden zowat 5.000 van deze bergdorpjes door Turkse, Iraakse en Iraanse militairen ont-heemd zijn — enkel omdat ze Koerdisch zijn...”

Willy Kuijpers kon zich persoonlijk vergewissen van de primitieve toestand waarin Koerdische mensen in geteisterde dorpen moeten overleven. Ondanks de schrijnende miserie werd de delegatie overal hartelijk ontvangen!

(foto Cath. Vuyisteka)

Op 28 november 1990, in voorbereiding van deze reis, legden we aan de Turkse Ambassadeur Ecmel Barutçu een lijst met verbrande of leeggehaalde Koerdische dorpen voor. In zijn brief van 6 december 1990 geeft hij toe dat een (Koerdische!) zone van 30 km langsheen de Turks-Iraakse grens ontvolkt werd. Ter plaatse zien we ze en horen de pesterijen die er mee gepaard gingen. In Payamle, ten zuiden van Siirt, ervaren we aan de lipje de angst van deze Koerdische berggemeenschap en de zinloze Turks-militaire terreur.

De ambassadeur verzekerde ons dat we overal in de Turkse staat vrije toegang hadden. We konden fotograferen en spreken met wie we wilden. „Vergeet niet, mijnheer de senator, méér dan 5 miljoen toeristen bezoeken jaarlijks ons gastvrij land!” En daar gaapt dan de mitrailleur met een verwonderde Turkse soldaat in het slijk van 'n rotsige bergwegel! Op 'n mum van tijd zijn we omsingeld. Alle reispassen worden ingezameld. Van op afstand kijken de Koerden stiltzweigend toe. Maar gelukkig: ons Turks papieren rondreisdokument maakt indruk! Wij mogen het dorp binnen. Vriendelijke

gezichten: vragend, belangstellend... help ons! Mensen, wat 'n primitieve toestand! En dan komt plots de droeve tijdning: „Ludo heeft iets gekregen...” Op 'n soort dorpspleintje, temidden van de smeltende sneeuwpat, op een ladder, onder kleurige dekens, als een bleke bloem, de ogen gesloten, ligt een van onze vrienden. In een wijde kring er om heen, de Koerden met de vriesadem in de ijle lucht. Verder af de vrouwen. Wij naar de militaire post. Hooghartig komt de kommandant kijken. In een coca-cola-Engels worden zinloze, administratieve vragen gesteld. Met draagbare radio's wordt hulp ingeroepen. En steeds de wapens-in-de-aanslag... Maar niets verandert er.

SPERTIJD

Bezoeken voor een hefschroefvliegtuig, afgewisseld met die voor een legerziekenwagen, worden niet gehouden. Na lang wachten komt een legerdokter opdagen die Ludo een insputting geeft. Buiten bijt de koude. Een lieve Koerdische moeder steit naar iemand thuis ter besonnikking. Ludo is nu rustiger

geworden en ik val in de warmte-van-binnen even in slaap. Maar om 17 uur wordt hier de spertijd toegepast... Dus mobiliseren we een van onze wagens en Ludo vertrekt zachtjes met Hugo van Rompaey naar beneden, naar Siirt, Batman, Diyarbakir... Om de haverklap wordt de wagen door militairen tegengehouden en onderzocht... Na 12 lange uren vindt Ludo de ziekenhuisverzorging die hij nodig heeft... En dan mogen we ons gelukkig prijzen dat we buitenlanders, dat we een delegatie zijn!

Bagan, Schrevan, Torkiz, Eywan, Govasamu... leeggebrande dorpen — onbekend in de wereldgeschiedenis. Men schat dat er de jongste 10 jaren zowat 5.000 Koerdische dorpen en gehuchten in Irak, Iran en Turkije zijn ontvolkt door: verplaatsing, gasaanvalen en andere militaire operaties. In Turks Koerdistan woont 44 % van de Koerden in dorpen met minder dan 100 inwoners. Levend van landbouw. Een familiale structuur waar de oudsten leiding geven. Levend van linzen, noten, fruit, kaas — naar onze normen zeer primitief — hebben ze zowat 1/4e van het gemiddelde inkomen in Turkije, dat op zijn beurt zowat 1/10e van de EG-landen is...

Iedere dag ervaren we hoe de Turkse lire ontwaardt. Maar ja, Turkije zal Zuid-Oost-Anatolië (de officiële naam voor Koerdistan) op z'n Iraaks gaan beschaven met een groots ontwikkelingsproject, waarvan de plannen en foto's vele muren van de ministeries in Ankara sieren. 13 stuwmeren, verspreid over 6 Koerdische provincies, worden voorzien op de toevloeiingsrivieren van de Tigris en de Eufraat. Daarbij alleen al zullen 300.000 Koerdische bergboeren moeten verhuizen, merkt minister van Staat, dr. Kamram Inan, droogweg op. En op de bewaterde gronden zal kwaliteitslandbouw tot stand gebracht worden!

Daarvoor moeten nog eens 3.551 dorpen en 1.538 gehuchten herschikt worden. Inderdaad, op enkele plaatsen vloeken betonnen grote prefab-hoeven in de Koerdische dalen... Net zoals in Roemenië of in het Braziliaanse Amazonewoud belevten we hier de waanzin van een gecentraliseerde (Sovjet-)planekonomie, die geen enkele waarde toekent aan het volk dat er woont, laat staan aan de natuur.

In Batman luisteren we bij *Petros-Is* (de vakbond van de petroleumarbeiders) hoe — net zoals destijds in Limburg — al de kaderfuncties bij de plaatselijke ontginning in volksvreemde handen vielen, in dit geval Turken. En zoals in Limburg krijgen zij betere huizen toegewezen, een eigen ziekenhuis en nog wat meer loon er bovenop.

DE DORPSWACHTERS

Voor Ankara hanteren ze in Koerdistan de Turkse rust. „Meer dan 18.000 zouden er zijn!”, zo vertelt ons de heer Kozakcioglu, de Super-Gouverneur van het Koerdisch gebied, die in Diyarbakir zijn zetel heeft. Inderdaad, zij vervangen, net zoals in de Sovjetunie, in Ethiopië of in Guatemala, het Centrale gezag. Zij zijn de vervangers van het organisch verkozen bestuur. Zij moeten verslagen opstellen voor de administratie die verweg van hun bergdorp regeert. Ergens waar de macht huist, zoals bij Orwell. De macht die ontastbaar is en die vervreemdt. De macht met een andere taal, van een andere staat. Indien je geen dorpswachter wil worden ben je een verrader. Indien je verslagen niets vermelden ben je een luiaard. Samen goed voor aanhoudingen, plagerijen en martelingen. Naar schatting werden de jongste 10 jaren in Turkije zowat 400.000 burgers (Turken én Koerden) opgesloten én gemarteld. En fier meldt de minister van Staat ons dat het sedert enkele maanden verboden is in de Turkse gevangnissen de aangehouden en één week zonder eten te zetten!... — Wie betaalt dat allemaal? „Wel ja”, vertelt ons een Koerdisch parlamentslid. „16 % van onze begroting bestaat uit legeruitgaven. Maar in feite is het veel meer. Je moet er die dorpswachters en de politie nog bovenop rekenen.”

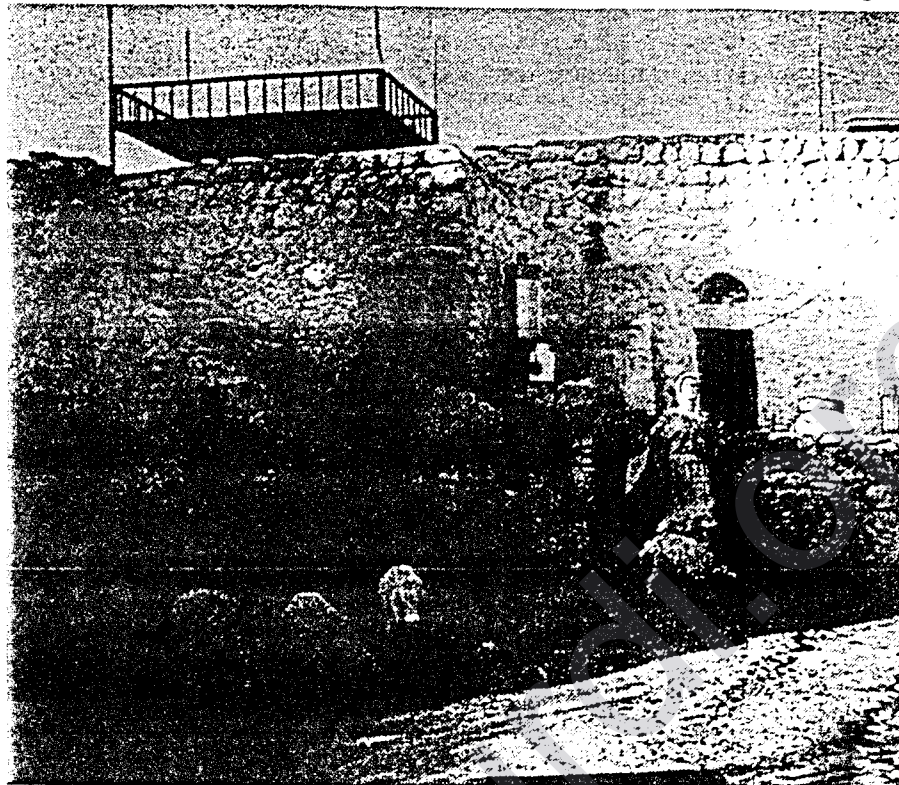
Een Koerdische vrouw bakt brood. Haar man werd vermoord door de Turksgezinde burgemeester van haar dorp.

„WITTE VLEKKEN”

En nog meer gegevens en cijfers krijgen we bij de redactie van *Ulke* (Het Land). Drie moedigen brachten wat kapitaal bij mekaar om dit blad uit te geven — 82 jaar nadat het eerste Koerdische blad verscheen.

„Nee, wij staan nu niet verder. Want toen mocht er nog in 't Koerdisch uitgegeven worden". 10 nummers verschenen; 4 maal werd deze „Rommeipot" in beslag genomen. De fameuze artikels 413 en 424 worden toegepast tot en met de doodstraf, al werd deze tijdens de jongste 7 jaren niet meer uitgevoerd. Maar de censuur heerst volop. Witte vlekken in de krant zijn geen drukfouten. Dan komt mevrouw Cansiz Sakine binnen. Zij vertelt de redactie haar levensverhaal. Als een Roza de Guchteneere zit ze voor ons, net haar opgebonden; bleek en met grote ogen. Meer dan 12 jaar was ze opgesloten voor haar Koerdisch-zijn. Gedurende 3 jaar kreeg ze geen enkel bezoek. Geweigerd! Koerdisch mag ze nooit spreken. Urenlang stond ze recht in koud water. De slagen op de voetzolen waren niet te tellen. Haar uitwerpselen rook ze niet meer. Warm water had ze in 3 jaar niet gehad...

Naast haar zit Leyla Zana, de vrouw van de Koerdische ex-burgemeester van Diyarbakir — veroordeeld tot 24 jaar gevangenis. Zij

Een dorpszicht dat men alsmar minder aantreft in Turks-Koerdistan. Vele nederzettingen zijn spookdorpen geworden.

Koerdische vrouwen en meisjes. Altijd op de vlucht, steeds die angst voor massale deportaties.

gaat hem trouw bezoeken van van Koerdistan, daar beneden Ankara, in de gevangenis van Aydin. Iedere maand een uur! Daarvoor rijdt zij met de bus 24 uur, hotsend heen en 24 uur al even hotsend terug. Soms met Ronay, haar zoon van 15 en Ruken, haar dochter van 16... En zo gaan de verhalen verder. Of moet ik je vertellen over die avond met de studenten in Istanboel, die voor een „Ik ben tegen de oorlog!" met 4 maanden gevangenis bestraft werden? Of wil je horen hoe in Nusaybin, een Koerdisch grensstadje tegen Syrië aan, een veraschte met op scherp-gestelde granaten in een waterput werd gevangen... om wat te bekeken?

★ ★ ★

42 Mensenrechtencomitees... groeiden in deze onmetelijke staat. Dokters en advocaten, leraars en kunstenaars namen hun verantwoordelijkheid. Ze leven van giften om een antenne te vormen naar het buitenland en om processen op te zetten. Ze laten martelingen medisch vaststellen en klagen ze aan bij de overheid. We bezoeken er verschillende en ze vragen ons spreekbuis voor hun-Koerdische vrijheid te willen zijn.

En dat doen we eens te meer opdat ieder volk, waar ook ter wereld vrij en zelfstandig moge leven.

Willy Kuijpers,
Senator

Met dank aan het Koerdisch Instituut voor het gebruik van het fotomateriaal.

Wie zijn de Koerden?

Vergeten, vervolgd, verjaagd en nu nog eens door Bush ver-raden - sinds 200 jaar telt het geschiedenisboek van het Koerdische volk enkel zwarte bladzijden. Het hardnekkige kulturele voortbestaan is wel het opvallendste kenmerk van dit volk dat in vijf staten woont: Turkije, Irak, Iran, Syrië en de USSR. Zelf denken de Koerden af te stammen van de met de Perzen verwante Meden, bekend sinds de 8ste eeuw v. Chr. Hun indo-europese taal is in ieder geval verwant met het Perzisch en het in Afganistan gesproken Dari. De Koerden zijn overwegend soennietische islamieten, maar tellen (of telden) eveneens alevieten (sjijeten), christenen, jeziden en joodse minderheden in hun rangen. De jeziden vermengen zoroastrische en islam-elementen. De herinnering aan de leer van Zaratoestra wordt met enige trots door de Koerdische kultuur voortgedragen, ondanks het heidense karakter ervan, zowel in islamitische als christelijke ogen. Nog steeds viert men Newroz, het feest van "de nieuwe dag", van het licht, symbool van het goede en nationale feestdag (1).

De grote problemen beginnen wanneer de Ottomaanse Turken en de Qajaren-dynastie in Iran elk proberen de Koerdische gebieden rechtstreeks te besturen, met voorbijgaan aan de "feodale" leiders die regeren in hun naam. Een hele reeks opstanden zijn het gevolg.

IMPERIALISME. De grootste problemen beginnen echter in onze eeuw, wanneer na 1914-18 het Ottomaanse rijk wordt verslagen en Engeland, Frankrijk en Rusland nog tijdens de oorlog de Arabische gebieden te verdelen. In 1916 komt Syrië

NATIO-NALISME

Het nationalisme van Perzen, Arabieren en Turken is geboren in de 19de eeuw en versterkt door het ineenstorten van het Ottomaanse rijk. Het richtte zich tegen het kolonialisme. "Op zich een goede zaak, aldus Pervine Jamil. Maar de grenzen werden vastgelegd door de winnende imperialisten, vooral het Brits en Frans. Die nationalistische zijn de verkeerde richting in gegaan. Zo zijn er zelfs diverse Arabische nationalistische tegen elkaar. Het richtte zich tegen Armeniërs, Koerden... En in dramatische momenten neemt het verschrikkelijke vormen aan. Het zit zeer diep en er zit racisme in."

S.A.P. en S.J.W. betuigen un solidariteit met het Koerdische volk

(met de Libanon) toe aan Frankrijk en "Irak" aan Engeland. De Britten hechten bovendien het (olierijke) Koerdische Mossoel aan de provincies Bagdad en Basra: hieruit ontstaat het koninkrijk Irak.

ATATÜRK. In 1920 gaat het verdrag van Sevres over tot de verdere ontmanteling van het Ottomaanse rijk. Er is sprake van de oprichting van een Armeense en een Koerdische republiek. De vermindering van de Turken door het Westen is echter zo groot dat Atatürk met sukses een nationalistische Turkse revolutie doorvoert. Het sultanaat wordt een gemoderniseerde republiek.

Maar die republiek dient ook als argument om de rechten van Armeniërs en Koerden weg te drukken. Atatürk slaagde er in om de Koerden aan zijn kant te krijgen in de bloedige onderdrukking van de Armeniërs. In het verdrag van Lausanne in 1922 is geen sprake meer van de Koerden. Wel moet Turkije zich neerleggen bij het verlies van Mossoel ten bate van het (Britse) Irak.

De verdeling van de Koerden over vier i.p.v. over twee staten maakt hun situatie hopeloos. In Turkije wordt elke kulturele Koerdische uiting meedogenloos de kop in gedrukt. De Koerden werden "Bergturken". Na de onderdrukking van de opstanden in 1925-33 slaat het zwaartepunt van het Koerdische verzet over naar Irak. Het Britse leger herstelt de "orde".

BARZANI. Midden in de tweede wereldoorlog begint Moestafa Barzani een nieuwe opstand. De RAF drijft hem naar de Iraanse grens. Met enige aanmoediging van Stalin wordt daar in 1945 de Re-

publiek van Mahabad opgericht. Wanneer de Sovjet-troepen zich in 1946 naar Azerbeidzjan terugtrekken stort de republiek in elkaar. Barzani weet te ontsnappen naar de USSR.

In 1958 komt Barzani terug naar Irak, op uitnodiging van generaal Kasseem die in een staatsgreep de koning heeft afgezet. Kasseem wijst echter de eis voor autonomie af, verbiedt Koerdische kranten en likvideert KDP-leiders. Hiermee begint een oorlog die vanaf 1961 met tussenpozen tot vandaag zal duren. De Baath-partij die sinds 1969 aan de macht is zal, onder druk van Barzani's wapengeweld, in 1970 een akkoord sluiten. Maar minister van Koerdische Zaken Saddam Hoessein saboteert de verdere onderhandelingen, en vestigt met dissidente KDP-leden een eenzijdige "autonomie". In 1974 is het weer oorlog. De Koerden worden daarbij gesteund door de Sjah van Iran. Maar tijdens de Opec-conferentie van Algiers in 1975 trekt de Sjah zijn steun terug in ruil voor een voor hem gunstige grenscorrectie van de Sjat al-Arab-rivier. Voor de zoveelste keer zijn de Koerden bedrogen.

TURKIJE. Na de militaire staatsgreep in Turkije van 1980 krijgt de PKK het politieke overwicht in de talrijkste Koerdische bevolkingbinnen een staat. De Turkse repressie is sindsdien verschrikkelijk, en één van de in Europa best verzwegen misdaden tegen de mensenrechten van een regime dat zijn aansluiting bij de EEG zoekt. In zijn (verboden) boek *Slagers in Uniform* heeft de joernalist Günay Aslan de Turkse barbarij aan de kaak gesteld. Dorpen worden met de grond gelijk gemaakt, de bevolking onder doodsb bedreiging verplicht tegen de PKK te vechten. In 1987 werd de staat van beleg opgeheven en vervangen door de uitzonderingstoestand onder leiding van een supergouverneur: de Koerdische gebieden behoren niet meer tot deze wereld...

M. Friquet

(1) De godsdienst van Zaratoestra verspreidde zich in de 6de E.v. Chr. vanuit Perzië. De manicheïstische opvatting van de twee principes (Goed en Kwaad) kreeg in de 11de E. vaste voet in Zuid-Frankrijk. Deze Albigenen en Katharen werden in een Kruistocht door de koning ongenadig uitgenoodd, met de spirituele steun van de H. Dominicus (1209-29).

De PVDA en de Koerden...

"Massoud Barzani en Jalal Talabani, de twee belangrijkste reaktionaire Koerdische leiders, zijn onverantwoordelijke avonturiers, misdadigers en handlangers van de Amerikanen en de zionisten (...)" Waarom? Omdat zij een opstand hebben georganiseerd: "Vandaag stelt de provocatie van de Koerdische reaktionairen Turkije in staat Irak binnen te vallen met de steun van het westen."

Dit taaltje lezen we in een pamflet dat de PVDA uitdeelde op de solidariteitsbetoging met het Koerdische volk op zondag 14 april, georganiseerd door VAKA.

Na Pol Pot, Li Peng en Ceaucescu is weer een diktator het volk aan het uitmoorden met de "anti-imperialistische" zegen van de PVDA. Er zit bestlist een heel vieze kern in de politiek van deze partij.

CHRONOLOGIE

*In de 4de eeuw v.C. vermeldt de Griek Xenofon het volk der "Kardoechoi". Hun taal is Indo-Europees, zoals het Nederlands, Frans...

*10de eeuw: de tot de islam bekeerde Koerden vormen enkele vorstendommen. De beroemdste Koerd is Saladin (1169-1250) die de Kruisvaarders uit Jeruzalem verjaagt.

*13de-15de eeuw: de Mongoolse en Turkomaanse verovering drijft de Koerden in de bergen.

*16de-19de eeuw: vanaf 1514 worden de Koerdische vorstendommen protectoraten onder Turks en Perzisch gezag. In 1639 verdeelt het Perzisch-Ottomaanse vredesverdrag Koerdistan in twee invloedssferen.

*19de eeuw: de Russisch-Turkse en Perzisch-Turkse oorlogen op Koerdisch grondgebied stimuleren het nationaal gevoel. Tussen 1804 en 1878 telt men 50 opstanden. In 1894-96 gebruikt de Ottomaan Abdoelhamid III Koerden tegen de Armeniërs, Arabische nationalist en andere Koerden.
20ste eeuw: het einde van de Tweede Wereldoorlog luidt meteen het einde van het Ottomaanse rijk in.

*1912: oprichting van de eerste echte Koerdische partij De Koerden vragen de Engelsen steun tegen de Ottomaanse brutale "assimilatie" en bloedige onderdrukking. In 1915-16 worden de Armeniërs uitgemoord.

1916: Frankrijk, Engeland en Rusland bereiden de imperialistische verdeling van het Midden-Oosten voor met de Akkoorden Sykes-Picot.

*1918: het Ottomaanse rijk capituleert voor de geallieerden.

*1920: Op de vredesconferentie van Sévres tussen de grootmachten vragen de Koerden de oprichting van hun staat. Men overweegt dit voor de ex-Ottomaanse gebieden, maar niet voor de door Frankrijk gecontroleerde gebieden en Irak-Iran dat binnen de Britse invloedssfeer ligt. Het nieuwe regime in Iran begint met repressie. Er volgen diverse opstanden.

*1922: het Verdrag van Lausanne beperkt het Koerdische recht op zelfbeschikking tot Turkije en Mossoel. In feite steekt men hun rechten in de doofpot. In oktober "arabiseren" troepen onder Brits bevel Mossoel.

*1924: Atatürk verbiedt alle Koerdische kulturele en sociale uitingen. Er zijn opstanden in 1925, 1927-30, 1937-38.

*1937: Turkije sluit een anti-koerdisch pakt met Iran en Irak.

*1946: oprichting van de kortstondige Koerdische republiek van Mahabad tussen de door Stalin en de Britten Iraanse gebieden in. Een jaar later wordt die republiek neergeslagen.

*1955: Turkije, Irak, Iran, Pakistan en Irak sluiten het Pakt van Bagdad, o.a. tegen de Koerden.

*1956: de Sjah vernietigt de laatste weerstandsnesten in Iran.

*1958: de Koerden helpen de Arabische oppositie in het omverwerpen van de pro-britse Iraakse koning

*1969: de Turkse repressie tegen de heropleving van de Koerdische beweging begint... In 1983-86 bombardeert Turkije de Koerden in Irak. De PKK wordt de leidende partij van het Koerdisch verzet in Turkije.

*1973: de PDKI roept op voor een democratische, federale, niet-godsdiensige Iraanse republiek.

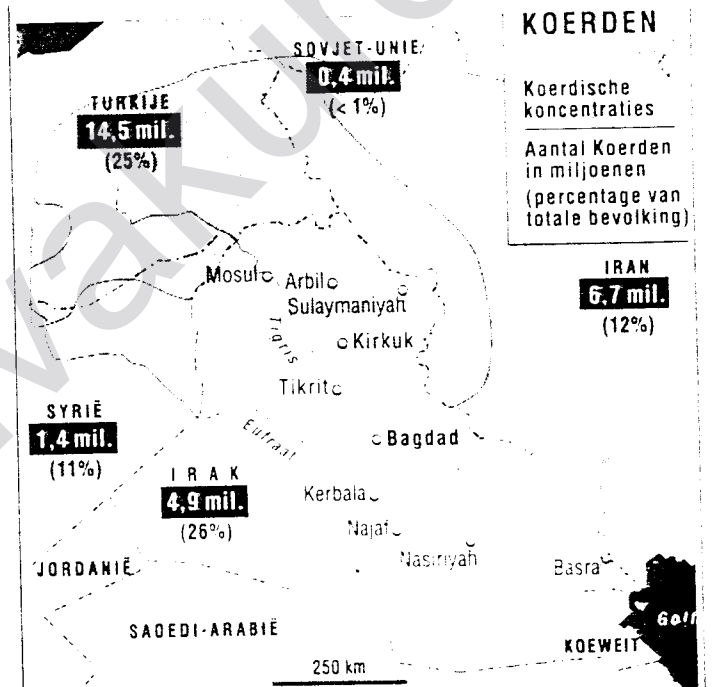
*1975: in Algiers sluiten Irak en Iran een akkoord waardoor de Koerdische beweging van Barzani in Irak ten onder gaat.

*1979: de islamitische revolutie in Iran keert zich tegen de Koerdische beweging die van de val van de Sjah gebruikmaakt om op te staan. Khomeyni noemt de Koerden "kinderen van Satan". De repressie is bloedig.

*1980: de eerste Golf-oorlog is fataal voor de Koerden in Iran en Irak.

*1988: na het staakt het vuren met Iran begint Saddam een bloedig offensief tegen de Koerden. De stad Halabja wordt vergast. Zestigduizend vluchten naar Turkije waar ze in kampen worden opgesloten. Tienduizend anderen worden door Saddam gedeporteerd.

*1991: in Turkije mag men eindelijk onder elkaar op straat Koerdisch spreken op straat. In maart komende Koerden in opstand tegen Saddam... Het Westen ziet toe.

De politieke partijen

IRAK: 5 partijen gegroepeerd in het Nationaal Front van Iraaks Koerdistan: Democratische Partij van Koerdistan (M. Barzani), Patriottische Unie van Koerdistan (J. Talabani), Democratische Volkspartij van Koerdistan (M.M.A. Rahman), Socialistische Partij van Iraaks Koerdistan (R. Mahmand & M. Osman) Koerdisch Socialistische Partij.

IRAN: Democratische Partij van Iraans Koerdistan

TURKIJE: Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK)

SYRIË: Democratische Partij van Koerdistan

Aan te raden lektuur: Dossier Kurdistan (Inst. Kurde/ULB 1989); G. Chaliand: Les Kurdes et le Kurdistan (Paris - La Découverte 1981)

Geraadpleegde tijdschriften: Arabies, Monde Diplomatique, Frankfurt A.Z., NRC/Handelsblad, Volkskrant, Le Monde.

Rood, april '91

Paus steunt Palestijnen, Libanezen en Koerden

Paus Johannes Paulus II heeft zondag in zijn paasboodschap opgeroepen tot het respecteren van de rechten van onderdrukte volkeren. Hij noemde daarbij met name de Palestijnen, de Libanezen en de Koerden, die het recht eisen te leven in waardigheid, gerechtigheid en vrijheid, "gerechtvaardigde eisen die zij al jaren tevergeefs herhalen", aldus de paus.

Tot de meer dan 100.000 gelovigen, die naar het Sint-Pietersplein

waren gekomen, sprak de paus zijn vertrouwen uit dat de mensheid "de uitbuiting van armen nadrukkelijk zal verhinderen" en "nee zal zeggen tegen de lucratieve wapenhandel". Hij besteedde ook aandacht aan Afrika waar een "onverbidelijke hongersnood dreigt".

De politieke leiders in de wereld riep hij op meer te ondernemen om de tegenstelling tussen arm en rijk te verkleinen. "Luister naar de stem van de armen. Alleen op een

internationale orde, waarin recht en vrijheid voor iedereen geldt, kan de samenleving worden grondvest waarop we allen hopen," aldus Johannes Paulus.

Hij ruimde in zijn rede ook weer plaats in voor de Baltische Sovjet-republieken, waar "de stem van de volkeren die uitzien naar respect voor hun eigen identiteit en geschiedenis tevergeefs werd verheven". De leiders in Albanië, waar

de godsdienstbeperkingen de afgelopen maanden al aanzienlijk zijn gematigd, riep hij op de burgers in vrijheid hun geloof te laten belijden.

De paus veroordeelde de invasie in Koeweit maar ook de Golfoorlog. "De duisternis viel over de wereld toen men koos voor agressie en de schending van het internationaal recht, toen men pretendeerde de spanningen op te lossen

tussen volkeren door de oorlog, die dood zaait, toen zich, van de Baltische staten tot aan het Middellandse-Zeegebied en in andere delen van de wereld, tevergeefs de stem verheef van de volkeren die respect willen voor hun identiteit en hun geschiedenis", zo zei de paus.

In 54 talen richtte Johannes Paulus II zich tot de gelovigen en gaf hen zijn traditionele zegen "Urbi et Orbi".

Individuele aktie voor Koerden blijft uit. Te ver? Te vreemd? Slechte datum?

TV-AKTIE KOERDEN: DE VER-VAN-MIJN-BED-SHOW

DE MORGEN 22.04.'91

De Roemeense revolutie, amper vijf dagen op dreef: de hangaars van het Belgische Rode Kruis puilen uit van kleren en voedsel. Modderige Koerdische vluchtelingen turen wekenlang in tv-camera's, hun baby's begraven: de individuele solidariteit zwijgt. Hulpaktiemoeheid? "Misschien wonen de Koerden te ver. Of de datum van hun vlucht was slecht gekozen", zegt een Vlaamse hulpverlener.

Brussel. Eigen berichtgeving

Is de hulpaktiegeestdrift eruit in Europa? De Nederlanders maken momenteel heel actief de denkoefening. Waarom wordt er nationaal geen aktie gevoerd, in de voetsporen van 'Help de Russen de winter door', vragen zij zich af. In de Volkskrant van het voorbije weekeinde stond als vetgedrukte openingstitel van de lezerspagina: 'Waar blijft de tv-aktie voor de Koerden?' Een vijftal buieven van

'verontruste' lezers illustreerden de zorg.

"De individuele hulpverlening komt te langzaam op gang", vindt bijvoorbeeld een ontselde lezer uit Zwolle. "Ik doe een oproep aan de Nederlandse omroepen om alsnog iets te organiseren." De man belde de voorbije week diverse Nederlandse tv-zuilen op en kreeg er als antwoord geserveerd dat "voorlopig nog niets op agenda staat, onder meer omdat de Hartstichting binnenkort zijn kollektieweek heeft."

Ook op de Vlaamse televisie worden geen voorbereidingen getroffen voor grote akties. "We hebben net Levenslijn achter de rug" en "nee, zeker nog niet gedacht aan aktie voor de Koerden" klinkt het bij de VTM. Bij de BRT hoor je een gelijkaardige reaktie: "We hebben 'Kom op tegen Kanker' op stapel staan." Een herhaling van een aktie als 'Drie uur Roemenië' zit er kennelijk niet in.

"Vraag blijft of dat nodig is", zegt een medewerker bij het Belgische Rode Kruis. "Dergelijke akties zijn toch maar een druppel op een hete plaat."

Ver van mijn bed

Maken dergelijke redeneringen hulpakties niet helemaal overbodig? "Uiteraard niet. Hulpakties hebben wel veel functies dan en

kel geld inzamelen. Er is het thema motivatie, er is de zorg voor solidariteit en het belang van het in de publieke aandacht houden van een politiek of sociaal probleem", zegt de man.

Reginald Morreels, voorzitter van Artsen zonder Grenzen: "De zaak Koerdistan moet je uiteraard anders benaderen dan de hulpakties die rond Roemenië gebeuren. Ten eerste is het altijd zo dat de solidariteit bij de mensen groter is als het om hulpverlening gaat binnen het eigen kontinent of binnen de eigen kultuur. Vandaar de aandacht voor de Europese Roemenen. Tja, Koerdistan is in die zin iets te vreemd en daarom verder van eigen bed. Ten tweede is de opvang van de Koerden vrij vlug een echte internationale zaak geworden, door de plaats waar de ellende zich

afspeelde: Irak. Er is nog maar weinig zo vlug internationale hulp op het getouw gezet, en op dergelijke schaal. Niet-gouvernementele initiatieven verzinken daar in het niets tegenover de inzet van de gouvernementele organisaties. Tenslotte is de problematiek rond de Koerden geen vers nieuws, het volk wordt al eeuwen opgejaagd. Dat nieuws slijt een beetje, zeker?"

Tenslotte is er nog de datum van het gebeuren: april, een slechte maand voor hulpakties? "De Roemeense revolutie had ook daar een streepje voor: het gebeuren speelde zich rond de kerstdagen af. Toen landden de entoes al wat hoger op en kreeg je zo'n enorme respons. In die zin kan de datum van de vlucht van de Koerden wel eens 'minder goed' liggen."

Morreels vindt wel dat de tv-beelden die ons nu vanuit de kampen aan de grens met Turkije en Iran bereiken, heel erg zijn. "Zo erg als de hongerbeelden uit Ethiopië van 1985-'86. Maar inderdaad, toen kwam de individuele hulp meteen op gang en nu niet. Ook voor de massale hulp aan Ethiopië kunnen we een reden geven: misschien is de binding van de Europeanen met Afrika ook groter. Het koloniale verleden, weet je wel."

"Toch zijn de mensen hier begaan met de zaak. We hebben een tiental dagen temig een ophaalaktie gedaan voor Koerdistan en op een namiddag haalden we goed 40 ton kleren op", vertelt een andere woordvoerder van Artsen zonder Grenzen.

Leger

Morreels tobt momenteel over de

manier van hulpverleners ter plaatse. "Ik denk dat we bij de humanitaire hulp aan de Koerden plots voor een zeldzaam probleem staan. We werken als hulpverlenende organisatie met als ondersteuning: het leger. Probleem dat daarbij kan ontstaan, is dat humanitaire aktie nu in alle sauzen kan worden gebruikt. Vraag is: hoe kunnen we onze doeleinden nastreven met het leger in onze voetsporen of als begeleiding. Anderzijds is het in deze omstandigheden, bij deze gigantische problematiek bijna onvermijdelijk dat het leger wordt ingeschakeld: wij kunnen het leger gebruiken: voor de helikopters bijvoorbeeld, of voor de haast onmogelijke evacuatie van de mensen vanuit het onherbergzame gebied. Alleen kunnen we dat niet aan."

Morreels acht samenwerken voor-

lopig dus noodzakelijk, maar even grote noodzaak bestaat aan een soort charter dat de grens legt tussen de humanitaire hulp en de bijstand door het leger. "Voor deze zaak hebben we alvast drie afspraken gemaakt. Een: er mag geen gedwongen repatriëring zijn. Twee: wij moeten in alle vrijheid met ervaren mensen kunnen werken. Drie: de veiligheid van de mensen moet gewaarborgd blijven. Het probleem over de hulp inroepen van het leger bestond eigenlijk al in Liberia. Toen is het er niet van gekomen. Nu weten wij niet of de gewapende beveiliging een juiste oplossing is. Nee, hier zit Artsen zonder Grenzen echt met een gigantisch probleem dat in de toekomst dringend dient uitgepraat."

Marijke Libert

Ook Turks leger in actie tegen Koerdisch verzet

ANKARA — In het noorden van Irak gaat de bloedige oorlog tussen Koerdische opstandelingen en Iraakse troepen onverminderd voort. Ook Turkije zou zich in de strijd hebben gemengd. Turkse troepen hebben volgens het Turkse dagblad „Sabah” in het noorden van Irak kampen van Koerdische guerrillastrijders aangevallen. De Turkse premier Yildirim Akbulut heeft dat bericht ontkend maar anonieme officiële bronnen in Ankara hebben het bevestigd.

Woordvoerders van Koerdische rebellen hebben gisteren in Syrië verklaard dat het Koerdische verzet de Iraakse stad Kirkoek op de Iraakse regeringstroepen heroverd hebben.

De bloedige strijd in Irak heeft een stroom vluchtelingen naar de buurlanden van Irak op gang gebracht. Volgens de stafchef van het Turkse leger, generaal Dögan Gures, zijn 200.000 Iraakse vluchtelingen onderweg naar de Turks-Iraakse grens. Volgens journalisten die uit Noord-Irak de Turkse grens over zijn gevlucht zijn wel 500.000 vluchtelingen onder-

weg naar Turkije en 2,5 miljoen naar Iran.

Volgens het semi-officiële Turkse persbureau Anatolia bereikten de afgelopen vijf dagen 2.000 vluchtelingen Turkije. Onder hen bevonden zich 15 buitenlandse journalisten, onder meer van Amerikaanse nieuwsmidia als The Washington Post, Wall Street Journal, ABC-TV en CNN. De gouverneur van de Turkse provincie Hakkari identificeerde de journalisten als drie Amerikanen, drie Fransen, vier Britten, een Australiër, drie Irakezen en een Libanees.

Zonder voedsel

De verslaggevers zeiden dat een collega was gedood en twee anderen gewond. Een journalist van CNN en een van Le Monde waren een grensrivier tussen Irak en Turkije overgezwommen, ondanks de waarschuwingsschoten van Turkse grenswachten. Anderen waren door de bergen getrokken.

Volgens functionarissen in het dorp Silopi, dat grenst aan Irak, waren later nog eens 20 journalisten de grens overgetrokken. De gedode journalist werd niet geïdentificeerd.

Het persbureau Anatolia be-

richtte dat twee bruggen over de grensrivier vorige maand waren gebombardeerd en daarvoor onbruikbaar waren geworden.

De journalisten zeiden tegen Anatolia dat de Koerdische strijders zonder voedsel zitten en dat de ziekenhuizen in het noorden van Irak de stroom gewonden niet meer kunnen verwerken. Zij zeiden dat er wel 500.000 Koerden onderweg zijn naar Turkije en naar schatting 2,5 miljoen Irakezen naar Iran.

Turkije in actie

Officiële bronnen in Ankara die om anonimiteit verzochten, verklaarden dat het Turkse leger een operatie tegen Koerdische guerrillastrijders was begonnen in het grensgebied van beide landen. Zij zeiden dat daarbij niet kan worden uitgesloten dat Turkse troepen Irak zijn binnengevallen.

De Turkse krant „Sabah” schreef gisteren dat elite-eenheden van het Turkse leger zondagnacht op vijf punten Irak waren binnengevallen en kampen hadden bestookt van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK), die al meer dan zeven

jaar een guerrilla in het zuidoosten van Turkije voert. Bij de operatie zouden minstens 60 guerrillastrijders zijn gedood.

De strijd speelde zich af ongeveer 50 kilometer ten oosten van Zakho, dat het toneel is van hevige gevechten tussen het Iraakse leger en de Koerden.

De Turkse soldaten zouden militaire uitrusting hebben vernietigd die de PKK had buitgemaakt op het Iraakse regeringsleger.

Het is niet de eerste keer dat Turkse troepen zich op Iraaks grondgebied wagen bij operaties tegen Koerdische rebellen.

In 1983, 1986 en 1987 vielen Turkse eenheden ook PKK-bases in Noord-Irak aan, nadat Turkije daarvoor om toestemming had gevraagd van de regering in Bagdad. De invallen stopten in 1988, toen Turkije ongeveer 60.000 Koerden toeliet die Irak ontvluchtten wegens gifgas-aanvallen op Koerdische gemeenschappen.

Ongeveer 30.000 van die vluchtelingen verblijven nog altijd in kampen in het zuidoosten van Turkije.

AP/AFP/Rtr

„Belgische” resolutie kan vrede brengen in de Golf

BRUSSEL — Nu het Belgische voorzitterschap van de VN-veiligheidsraad samenvalt met de onderhandelingen voor de resolutie over een definitief staakt-het-vuren in Irak, heeft minister van Buitenlandse Zaken Mark Eyskens een aantal diplomatieke initiatieven in herinnering gebracht.

Zoals voorgesteld door België zou de resolutie het sturen van VN-waarnemers naar de grenszone tussen Irak en Koeweit regelen, het militaire embargo in stand houden en eisen dat Irak zou afzien van oproepen tot terrorisme.

De resolutie moet volgens Eyskens de hand reiken naar de Iraakse bevolking, met inbegrip van de Koerdische bevolkingsgroepen, door een einde te maken aan het embargo voor voedsel en geneeskundige hulp en door een impuls te geven aan de wederopbouw van de Iraakse economie.

Eyskens verheugt zich ook over de benoeming van de Zwitserse diplomaat Brünner als speciale vertegenwoordiger voor het

Midden-Oosten, een stap die België in januari had voorgesteld.

Eyskens blijft met „grote bezorgdheid” de evolutie van de burgeroorlog in Irak volgen. „De aanhoudende berichten over de afslachting van duizenden Koerden en de aangroeiende vluchtelingenstroom vervullen mij met afschuw”, aldus Eyskens. België heeft er daarom in de veiligheidsraad op aangedrongen dat Irak zou worden ontwapend, vooral wat de chemische wapeniging betreft. De internationale gemeenschap moet volgens Eyskens druk uitoefenen om een einde te maken aan de gewelddadige repressie en schending van de mensenrechten in Irak.

De minister hoopt ten slotte dat binnenkort een conferentie over veiligheid en samenwerking in het Midden-Oosten zal worden georganiseerd om een klimaat van vertrouwen te creëren. Dan pas kan de Israëliisch-Arabische kwestie, de Palestijnse kwestie en het probleem Libanon aangepakt worden, aldus Eyskens. B.

HET VOLK

.3-04-91

Koerden hebben geen olie

HET VOLK · 4-04-91

Paul De Baere

De nieuwe wereldorde door president Bush na de Golfoorlog in het vooruitzicht gesteld, schijnt niet van toepassing te zijn op het Koerdenvolk. Voor de Palestijnen moest er een duurzame en vooral vreedzame oplossing gevonden worden. Het mag wel na al die jaren van verdrukking en het gebrek aan een veilige thuishaven. Ook de Koeweiti's moesten worden bevrijd en hun land terugkrijgen.

Een vrij korte militaire actie volstond om dat doel te bereiken. Maar de Koerden, een sinds eeuwen opgejaagd volk, worden nu aan hun lot overgelaten. Erger nog, men laat toe dat ze uitgemoord en op de vlucht gedreven worden naar landen waar ze niet welkom zijn.

Wat de Golfbondgenoten niet voor mekaar kregen — Saddam Hoessein de aftocht doen blazen — hebben de Koerden geprobeerd, hiertoe aangespoord door president Bush, die vroeg dat het volk zelf de dictator zou verjagen. De Koerden betalen er zwaar voor. En dit was voorspelbaar. Want Saddam Hoessein en zijn Republikeinse Garde waren net nog sterk genoeg om militair en op de meest brutale manier de Koerden uit te moorden.

Maar de Verenigde Staten en de bondgenoten blijven nu maar herhalen dat ze niet de opdracht hadden tot het grondgebied van Irak door te dringen. Zo werd de Iraakse dictator de gulden kans geboden deze interne „opstand” in het bloed te smoren. Dat het op een mensonterende manier zou gebeuren was geweten, want de de wereld had al eens met ontzetting gereageerd toen Koerdische dorpen met een dodelijke gasaanval werden uitgemoord.

Pas na dagen van verwoede aanvallen op de Koerden zijn een paar landen dan toch 'bereid' gevonden de zaak voor de Veiligheidsraad te brengen. Wat zal het helpen? Wat kan het Saddam Hoessein schelen veroordeeld te worden voor volkerenmoord en niet naleving van de mensenrechten? Het laat hem ijskoud zo lang hij maar aan de macht blijft. Waar is de tijd dat hij zogenaamd de oorlog was begonnen om de Palestijnen te bevrijden uit de klauwen van Israël, om hen een land en bestaan te geven?

Voor Koeweit was de olie belangrijk, evenals voor het Westen. Het internationaal recht was door de bezetting van een vrij land verkracht, maar er speelden ook duidelijk economische en politieke belangen mee. De Koerden echter hebben geen olie, hebben geen land. Het is een dolend volk. In Koeweit moest een feodaal regime geholpen worden, terwijl ook de prinsen van Saoedi-Arabië voor hun zalig bestaan begonnen te vrezten. Zou het dan toch zo zijn dat de Amerikanen en de Saoedi's het liefst Saddam op zijn post laten, uit vrees dat daar een meer democratisch regime aan het bewind komt, waardoor ook de regimes in Koeweit en Saoedi-Arabië eens aan het wankelen zouden kunnen gebracht worden. Het zou niet enkel een misdaad, maar ook een grote politieke fout zijn.

Washington zou evenmin graag een autonoom Koerdistan zien tot stand komen uit vrees voor een reactie bij de bondgenoot Turkije en uit schrik voor de invloed van Teheran in het Golfgebied mocht op termijn een sjiietisch regime in Bagdad het bewind in handen krijgen. Misschien had generaal Schwarzkopf toch gelijk toen hij betreurde dat de militaire macht van Irak onvoldoende gebroken was nadat hij de Irakezen uit Koeweit had verjaagd. Militair gezien wellicht juist, maar volgens de resoluties van de Veiligheidsraad dan weer niet. Een overrompeling van Irak behoorde niet tot de internationale opdracht.

Maar is de uitmoording van de Koerden, de gedwongen vlucht naar andere landen, de miskenning van de mensenrechten nog wel een Iraakse binnenlandse aangelegenheid?

De Veiligheidsraad kan deze feiten niet uit de weg gaan. Daar op dit ogenblik België het voorzitterschap waarneemt van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties is onze verantwoordelijkheid voor wat met de Koerden gebeurt buitengewoon groot. Nu ons land ook het voorstel van Frankrijk steunt om de volkerenmoord voor de Veiligheidsraad te brengen, mogen we het niet laten bij een passieve steun. België zal voor elk initiatief dat de uitmoording van een volk kan doen stoppen internationale steun en waardering krijgen. Een veroordeling van Irak lijkt ons niet voldoende, maar een ingrijpen door een internationale vredesmacht via de UNO-blauwhelmen kan een einde maken aan de ellende en vernietiging van een volk.

Loont het niet de moeite daarvoor tot het uiterste te gaan?

Officieel is de Golfoorlog voorbij maar voor de Iraakse Koerden die tegen Saddam Hoessein vechten, geschiedt 'de grootste ramp uit de Koerdische geschiedenis', zoals Belgische Koerden het stellen. Meer dan een miljoen Iraakse Koerden zijn voor het Iraakse leger gaan lopen en stilaan komt de hulp van de internationale gemeenschap op gang en er wordt druk diplomatiek overlegd. Hoe komt het dat de Koerden niet internationaal gesteund worden en waarom is het Koerdisch probleem vrijwel onoplosbaar? De vraag die de Koerden zelf stellen is eerder: waarom is het leven van een Koeweiter zoveel meer waard dan dat van een Koerd?

Meer dan 1 miljoen half bevroren, uitgehongerde Iraakse Koerden zijn aan de Iraanse grens aangekomen. Vooral aan de grenspost Newsoud werden gigantische mensenmassa's gesignaleerd, die voornamelijk uit Sulemaniya, de laatste grote Koerdische stad die in handen van het Iraakse leger viel, afkomstig zijn. Bij de grensovergangen Savoji en Haj Omran zouden respectievelijk 20.000 en 3.500 mensen de grens zijn overgestoken.

Sommige vluchtelingen hebben de tocht door regen en kou niet overleefd en vooral de kinderen dreigen snel de hongerdood te sterven.

De Iraanse grens is, in tegenstelling tot de Turkse, opengesteld maar veel opvang kan er in Newsoud niet worden geboden. Er is een groot tekort aan voedsel, medicijnen - schurft en diarree zijn de twee belangrijkste kwalen - en dekens. In Turkije wordt momenteel onderhandeld over de openstelling van de Turkse grenzen voor de ca. 200.000 vluchtelingen die daar naartoe zijn getrokken. Ankara wil echter eerst garanties dat de internationale gemeenschap de nodige hulp levert vooraleer de asielzoekers worden toegelaten.

Het gros van de Koerdische bevolking is echter de bergen ingevlucht, "voortgejaagd door de herinnering aan de gasdoden van Halabja en door de vrees voor represailles", zeggen Koerdische zeggslui in België.

Volgens een woordvoerder van de Koerdische Democratische Partij (KDP) in Damascus "sterven talloze mensen op de weg van Irbil naar de Iraanse grens. Een strook van 100 km is bezaaid met lijken, lijken van mensen die van honger en kou of bij gebrek aan medische verzorging stierven. Helikopters schieten willekeurig vluchtelingen neer. Tragisch, katastrofaal, er zijn geen andere woorden voor deze situatie", aldus de KDP zeggslui.

werd vernomen dat de Koerdische guerrillero's nog steeds meer dan 75 pct. van de provincie Kirkkoek in handen hebben, evenals de volledige provincie Irbil - behalve de stad Irbil zelf. Voorts zou de grensstad Zakho nog steeds in Koerdische handen zijn.

Verscheidene bronnen melden intussen dat het Iraakse leger de oliestad Kirkkoek heeft heroverd door vrouwen en kinderen voor de tanks te binden, wat het voor het verzet onmogelijk maakte om de oprukkende soldaten tegen te houden.

Geen vrienden

Van de Koerden wordt wel eens gezegd dat ze geen vrienden hebben. Pervine Gamil van het Koerdisch Instituut in Brussel geeft daarvoor verschillende redenen aan. "Voorerst leven de Koerden verspreid over vijf staten, dat maakt vijf vijanden. Voor het einde van de koude oorlog wou niemand de Koerdische kwestie aankaarten omdat Oost noch West daar baat bij hadden: Turks Koerdistan zat in de westerse invloedssfeer en is van strategisch belang voor de NATO, die er in Mardin, Diyarbakir, bij de Ararat en in Incirlik bases heeft. Datzelfde gold voor Iraans Koerdistan ten tijde van de sjah, na diens omverwerping werd Iran een fanatieke staat die tout court geen autonomie toelaat. De Koerdische gebieden in Syrië en Irak behoorde tot de Sovjet-invloedssfeer. Koerdistan werd als het ware tussen twee machtsblokken in de sandwich genomen."

"De koude oorlog is nu wel voorbij en de Sovjetunie verzwakt, maar er is een algemene vijandige sfeer in het Midden-Oosten. Alle Arabische landen - tot de Maghreb toe - zijn het over één ding eens: dat Koerdische autonomie een gevaar vormt voor het Arabische nationalisme. Toen James Baker voor de Golfoorlog op rondreis was in het Midden-

Koerdische meisjes vluchten vanuit Noord Irak naar Turkije.

(Foto Reuter)

'De weg naar Iran ligt bezaaid met lijken'

DE MORGEN 05.04.'91

1 MILJOEN KOERDEN AAN IRAANSE GRENS

stelden Syrië en Turkije als eis dat Washington de Koerden met zou helpen. Want autonomie van de Iraakse Koerden zou de volksgevoelens in Turkije, Syrië en Iran wel eens op ideeën kunnen brengen", meent Pervine Gamil.

Haar kollega Derwich Ferho treedt die stelling bij en verklaart het feit dat het Midden Oosten geen Koerdische macht wil ook door het feit

Fuiraat - van Syrië en Irak in Noord Koerdistan liggen of ont springen. "Syrië kan zonder die rivieren maximum één week overleven", zegt Ferho die er nog aan toevoegt dat de Koerdische olie en steenkool evenzeer een rol spelen.

Verdeeldheid

De Koerden hebben ook de reputatie erg verdeeld te zijn. Had het zin

strijden? Gamil: "Ik ben het niet eens met die idee van verdeeldheid, weet u, er is nu geen enkele Koerd die in zijn hart niet bij de Iraakse Koerden is, dat weet ik zeker. Bovendien bezetten de Koerden, ook de Turks Koerdische PKK-guerrilla, dat onafhankelijkheid een onrealiseerbare droom is omdat we niet over de militaire slagkracht beschikken die een dergelijke strijd

blij dat de Koerden in de andere staten zich afzijdig hebben gehouden. Ze moeten elk hun eigen strijd strijden. Zomet had ons volk nu vier legers te bekampen." "Maar laat me toch dit nog zeggen: dit is het verraad van de internationale gemeenschap die Saddam wel gewil maar het vuile werk aan ons overlaat."

disch-Belgisch genootschap, waar in een 30-tal in België levende Iraakse Koerden verenigd zijn, tre den haar bij en vragen zich vooral af "waar al de anti oorlogsbetogers en de mensenrechtenactivisten nu blijven, nu ons de grootste ramp uit onze geschiedenis overkomt? Als Pax Christi tijdens de oorlog voor de Koeweters had, bidden ze nu dan voor ons?"

(CV)

Na hun hulppacties aan de Koerdische vluchtelingen in het noorden van Irak zijn de Amerikanen nu ook begonnen hulp te verlenen aan de sjjiitische vluchtelingen in het zuiden. De wagens van het eerste konvooi dat zondag in Safwan, bij de grens met Koeweit aankwam, werden letterlijk bestormd door de vluchtelingen.

GAZET VAN NEDERLANDEN
29-04-91

Eyskens polst Veiligheidsraad over nieuwe maatregelen

EG wenst VN-politiemacht voor Koerdische kampen

Tijdens informeel overleg in het Luxemburgse plaatsje Mondorfles-Bains sloten de EG-ministers van Buitenlandse Zaken zich zondag aan bij een Brits voorstel een licht bewapende VN-politiemacht naar het noorden van Irak te sturen om de verdediging van de kampen voor Koerdische vluchtelingen over te nemen van de geallieerde troepen.

Volgens het voorstel van de Britse minister Douglas Hurd zou, zoals ook in 1964 op Cyprus gebeurde, de VN-politiemacht kunnen worden gestuurd zonder dat in de Veiligheidsraad een nieuwe resolutie moet worden gestemd. Londen is van oordeel dat dit mogelijk is op basis van resolutie 688, die oproept tot humanitaire hulp aan de vluchtelingen in Irak. De Britten willen het voorstel wel ter sprake brengen in de Raad en zowel Frankrijk als België, dat deze maand de Raad voorziet, hebben al aangekondigd het initiatief ten volle te zullen steunen.

Woordvoerders zeiden dat het de bedoeling is dat de VN zou instaan voor het beheer en de bescherming van alle kampen. Diplomatieke waarnemers verwachten echter dat de Sovjet-Unie en China tegen het uitsturen van een VN-troepenmacht zullen stemmen omdat zij betrokkenheid van de Verenigde Naties in de interne aangelegenheden van Irak willen beperken. Precies om dat verzet te ondervangen stelt Hurd voor dat politieagenten en geen geregelde troepen zouden worden gestuurd. Londen vermoedt dat ook Irak minder bezwaar zal maken tegen de aanwezigheid van politiemensen.

De Belgische minister Mark Eyskens zei dat een "palestinisering" van de Koerdische vluchtelingenkampen hoe dan ook moet worden vermeden. Het is nodig dat de Koerden vertrouwen hebben in de maatregelen waardoor zij zo snel mogelijk naar huis terugkeren, aldus de minister. De Ameri-

kaanse en Europese troepen die zich momenteel in het noorden van Irak moeten daarom volgens hem zo snel mogelijk "de fakkel overgeven aan de Verenigde Naties".

Eyskens, die vandaag voor een kort werkbezoek naar de Veiligheidsraad vertrekt, zal contact opnemen met Franse, Britse en Amerikaanse ambassadeurs om verdere maatregelen uit te werken. Hij hoopt ook een ontmoeting te hebben met de Sovjetrussische en Chinese vertegenwoordigers. België staat klaar om desgevallend alle leden van de Veiligheidsraad te consulteren over een nieuwe resolutie, aldus nog Eyskens. Frankrijk drong zaterdag al aan op een nieuwe bijeenkomst van de Veiligheidsraad om verdere maatregelen voor de Koerden uit te werken. De VN zouden volgens de Franse minister Roland Dumas hun steun moeten geven aan het principeakkoord over autonomie dat de Koerdische leiders met Saddam Hoessein hebben bereikt.

In afwachting dat de VN tot verdere maatregelen beslist, willen de geallieerde commandanten in Irak de veiligheidszone rond de stad Zakho uitbreiden. De Britse bevelhebber, generaal Andy Keeling, zei dat op termijn vermoedelijk een miljoen Koerden naar huis zouden willen terugkeren. Hoe groot de zone zou moeten worden gaf Keeling niet aan, maar hij zei dat die logischerwijze ten zuiden van Zakho en nadien ook naar het oosten zou moeten uitgebreid worden. Momenteel hebben de geallieerden een zone tot 30 km. buiten de stad afgebakend. Alle Iraakse troepen hebben zich daaruit teruggetrokken.

Tijdens het weekeinde werden enkele honderden Koerdische vluchtelingen met helikopters naar de opvangkampen rond Zakho gebracht. Van een terugkeer op grote schaal is echter nog geen sprake. De meeste Koerden vrezen represailles van Saddam, ondanks zijn beloften over Koerdische autonomie.

Paus vraagt geweldloze oplossing voor Koerden

VATICANSTAD — Tijdens het wekelijkse zondagmiddaggebed op het Sint-Pietersplein heeft paus Johannes Paulus II gisteren zijn catechese voortgezet die hij enkele weken geleden over „Honderd jaar Rerum Novarum" begonnen is. Daarin had hij het deze keer vooral over het belang van de geweldloosheid bij het oplossen van conflicten. Na het Regina Coeli hernam de paus deze gedachte. Hij vroeg eerst te bidden voor

de slachtoffers van allerlei Afrikaanse conflicthaarden. Met name noemde hij de hongersnood in Soedan, en de burgeroorlogen in Somalië en Ethiopië.

Daarna had Johannes Paulus het uitvoeriger over het probleem van de Koerden. Hij richtte zich onder meer tot de verantwoordelijke staatsleiders en vroeg ze hun ogen niet te sluiten voor het lijden van deze mensen op de vlucht.

NIEUWE BIDS

28-04-91

Koerdische kwestie

GAZET VAN ANTWERPEN

27-03-91

Toen men de Turkse president Turgut Özal, op bezoek in de VS, op de man af vroeg of hij vrede kon nemen met een onafhankelijke Koerdische staat in Irak, was zijn antwoord kort en krachtig: "Nee".

De Amerikaanse president George Bush was niet zo kordaat in zijn afwijzing. Maar zijn formulering was ook niet mis te verstaan. Het ware beter, aldus Bush, dat iedereen zich afzijdig hield en het Iraakse volk zelf over zijn toekomst liet beslissen.

Daarmee weten de Koerdische onafhankelijkheidsstrijders, verenigd in het Iraaks-Koerdische Front, waar ze aan toe zijn. Hun dringend verzoek om hulp zal door Washington niet gehonoreerd worden. En wanneer het afhangt van Turkije zullen zij hun droom van een onafhankelijk Koerdistan nooit waar kunnen maken.

De Koerden zijn een door de overwinnaars van '14-'18 tussen Turkije, Irak, Iran en Syrië gevierende volk dat reeds langer dan de Palestijnen vecht voor een eigen staat. Hun strijd heeft echter nooit op grote belangstelling kunnen rekenen. Maar net als de Palestijnen werden ze misbruikt nu eens door de ene dan weer door de andere partij.

Tijdens de Golfoorlog vatte Washington weer belangstelling op voor de Koerden als mogelijke bondgenoten in de strijd tegen Saddam Hoessein, hoewel die belangstelling niet al te nadrukkelijk getoond werd. Men wilde bondgenoot Turkije niet voor het hoofd stoten. En de neutraliteit van Iran mocht niet gevaar gebracht worden. Beide landen herbergen immers enkele miljoenen Koerden.

De Islamitische Revolutie van ajatollah Khomeini maakte korte metten met het onafhankelijkheidsstreven. De Koerdische opstand werd in het bloed gesmoord.

De Turkse staat onderdrukt al tientallen jaren zijn eigen Koerdische bevolking. Volgens Ankara bestaan er zelfs geen Koerden in Turkije, hoogstens Berg-Turken, hoewel de regering in de loop van de Golfoorlog de Koerden als zoethoudertje culturele autonomie heeft beloofd.

De Turkse regering is vanzelfsprekend bevreesd voor de aantrekkingskracht die een onafhankelijke Koerdische staat op de Koerdische bevolking in Turkije zou kunnen uitoefenen. De Koerdische guerrilla-strijders zouden bovendien een schuilplaats kunnen vinden in die onafhankelijke Koerdische staat en van daaruit aanvallen lanceren in Turks-Koerdistan. De Turkse vrees wordt overigens gedeeld in Teheran en Syrië. Een onafhankelijke Koerdische staat zou in die optiek een element meer toevoegen aan de toch al ingewikkelde en explosieve situatie in het Midden-Oosten.

De Koerden beroepen zich op artikel 1 en 55 van het Handvest van de Verenigde Naties dat aan ieder volk het recht op zelfbeschikking toekent.

Maar zoals dat altijd gaat, hangt de interpretatie af van degene die het leest. Alle Arabische landen eisen een oplossing voor het Palestijnse probleem. Alle Arabische landen ontkennen dat er een Koerdisch probleem is.

Ondanks hun vreugde over hun succes tegen de legers van Saddam Hoessein, vrezden de Koerden ook deze keer het kind van de rekening te worden. Koerdische afgevaardigden uit Irak, Iran en Turkije drongen er vorige week bij de Franse regering op aan de Koerdische kwestie op de agenda van de toekomstige besprekingen over het Midden-Oosten te plaatsen. Maar de beslissing daarover wordt niet in Parijs genomen.

Leo CUSTERS

Immoreel

De Iraakse aanvaarding — met manifeste tegenzin — van VN-resolutie 687, die Bagdad een aan harde voorwaarden gebonden staakt-het-vuren oplegt, kan hopelijk de weg vrijmaken voor een vredesregeling en daardoor de eerste stap worden naar een oplossing voor de Iraakse burgeroorlog en het vluchtelingenprobleem dat de regio dreigt te ontwrichten.

Inmiddels ook geconfronteerd met resolutie 688 die de economische sancties verlengt tenzij het een einde maakt aan zijn misdadige repressie van Koerden en sjiieten had Bagdad weinig keus dan in te binden. Na de vernietigende militaire nederlaag tegen de geallieerden betekent verlenging van het embargo dat het voortbestaan van het regime zelf op het spel wordt gezet, en hoezeer Saddam zich ook keer op keer heeft vergist in zijn strategie, hij heeft nog altijd realiteitszin.

Door zijn toezegging dat hij de resolutie aanvaardt, wint Saddam tijd, en dat kan voor hem het verschil maken bij het definitief afrekenen met het verzet. De benoeming van zijn neef Hoessein Kamal, een man die zijn reputatie heeft gevestigd in het hardhandig neerslaan van elke oppositie, tot minister van Defensie bewijst dat hij niet van plan is te buigen voor de internationale kritiek. Beter dan wie ook beseft hij immers dat de Veiligheidsraad behalve verontwaardiging en humanitaire acties voor de vluchtelingen momenteel geen mogelijkheden heeft om hem te treffen.

Saddam mag daarvoor zijn persoonlijke vijand George Bush dankbaar zijn. De weigering van de Amerikaanse president zijn troepen opnieuw in te zetten heeft Saddam virtueel de vrije hand gegeven af te rekenen met al wie hem heeft dwars gezeten. Omdat ook de Sovjet-Unie en China uit vrees voor eventuele VN-bemoeienis met hun interne problemen de Iraakse burgeroorlog eveneens als niet meer dan een "binnenlands" probleem zien, is een effectief ingrijpen van de Veiligheidsraad uitgesloten. Dat betekent dat het Koerdische probleem de "marginale" kwestie zal blijven die het altijd is geweest, maar vooral dat de VS impliciet hun goedkeuring geven aan het voortbestaan van het Saddam-regime. Bush gooit daarmee de belangrijkste doelstelling waarvoor hij de oorlog begon zonder meer overboord.

Bush heeft zijn redenen. In de huidige chaos in Irak zou een inzetten van Amerikaanse troepen het spookbeeld van het Vietnam-trauma doen herleven en dat is het laatste wat hij zich kan permitteren. Anderzijds zullen ook de Saoedi's en Koewei'ti's, die Operatie Woestijnstorm grotendeels hebben gefinancierd, Bush wel duidelijk hebben gemaakt niet te hard aan te dringen op democratisering in Irak. Niets is zo besmettelijk als vrijheidsdrang en dat kunnen de Golfstaten missen. Met een aan de macht blijvende Saddam, lopen zij op dat vlak geen gevaar.

Toch is Bush geschrokken van de wereldwijde kritiek. De nieuwe missie van zijn rechterhand James Baker naar het Midden-Oosten moet de meeste kritiek opvangen. Maar als de Koerden erop rekenen dat dit een grotere Amerikaanse betrokkenheid zal inluiden, zullen zij bedrogen uitkomen. Woordvoerders in Washington hebben al te kennen gegeven dat het Baker's bedoeling is door maximale aandacht voor het Palestijnse probleem eindelijk de beloofde vredesconferentie op gang te trekken. Van een regeling voor de Koerden is geen sprake. Niemand zal betwisten dat het tragische lot van de Palestijnen veel te lang genegeerd is geweest, maar proberen hen recht te doen door de Koerden als pasmunt te gebruiken, zou getuigen van grove immoraliteit. Morele argumenten tellen helaas zelden in de internationale politiek, maar voor een land dat zo wil uitpakken met zijn overwinning op een verwerpelijke dictatuur zou het onvergeeflijk zijn indien het geen andere reactie had dan wat humanitaire hulp wanneer een volk wordt uitgemeord.

Paul DE BRUYN

GAZET VAN ANTWERPEN

08.04.1991

Dames en Heren, beste vrienden,
leden en genodigden van PEN-centrum Vlaanderen,

in naam van mijn volk, namelijk de Koerden en het Koerdisch Instituut van Brussel, waarvan ik lid ben, groet ik u en ik dank u van harte omdat u mij hier gevraagd hebt het Koerdische vraagstuk uiteen te zetten.

Koerden leven verspreid over vier landen: Turkije, Iran, Irak en Syrië. Ook in Armenië, Azerbeidjan en Georgië, de deelrepublieken van de Sovjetunie vindt men Koerden.

Koerdistan omvat zowat 520 000 km². Precieze cijfers bestaan er niet. Sommigen denken dat er ongeveer 15 ml. Koerden leven, sommigen zeggen 18 ml. Wij Koerden, denken dat we met min of meer 24 ml. mensen zijn.

Een precies cijfer kunnen we niet geven, omdat de Koerden in Turkije wettelijk niet bestaan! Voor de Turkse staat bestaan 24 ml. mensen niet. Zowel in Turkije als in andere landen, zoals Iran, Irak en Syrië en in de Sovjetunie, worden de Koerden structureel erg bedreigd. Sinds enkele eeuwen in de Ottomaanse en Perzische rijken en sinds het begin van deze eeuw zijn ze slachtoffers van Turkse, Perzische en Arabische assimilatie. In de Sovjetunie werden de Koerden onder Stalin in verschillende republieken geplaatst om ze gemakkelijker te vervreemden van hun Koerdische identiteit en afkomst.

KOERDEN IN HUN NATIONALE STRIJD VOOR VRIJHEID

Na 1850 groeit het nationale gevoel bij de Koerden. Zij die in West-Europa gestudeerd hebben, spelen een belangrijke rol in de nationale strijd in het begin van deze eeuw.

Maar de vier autoritaire staten, namelijk Turkije, Iran, Irak en Syrië koloniseren natuurlijke bronnen van Koerdistan en onderdrukken het volk bloedig.

Bekijken we de situatie van de Koerden land per land afzonderlijk:

Turkije: het grootste deel van Koerdistan en de meeste Koerden zijn hier te vinden, ongeveer 13 ml. mensen.

Na de ondertekening van het verdrag van Sévres in 1920 moest in principe het Ottomaanse Koerdistan een onafhankelijke nationale staat worden. Over het gedeelte onder Perzisch kolonialisme werd niet gesproken.

Maar in 1923, met het verdrag van Lausanne, wordt de Koerdenproblematiek misleid. Alle rechten van de Koerden worden teruggenomen. Vooral de Turken en de Engelsen spelen hierbij een afschuwelijke rol. Dat de Koerden geen enkel recht verwierven is dus niet, zoals vaak wordt gezegd, aan hun onderlinge verdeeldheid te wijten. Toen de Arabische landen, later de Afrikaanse, hun onafhankelijkheid bekwamen, waren zij niet beter georganiseerd dan de Koerden. Verscheidene keren kwamen de Koerden in opstand tegen de Turkse staatsrepressie. De Koerden hebben nooit de Turkse bezetting goedgekeurd. Maar ze werden telkens meedogenloos door de Turkse staat, met grote steun van het westen in het begin, van de Britten, de Duitsers en later van de Verenigde Staten van Amerika, neergeslagen. Honderden, duizenden werden vermoord. Kinderen, vrouwen, bejaarden en onschuldige mensen werden massaal uitgemoord. Honderden, duizenden werden gedeporteerd naar onbekende bestemmingen. De meesten kwamen onderweg om of werden omgebracht.

Het werd verboden te verklaren Koerd te zijn. De Koerdische kleding, de muziek, de volksdansen, de Koerdische taal: taboe. Tot nu toe staat hierop gevangenisstraf van 3 tot 15 jaar. In de laatste jaren is de situatie van de Koerden in Turks Koerdistan erbarmelijk. De dorpen worden vanuit de lucht beschoten, met tanks weggeveegd en platgebrand. Sinds de militaire junta van 1980 zijn er meer dan 400.000 Koerden aangehouden. De meesten wor-

den met afschuwelijke folteringen ondervraagd, gearresteerd, velen hebben lange gevangenisstraffen gekregen en anderen hebben het leven verloren.

Sinds enkele maanden zijn weer massale deportaties bezig. Zelfs de Turkse staat geeft het toe. Dit gebeurt onder het motto van 'de veiligheid' van de Koerden zelf. Van deze genocide op grote schaal krijgen zelfs dieren en de natuur van Koerdistan hun deel.

Analfabetisme bedraagt 70% en het volk leeft heel primitief. Toch komen de meeste natuurlijke rijkdommen uit Koerdische streken.

Iran: ongeveer 6 ml. Koerden die voornamelijk van landbouw en rijke tapijtweverij leven. In dit deel van Koerdistan bevindt zich ook olie. Vooral in de buurt van Kermanschah. Het spreken en het onderwijs in het Koerdisch zijn ook hier verboden, zodat ze vlugger vervreemden van hun eigen culturele waarden en identiteit. Analfabetisme ligt hoger dan 70%. Er is één arts per 6000 mensen. Hier zijn praktisch geen transportwegen, er is geen stromend water of elektriciteit.

Ook hier heerst assimilatiepolitiek van het regime, fanatieke fundamentalisten. De Islamitische machthebbers maken de Koerden het leven zuur.

Heel veel Koerden werden opgepakt, gefolterd en neergeschoten. Meestal zonder enig proces.

In de tijd van de oorlog met Irak werd het bloed van de Koerdische gevangenen dagelijks uitgezogen tot ze niets meer hadden en stierven. Hun bloed werd naar het front gestuurd voor de verzorging van de gewonden.

Irak: Ook hier is Koerdistan vruchtbaar. Waterrijk, rijk aan landbouwprodukten en vooral rijk aan olie. Kerkok en Mossoul zijn de bekendste olieplekken.

Er zijn in dit gedeelte ongeveer 4 ml. Koerden.

De bevrijdingsstrijd van de Koerden begon hier vóór de oprichting van de Iraakse staat. Maar Engeland liet het niet toe, de Britse luchtmacht bombardeerde Koerdistan zonder medelijden, want ze wilden dit gebied onder hun controle houden. Maar de Koerden bleven in opstand komen tegen de vreemde machten in hun land, zelfs na de oprichting van Irak in 1958. En de strijd van de Koerden duurt nog altijd voort.

De Iraakse regimes maakten loze beloftes en bedrogen de Koerden herhaaldelijk. Naast de Arabisering vinden er gedwongen deportaties naar het zuiden van Irak in de woestijngebieden plaats. Geen enkele mens kan de verschrikkelijke folterpraktijken en massale moorden van het Iraakse regime in de laatste 20 jaar beschrijven. Er werden 4700 Koerdische dorpen platgebrand en gebombardeerd. Met andere woorden, er bestaat geen enkel dorp meer in dit deel van Koerdistan.

Halabja is de pijnlijkste gebeurtenis van twee jaar geleden. In 1988 bombardeerde de huidige dictator Saddam Hoessein, de tiran van de eeuw, de Koerden met chemische gifgasbommen. We zagen verschrikkelijke beelden van deze genocide. Samen met de Koerden werden ook de natuur en de dieren vergiftigd. Kinderen, vrouwen, bejaarden, iedereen en alles werd de dood ingejaagd.

De balans: meer dan 5000 doden, meer dan 200.000 vluchtelingen naar onbekende maar alleszins erbarmelijke bestemmingen.

Wij Koerden, hopen dat deze dictator in de kortste tijd zal opgepakt worden tijdens deze oorlog en terecht zal staan voor zijn onmenselijke misdaden.

Syrië: Er zijn ongeveer 1 ml. Koerden in dit deel van Koerdistan. Ook hier is de situatie van de Koerden heel slecht. Assimilatie, geen scholen, geen politieke rechten, het verbod op het Koerdische taalgebruik en het Koerdisch-

... en moet maar op. Er zijn meer dan 300.000 Koerden die geen identiteitspapieren mogen hebben omwille van hun Koerd zijn.

Dames en heren, ik kan blijven vertellen over de onderdrukking van de vier staten die Koerdistan onder hun bezetting hebben en het erbarmelijk leven van de Koerden, veroorzaakt door de nationale onderdrukking. Maar de tijd is beperkt en alles kan moeilijk verteld worden.

Niettegenstaande het feit dat de Koerden voortdurend onderdrukt zijn geworden en van hun recht beroofd, zijn ze er toch in geslaagd door de eeuwen heen hun geschreven taal en letterkunde te bewaren en te ontwikkelen.

De Koerdische schrijvers schrijven niet alleen in het Koerdisch, maar ook in vele andere talen, Turks, Arabisch, Perzisch, Russisch en in de laatste jaren ook in westerse talen, Engels, Frans, Duits, Italiaans, Zweeds en zelfs in het Nederlands.

De Koerden begonnen te schrijven in de 8ste eeuw na J.C. Raberakhi Hamzani schreef toen in het Koerdisch tegen de Arabische invasie. Van talrijke en rijke werken bezitten we helaas, behalve namen en titels, nog maar enkele sporen. Een groot aantal van hen werd vernietigd door de verschillende overheersers. Vooral door de Mongolen, de Ottomaanse Turken, de Turken, de Perzen en de Arabieren.

In de 20ste eeuw wordt de Koerdische cultuur het meest onderdrukt in Turks Koerdistan. Het verbod en zelfs de vernietigingspolitiek van Koerdische werken heeft een tragische leegte geschapen in het Koerdische intellectuele leven. Maar dit verhinderde niet dat verschillende werken clandestien circuleerden.

De uit Turkije gevluchte Koerdische intellectuelen groepeerden zich rond de literaire tijdschriften *Hawar (De oproep)* en *Ronahi (Het licht)*. Ze speelden een grote rol bij de herleving van het Koerdisch nationaal gevoel en bij de ontwikkeling van het intellectuele leven bij de Koerden van Turkije, Iran en Syrië. De verdienste van deze tijdschriften is niet alleen te danken aan de kwaliteit van de artikels en het hoge niveau van de auteurs, maar ook aan het gebruik – en dit voor de eerste maal – van het Latijnse alfabet, dat heel wat beter dan het Arabische paste bij het Koerdisch, dat een Indo-Europese taal is.

In Koerdistan lopen de Koerdische schrijvers enorm veel risico's als het uitkomt dat ze in het Koerdisch aan het schrijven zijn. Om maar een paar voorbeelden te noemen: M. Emin Bozarslan heeft jaren in de gevangenis doorgebracht omwille van zijn werken over het Koerdisch, het Koerdische alfabet en de grammatica. Hij is gevlucht naar Zweden. Cigerxwin heeft een derde van zijn leven in gevangenschappen doorgebracht omdat hij gedichten schreef in het Koerdisch. Hij is ook gevlucht naar Zweden en daar overleden. Rusen Arslan zit nog altijd in de gevangenis omwille van zijn werken over de Koerden in het Koerdisch.

Mahmut Baksi, Mehmet Uzun, Firat Ceweri, Sahinê Bekirê Sorekî, Rohat, Chêrko Bêkes, Memo Yetkin, Orhan Kotan en nog vele anderen leven in ballingschap omwille van hun romans, dichtbundels, verhalen en wetenschappelijke werken rond Koerdische taal en andere aspecten van de Koerden.

In het westen, vooral in Europa waar een Koerdische gemeenschap van meer dan 900.000 leden leeft, ontwikkelt de Koerdische literatuur zich voortdurend. De Koerdische intellectuelen maken er volop gebruik van de heersende vrijheid van uitdrukking en ontwikkelen voorheen weinig gebruikte literaire genres zoals roman, novellen, toneel, enz. Velen zijn lid van Europese schrijversverenigingen.

In 1987 kreeg de Koerdische dichter Chêrko Bêkes van de Zweedse PEN-club de beurs van Tucholsky.

Mahmut Baksi zit in de Raad van Beheer van de Zweedse PEN-club.

Op initiatief van het Koerdisch Instituut van Parijs komen sinds 1987 vele Koerdische schrijvers uit verschillende landen om de zes maanden, gedurende 10 dagen bijeen om onderzoek rond de Koerdische taal te coördineren.

In vele Europese steden wordt nu ook in het Koerdisch onderwezen. Stockholm, Parijs en Berlijn zijn er voorbeelden van. Al deze initiatieven worden in samenwerking met de universiteiten ter plaatse ondernomen. Grotendeels is dat ook te danken aan de Koerdische schrijvers. Maar ik kan niet

zeggen dat er voldoende gewerkt kan worden en dat de Koerdische schrijvers zonder problemen leven.

Zoals alle migranten hebben ook de Koerdische schrijvers hun eigen specifieke problemen. Ze zijn ver van hun land, van hun volk en van de bron waarover ze moeten schrijven.

Ze leven in een voortdurende verscheurdheid: hun land en volk waarover ze willen schrijven en de repressie die hen verjaagd heeft.

Ik dank U nogmaals voor het luisteren en wens U een succesrijke schrijftoekomst.

Derwich M.FERIO
Alg. Secretaris van het Koerdisch Instituut
van Brussel.

Een Koerdische tragedie

Honderdduizenden Koerden drummen in barre weersomstandigheden samen in de bergen aan de Turks-Iraakse grens, op de vlucht voor de Iraakse troepen en de moordende kogels, afgevuurd vanuit de helikopters, die de Iraki's eigenlijk enkel voor transport mogen gebruiken. Aan de andere kant van de grens schieten Turkse militairen kogels boven hun hoofden af om ze «in toom te houden». Het is een tragedie temeer voor de Koerden, die het in deze wereld niet hebben getroffen, gevangen als ze zijn op het grondgebied van drie landen. Veel aandacht hebben ze nooit gekregen, voornamelijk om redenen van internationale machtsstrategie van de grote mogendheden, in welke periode ook.

Vandaag zijn de Koerden opnieuw het slachtoffer van «hogere belangen». Nergens, niet in Irak en Iran en al evenmin in Turkije, is dit naar vrijheid en onafhankelijkheid strevende volk welkom, overal wordt het onderdrukt. De Amerikanen, de enigen die militair in staat zijn om snel een einde te maken aan de niet ophoudende moordpartijen van Saddam Hoessein, voelen daar niet veel voor, niet in de laatste plaats omdat zij hun trouwe bondgenoot Turkije niet teveel voor het hoofd willen stoten.

De wereld kan vandaag niet langer werkeloos toezien bij de slachting, die Iraakse kogels, hongersnood en kou onder de Koerden aanrichten. Als de Veiligheidsraad zich bezig houdt met het kleine, bezette Koeweit, dan kan dit wereldforum ook de Koerden ter hulp komen. Humanitaire bijstand aan de vluchtelingen is nu een eerste noodzaak. België kan als voorzitter van de Veiligheidsraad de kans grijpen om de zaak van de Koerden voor de Raad te brengen. Wil het onze regering eigenlijk om snel en krachtig op te komen voor een verdrukt volk? Als de zogenaamde Nieuwe Wereldorde niet kan voorkomen dat een heel volk in zijn bestaan wordt bedreigd, dan staan we geen stap verder in

De Koerden: het vaakst verraden volk ter wereld

NICOSIA.— De opstand van de Koerden in Irak is waarschijnlijk de laatste opleving voor lange tijd geweest in de jarenlange strijd van de Koerden om autonomie; het voorlopig laatste hoofdstuk in de geschiedenis van dit vele malen verraden en in de steek gelaten volk. De Koerden zagen hun kans op een autonoom Koerdistan gloren toen Saddam door de geallieerde coalitie was verslagen en het Iraakse bewind onschadelijk leek te zijn gemaakt. Saddam bleek echter nog voldoende strijdkrachten paraat te hebben om de sjitische opstandelingen in het zuiden te verstaan en een offensief te beginnen tegen de Koerden in het noorden. Hoe ver Saddam Hoesein wil gaan in de strijd tegen de Koerden is onduidelijk, maar de Iraakse heerser staat bekend als een meedogenloos man. Saddam heeft mogelijk in het achterhoofd wat de Britse arabist Peter Mansfield in 1976 schreef: «Bittere ervaring heeft geleerd dat geen enkel regime in Bagdad stabiel is zolang het probleem van de Koerden bestaat.»

De kinderen van Saladin delven weer het onderspit

Tenzij Saddam een onwaarschijnlijke mentale omslag maakt en de Koerden de autonomie biedt die zij nastreven, zullen de Koerden zich waarschijnlijk in de bergen terugtrekken zoals zij dat al zo vaak in de geschiedenis hebben gedaan. Ze zullen van daaruit vermoedelijk hun oude guerrillatactie voortzetten, in de hoop hun zaak levend te houden tot zij weer op krachten zijn gekomen. Maar of zich een volgende gelegenheid zal voordoen is twijfelachtig. Koerdische bronnen hebben de verwachting uitgesproken dat de helft van de 3,5 miljoen Koerden de wraak van Saddam niet zal willen afwachten en de voorkeur zal geven aan een leven in vluchtlingenkampen in Iran.

Saladin

Er leven ongeveer 20 miljoen Koerden, voor het merendeel soennieten, in het noorden van Irak, het zuidoosten van Syrië, het noordwesten van Iran, het zuidoosten van Turkije en de Sovjetunie. Zij hebben een eigen cultuur, eigen taal en eigen literatuur. De Koerden stammen af van de Meden en de Scythen, Indo-europese stammen die zich eeuwen geleden in het gebied vestigden. Zij vormen de grootste groep ter wereld aan wie het recht op zelfbeschikking wordt onthouden.

Dat is niet altijd zo geweest. In de Middeleeuwen vormden de Koerden

naast de Turken een belangrijke macht. De betaalde Saladin, die Jeruzalem heroverde op de kruisridders, was een Koerd uit wat nu Irak heet. In de 13de eeuw begon de Koerdische macht te tanen onder druk van Turken die uit het noorden kwamen. Later verlienden de Ottomanen de Koerden autonomie omdat zij hen hadden geholpen tegen de sjahs van Perzië, het huidige Iran.

Halverwege de vorige eeuw kwamen de Koerden, onder invloed van revolutionaire bewegingen in Europa, tot 50 maal toe in opstand om een onafhankelijk Koerdistan te bevesten. Tijdens de Eerste Wereldoorlog, waarin Koerden aan beide zijden vochten, beschuldigen de Koerden de Turken ervan 700.000 van hun volksgenoten te hebben uitgemoord.

Toen het Ottomaanse rijk na de oorlog uiteenviel en door Groot-Brittannië en Frankrijk werd verdeeld, raakte het Koerdische gebied verspreid over vele landen. De koloniale mogendheden beloofden de Koerden een thuisland in het Verdrag van Sévres. Het verdrag werd echter nooit geratificeerd, omdat de Britten, die in Irak de dienst uitmaakten, bij nader inzien geen afstand wilden doen van de olievelden bij Kirkoek.

Perzen en Turken

Na de Tweede Wereldoorlog vestig-

den de Koerden korte tijd de republiek Mahabad op Perzisch grondgebied dat door de Sovjetunie was bezet. Toen het Rode Leger zich in 1947 terugtrok vielen de Perzen (Iraniers) de Koerden aan en moest Mustafa Barzani met zijn Koerden naar de Sovjetunie uitwijken. Een nieuwe opstand van de Iraakse Koerden in de jaren zeventig kreeg steun van Iran en vormde een van de aanzetten tot de Golfoorlog tussen Iran en Irak.

Ook Turkije heeft de afgelopen zeven jaar een bloedige oorlog (met meer dan 3.000 slachtoffers) gevoerd tegen de inheemse Koerden, die in hun strijd voor onafhankelijkheid van de 10 miljoen Turkse Koerden steun kregen van Syrië.

Iran heeft zijn Koerdische minderheid van 6 miljoen het best onder de duim weten te krijgen. Toen de Iraanse Koerden steun betuigden aan de islamitische revolutie van de Iraanse ayatollah Ruhollah Khomeini tegen het bewind van de sjah, hoopten zij daarmee hun lang bevochten onafhankelijkheid te verdienen. Khomeini liet de Koerden echter net zo hard vallen als de andere revolutionaire groepen die hem in het zadel hadden geholpen. Hij stuurde zijn Revolutionaire Garde op hen af en duizenden Koerden werden afgeslacht.

★Irak moet onvoorwaardelijk instemmen met internationaal toezicht op de totale vernietiging en/of verwijdering van alle chemische en biologische wapens en raketten met een bereik van meer dan 150 km. Ook de reparaties en productiefaciliteiten moeten worden verwijderd. Dit geldt ook voor materiaal dat kan worden gebruikt voor de vervaardiging van kernwapens.

★Irak is aansprakelijk voor de aangerichte oorlogsschade. Hieronder valt ook de schade die het milieu is toegebracht. Irak moet ook zijn buitenlandse schulden van voor de invasie van Koeweit terugbetalen.

★Het embargo op voedsel en medicijnen wordt direct opgeheven, terwijl de beperkingen op een aantal benodigdheden voor civiele doeleinden worden versoepeld. Het embargo comité heeft toestemming het embargo op specifieke goederen op te heffen als dat nodig mocht blijken. Het embargo op de export van Iraakse olie wordt opgeheven, maar blijft wel onder toezicht staan van de VN. De raad zal het embargo om de 60 dagen opnieuw bekijken. Alle sancties zullen worden opgeheven als de chemische wapens en raketten zijn verwijderd. Het embargo op de leveranties van wapens, wapenonderdelen, militaire technologie en adviseurs blijft gehandhaafd en zal om de 120 dagen opnieuw worden bekeken.

★Irak mag geen bedrijven gerechtelijk laten vervolgen wegens contractbreuk als gevolg van de handelsboycot.

AFP/RTR

687 een nieuw versailles?

BAGDAD (N.W.)

— Het Iraakse persbureau INA heeft donderdag resolutie 687 over de Koerden door een brief staakt-het-vuren in de Golf «onrechtvaardig» genoemd. De VN nam donderdag een resolutie aan over de oorlog tussen Irak en de geallieerde troepen officieel beëindigt. Ondanks de kritiek heeft Bagdad de resolutie nog niet verwor-

pen harde voorwaarden en het land onder zware bezetting. Volgens sommige critici zijn de bepalingen vergeleken met de draconische bepalingen die het verdrag van Versailles in 1919 aan het Duitse Duitsland oplegde. Sommige anderen zeggen dat de resolutie een eerlijke maar ongelijke manier is om de slachtoffers van Irak te vergoeden en tevens een nieuwe manier om agressie te voorko-

men. De belangrijkste zijn: het formeel staakt-het-vuren gaat in als Irak de resolutie officieel aanvaardt.

Irak en Koeweit moeten wederzijdse grens respecteren, zoals die in 1963 is vastgesteld. VN-troepen zullen het houden van een gedeeltelijke afgeceerde zone aan beide zijden van de grens.

Het Belang van Limburg

VRIJDAG 5 APRIL 1991

KOERDISTAN STERFT: WAT NU VN?

NADAT de geallieerden, met de president van de Verenigde Staten *George Bush* voorop, luidop lieten weten dat ze hoopten dat de volkeren van Irak de diktator *Sadam Hoessein* zouden verdrijven. braken zowel in het zuiden van Irak als in Koerdistan opstanden uit.

Terwijl Hoessein met de meest wrede middelen de moegetergde bevolking onderdrukte, keken de VS en zijn Europese bondgenoten Groot-Brittannië en Frankrijk vanaf de zijlijn toe. Ze lieten Irak zijn luchtmacht inzetten tegen de weerloze Koerdische burgerbevolking. Nochtans werd dit door een VN-rezolucie expliciet verboden.

Meer dan 3 miljoen Koerden zijn op de vlucht. Dit zijn er maar liefst 12 keer meer dan het aantal Koeweiti's dat onder de Iraakse bezetting leefde. Duizenden worden er gemarteld en afgemaakt door de Iraakse republikeinse garde.

De twee maten en gewichten die de VN hanteert getuigen van een zelden gezien cynisme. Eerst wordt de hele wereldgemeenschap gemobiliseerd en riskeert men een derde wereldoorlog voor een kunstmatig staatje als Koeweit. Nauwelijks enkele weken later laat men toe dat een volk dat eeuwenlang dezelfde regio bewoont eens te meer wordt afgeslacht. Veel te laat en slechts schoorvoetend werd er gereageerd.

Koerdische kinderen eten gulzig van de eerste voedselpakketten die hen bereikten. (foto atp)

PRECEDENT

Verheugend is wel dat de Verenigde Naties uiteindelijk toch afstand deden, en dit voor het eerst in hun bestaan, van het principe van niet-inmenging. De VU hoopt dat dit als een precedent mag gelden voor alle andere staten die op grove wijze de mensenrechten van hun minderheidsvolkeren schenden.

Aan de zogenaamde „nieuwe wereldorde” van Bush moet nog ernstig gesleuteld worden. De internationale wereldgemeenschap is veel te veel gebaseerd op staten en hun absolute soevereiniteit. Dat verklaart waarom op CNN de Turkse president *Ozal* doodleuk kan komen vertellen dat hij nooit een Koerdische onafhankelijke staat zal dulden ten zuiden van Turkije, zonder dat de naast hem staande Bush dit ook maar nuanceert.

Toen het schatrijke oliestaatje Koeweit door Irak overrompeld werd, kon de wereldgemeenschap niet snel en massaal genoeg reageren. Nu het Koerdische volk het juk van diktator Hoessein wil afwerpen en hun opstand bloedig onderdrukt wordt, komt het internationale protest slechts moeizaam op gang. In eigen land zijn de VU Vlaamse Vrije Democraten en de VUJO de motor achter de solidariteitsacties met Koerdistan.

De VU Vlaams Vrije Democraten wil de wereldordering zien evolueren naar een volkeren- in plaats van een statengemeen-

schap. Dit is een absolute voorwaarde om te komen tot een echt vernieuwde wereldorde, gebaseerd op het respect voor mensen- en volkerenrechten, de solidariteit tussen volkeren en op de naleving van de internationale rechtsregels. Nu zijn de bouwstenen nog steeds geopolitieke spelletjes, macht en economische belangen. Koerdistan heeft de maskers afgetrokken.

KOERD MINDER DAN KOEWAITI?

Met die spandoek zijn de Volksuniejongeren op vrijdag, 5 april, samen met senator *Willy Kuijpers* en een delegatie van de Koerdische gemeenschap in ons land, gaan betogen voor de Amerikaanse ambassade. De mediabelangstelling was overdonderend. ▶

Volkerenrecht aanpassen

Eric Vertonghen

De Koerdische en Sji-ietische exodus wordt een drama met onnoemelijk veel menselijk leed en vele duizenden doden. Massale internationale hulp zal dat niet meer kunnen voorkomen. Volgens Artsen Zonder Grenzen, die met grenzeloze generositeit voor een onmogelijke opdracht staan, zullen er in de komende dagen duizenden kinderen en ouderlingen omkomen aan longontsteking, besmettingen allerhande en uitputting. Het wereldgeweten werd al enkele dagen voldoende wakker geschud om een omvangrijke internationale hulp op gang te brengen, maar met de dag wordt het duidelijker dat deze hulp ofwel helemaal niet terplekke geraakt ofwel te laat komt. Niettemin moet men humanitair alles in het werk stellen, wat mogelijk is om deze volkerenmoord ongedaan te maken. Aan menselijk medeleven in de Vrije Wereld zal het zeker niet ontbreken, maar dat is onvoldoende om deze nieuwe pogrom snel af te stoppen.

Het Koerdische en Sji-ietische drama moet vooral de internationale machthebbers beroeren, opdat ze hun politieke berekeningen opzij zouden schuiven voor menselijke overwegingen. Als de Amerikaanse president Bush het echt meent met een nieuwe internationale wereldorde, dan is het ogenblik gekomen opdat men wereldwijd met een diplomatiek offensief zou starten om in de toekomst dergelijke drama's te voorkomen en om nu bij Saddam Hoessein een oplossing af te dwingen, die zowel Koerden als Sji-ieten uit zijn wurggreep haalt.

Met de opdracht van de Leuvense prof. Eric Suy, die op last van de Verenigde Naties een onderzoek in Irak gaat instellen, is een eerste stap in de goede richting gezet. Met de hem eigen diplomatieke voorzichtigheid moet Suy pogen het regime in Bagdad over de brug te halen om een veiligheidszone in het noorden voor de Koerden en in het zuiden voor de Sji-ieten af te bakenen. Wellicht maakt een voorstel om deze zones onder de controle van UNO-ambtenaren te stellen een kans. Het lijkt niet haalbaar er Blauwhelmen bij te halen, zoals het al evenmin mogelijk lijkt om van Bagdad enclaves te bekomen. Waar het in de eerste plaats op aankomt is dat Koerden en Sji-ieten terug naar hun dorpen en steden kunnen terugkeren, zonder het gevaar te lopen er op repressailles onthaald te worden.

Zonder enige reserve zal ieder het standpunt bijtreden van minister van Buitenlandse Zaken Mark Eyskens, die gisteren in een bijzondere zitting van het Parlement aandrang op een aanpassing van het Volkerenrecht. Bij zware schending van de mensenrechten, moeten de Verenigde Naties het recht op inmenging in de interne aangelegenheden kunnen afdwingen. Souvereiniteit en niet-inmenging mogen dan al basisbeginselen zijn, die voor de internationale rechtsorde in de regel van toepassing zijn, er zijn gevallen waar deze moeten wijken voor het oer-beginsel van recht op leven voor ganse volkeren.

Generaal Schwartzkopf betreurde dat de grondoorlog geen honderd uren langer duurde. Dan had men Saddam Hoessein wellicht het zwaard geheel uit de handen kunnen nemen. De Amerikaanse president Bush heeft om honderd geallieerde soldaten en zijn eigen binnenlands imago te sparen, vele duizenden Koerdische en Sji-ietische kinderen opgeofferd.

Amerika kan deze verkeerde inschatting enkel goed maken door nu diplomatiek alles op alles te zetten om snel een einde te maken aan de Iraakse volkerenmoord. De nieuwe wereldorde, die Bush voorstaat, zou er een historische dimensie bijkrijgen.

NIEUWE GIDS

12-04-91

BUITENLAND

Koerdische exodus schudt wereld wakker

Turkije en Iran hebben te kampen met een enorm vluchtelingen probleem: in Iran zijn zo'n 800.000 Koerden verzeild geraakt, in Turkije meer dan 400.000. Beide landen hebben dan ook bij de V.N. aangedrongen om humanitaire en andere hulp te bekomen. Verscheidene Westerse landen hebben daar reeds ettelijke miljoenen tot zelfs miljarden voor uitgetrokken en zijn begonnen met de eerste hulpverlening, zoals het droppen van voedselpakketten.

Met de Koerden steken ook talloze gruwelverhalen de grenzen over. Zo zou het Iraakse leger de vluchtelingen bestoken met fosforbommen en napalm.

De Turkse president Turgü Ozal heeft voorgesteld in Noord-Irak een veiligheidszone onder toezicht van de V.N. te creëren waar de Koerden heengebracht kunnen worden. Het voorstel is

door de Britse premier Major naar voor gebracht op de E.G.-top, waar het op algemene instemming is onthaald. Vandaar is het naar de V.N.-veiligheidsraad gegaan, waar het in aangepaste vorm besproken wordt: men zou namelijk opteren voor een gelijkaardige zone voor de Sji-ieten in het zuiden van Irak.

De Koerden zijn blij met een mogelijk eigen gebied in Irak. Maar Irak zelf heeft fel tegen het plan gereageerd. Bagdad liet weten dat het zich "met alle mogelijke middelen" zal verzetten tegen een dergelijke Koerdische enclave.

Ondertussen heeft Irak wel aan de Belgische voorzitter van de veiligheidsraad laten weten dat het akkoord gaat met de voorwaarden voor een definitieve wapenstilstand. Daarmee is de Golfoorlog definitief ten einde.

HET WEKELIJKS NIEUWS 12-04-91

Koerden-pogrom

Eric Vertonghen

Ons land blijft weer angstvallig de kat uit de boom kijken. Andermaal blijkt de regering niet in staat een eensgezind standpunt in te nemen over het inzetten van Belgische militairen in de Golfkwesitie. Zoals bekend, beslisten de ministers van Buitenlandse Zaken van de twaalf EG-landen dat de Europese Gemeenschap dringend en massaal de Koerden ter hulp moet komen. Daartoe wordt o.m. een beroep gedaan op de legervoorraden van de EG-lidstaten om aan voedsel, dekens en tenten te geraken. De EG huurt eveneens vliegtuigen en helikopters af om de hulpgoederen zo snel mogelijk naar de Koerdische vluchtelingen te brengen. Ons land zendt in totaal twaalf vliegtuigen met 38 paracommando's van het 3de bataljon Para uit Tielen, met een medisch team van het regiment para-commando, met 29 militairen van het 1ste bataljon Ardense Jagers uit Marche-en-Famenne en met allerlei medisch materiaal, waaronder een velduitrusting voor een ziekenzaal, drieduizend draagberries en geneesmiddelen.

Tot daar is op de inzet van onze militairen niets aan te merken. Maar de EG wil buiten deze hulp ook meer veiligheidswaarborgen voor de Koerden, wanneer ze naar hun steden en dorpen terugkeren. De idee van de „veiligheidszones” is dan door de feiten wel gedeeltelijk achterhaald, een militaire bescherming van de centra waar de hulp nu dringend moet versterkt worden, blijft er niet minder noodzakelijk om. Irak mag dan al instemmen met de oprichting van VN-opvangcentra, het recente verleden heeft genoegzaam aangetoond dat Saddam Hoessein niet enkel totaal onbetrouwbaar is, maar ook tot alles in staat is. Zelfs tot het inzetten van zijn troepen tegen deze centra. Militaire bescherming is daarom helemaal geen overbodige luxe. De Amerikanen, de Britten, de Fransen en ook onze Noorderburen, de Nederlanders, hebben dat onmiddellijk begrepen en consequent militairen naar Irak gestuurd om de hulpcentra tot voorlopige veiligheidszones op het terrein om te vormen. België laat weer de pootjes hangen. Het kabinet nam gisteren geen beslissing over het inzetten van Belgische militairen in Irak. De kwestie zal enkel besproken worden indien de Verenigde Naties om een dergelijke militaire inzet vragen. Andermaal wordt minister van Buitenlandse Zaken Mark Eyskens in de wind gezet. Hij steunt de Amerikanen in hun actie en heeft er geen bezwaar tegen dat ons land militaire hulp zou verlenen aan de Verenigde Staten bij het installeren van daadwerkelijke veiligheidszones voor de Koerden in het noorden van Irak. De geallieerde militaire interventie is overigens geheel in overeenstemming met de VN-resolutie, die voorziet in dringende hulp die mag verstrekt worden „met alle middelen”

Voor de wereldopinie, diep geschokt door de mensonwaardige ellende die uit de televisiebeelden dagelijks in miljoenen huiskamers binnenstroomt, is er aan de Iraaks-Turkse en Iraaks-Iraanse grens geen behoefte aan Byzantijnse discussies over soevereiniteit, niet-inmenging en internationaal recht, op een ogenblik dat er iedere dag duizend Koerden omkomen. Daar is nog alle tijd toe als de hoogste nood opgevangen is en de Koerden naar hun haardsteden kunnen terugkeren, veilig en zonder angst voor latere vergeldingsmaatregelen. Als dat kan met inzet van VN-burgerpersoneel, des te beter. Als dat niet kan, dan moeten de Verenigde Naties daar de passende conclusies uit trekken en het volkerenrecht aanpassen om aan Saddam Hoesseins Koerden-pogrom een einde te stellen. Met of zonder de inzet van Belgische militairen.

NIEUWE GIDS 01-01-19

KRABELS VAN KROEBEL

Koerden

Terwijl één der grootste genociden (volkerenmoorden) ter wereld aan het gebeuren is, zitten wij veilig en braaf voor onze beeldbuis. De lafheid is in onze ziel geslopen en wij brengen braafjes de handen voor de ogen. Er wordt een volk vermoord en wij kijken de andere richting uit. In naam van ons gouden kalf en haar urine - de auto en de benzine - hebben wij wel een oorlog veilig gehad. Bovendien een spectaculaire oorlog, rechtstreeks en dus 'live' op CNN, met mooie, apokalyptische beelden. Er waren veel kleuren en het vuurwerk was buitengewoon. En zelfs die brandende ohetorens. Leek wel een levend geworden schilderij van Salvador Dali.

De Golfoorlog. Daar gingen we toch (bijna) allemaal mee akkoord. Het kon zo niet verder met die gekke Saddam Hoessein, die wel eens te gevaarlijk kon worden. Natuurlijk waren we al lang vergeten dat we in naam van het grote Kapitaal zoveel gevaarlijke wapens hadden geleverd aan de diët uit Bagdad. Het bracht tenslotte winst op. Er. Saddam werd te arrogant, dus moest hij een lesje krijgen. Geen tweede Adolf Hitler. De oorlog werd een succes. Schwarzkopf schreef zich regelrecht in de geschiedenisboekjes, ergens in de omgeving van veldmaarschalk Rommel. Leuke Bullbak, die Schwarzkopf. Hij speelde het spel bovendien op en heel sympatieke wijze. En eigenlijk wilde hij doen wat we allemaal heimelijk wensten. De barbaar van Bagdad in zijn eigen nest gaan uitroken. „In der Beschränkung zeigt sich der Meister”, aan de... afwerking kent men de Meister.

Achteraf bekeken moet ik Schwarzkopf gelijk geven. Hij ware beter doorgaan tot in het hol van de leeuw. Want Saddam is een gewonde leeuw, maar hij is verre van dodelijk getroffen. En iedereen weet, een gewond roofdier is tot veel in staat. Zoals een volkerenmoord. Weer worden honderdduizenden Koerden uitgemoord en wij zwijgen. Het zal wel de wereldgeschiedenis zijn en wij kunnen vanavond rustig gaan slapen. De slachter van Bagdad doet zijn werk. Onschuldige moeders en kinderen worden met ongelijke wapens (wellicht het restant van de door ons geleverde wapens) uitgemoord. Net zoals wij de voet zetten op vluchtende mierenkolonnes, zo mitrilleren de Irakezen op het Koerdische volk.

Ik heb een groot respect voor het Koerdisch volk, met zijn prachtige Indo-Germaanse taal. Wij zijn overigens verwant met dit volk dat nu op schandalige wijze wordt uitgemoord. Maar enig gebaar van solidariteit kennen wij niet. Big Boss Bush zal het wel zeggen voor ons. Wat Hitler het joodse volk aandeed, doet Saddam Hoessein het Koerdische volk aan. En straks zullen we allemaal weer zeggen: „Wir haben es nicht gewusst”, we hebben het niet geweten.

Als Vlamingen zouden wij ons des te meer moeten verbonden voelen met het Koerdische volk, maar we zwijgen. Koerden? Nee, een gehoord.

Garantie

Tijdens zijn speech over de "Nieuwe Wereldorde" vorige week zaterdag op de Maxwell-luchtmachtbasis in Montgomery zei de Amerikaanse president George Bush dat in Irak de "doelstellingen, gesanctioneerd door het internationaal recht, bereikt" waren. Dat mag misschien waar zijn wat betreft de resoluties van de VN-Veilighheidsraad inzake Irak tot aan resolutie 678. Koeweit was bevrijd; het Iraakse leger terug binnen zijn eigen grenzen verdreven.

Maar na resolutie 678 zijn de resoluties 687 en 688 gekomen. Resolutie 678 van 3 april legde de voorwaarden voor een staakt-het-vuren vast. Drie dagen later werd in VN-resolutie 688 de bloedige repressie van de sjjiitische en Koerdische opstand veroordeeld.

Resolutie 678 werd door Saddam Hoessein al herhaaldelijk geschonden en gesaboteerd. Van resolutie 688 heeft hij zich helemaal niets aangetrokken. Het leger van Saddam Hoessein — de 20 divisies die nooit aan de Golfoorlog deelgenomen hebben en de resten van de invasieleger die uit Koeweit konden ontsnappen — ging onverstoort voort op de meest barbaarse wijze de opstand van de sjjieten en de Koerden neer te slaan.

Waarom legde Saddam Hoessein zich neer bij de 12 VN-resoluties aangaande Koeweit? Het antwoord daarop is eenvoudig. Hij werd ertoe gedwongen. En hij werd ertoe gedwongen door de Amerikaanse president George Bush.

De resoluties kregen maar geldingskracht omdat George Bush bereid was geweld te gebruiken. Saddam Hoessein mag tot aan de vooravond van de 17de januari getwijfeld hebben of Bush blufte of niet, of hij wel echt bereid was de formidabele macht die hij in Saoedi-Arabië had verzameld, in te zetten. Bush blufte niet.

Wat is de reden dat Saddam Hoessein zich niet stoort aan VN-resolutie 688? Ook daarop is het antwoord eenvoudig. Niemand legt hem bij het bloedige handwerk tegen zijn eigen volk ook maar iets in de weg. De Iraakse dictator weet dat hij ongestoord verder kan gaan omdat achter resolutie 688 niet de minste dreiging van geweld staat.

De Amerikaanse president George Bush heeft het herhaalde malen voor iedereen duidelijk gemaakt dat hij zich in geen geval zal bemoeien met de oorlog die Saddam Hoessein nu tegen zijn eigen volk voert. Bush heeft het ook duidelijk gemaakt dat het zelfs niet in zijn bedoeling ligt de val van Saddam Hoessein te bewerkstelligen of een verandering van regime door te voeren. Om die reden kan Saddam Hoessein zich binnen de grenzen van Irak ongestraft alles permitteren.

Het drama dat zich nu in Irak afspeelt, duidt er ook op dat het Witte Huis kennelijk geen enkel idee had van wat er na de oorlog zou moeten gebeuren. De opdracht was duidelijk omschreven en beperkt: de Iraki's verjagen uit Koeweit. Allicht zal men in Washington wel rekening gehouden met de mogelijkheid dat er veel mensen van de gelegenheid zouden gebruik maken om Irak te ontvluchten. Amerikaanse officieën blijven constant de term "Iraakse vluchtelingen" gebruiken. Maar dit is een heel volk op de vlucht. Dit is een volksverhuizing. Een volksverhuizing die de door Washington nagestreefde vrede en veiligheid in het Midden-Oosten bedreigt.

In zijn grote overwinningrede voor het voltallige Congres vijf weken geleden zei George Bush dat het Amerikaanse "engagement voor de vrede in het Midden-Oosten niet ophoudt bij de bevrijding van Koeweit". Bush dacht vooral aan Israël en het joods-Arabisch conflict. Maar dat veronderstelt dat de desbetreffende VN-resoluties onderbouwd wordt door de garantie van de Amerikaanse militaire macht. Zonder die garantie zijn VN-resoluties waardeloos, zoals de sjjieten en de Koerden nu ondervinden.

Leo CUISTERS

Onverschilligheid

Een van de meest verbijsterende aspecten van het drama dat zich in de Golf afspeelt is de totale onverschilligheid van de Arabische en islamitische wereld voor het lot van de sjjieten en de Koerden van Irak.

Toen de sjjieten — tenslotte de meerderheid in Irak — in opstand kwamen om zich te bevrijden van het moordenaarsregime van Saddam Hoessein, stak niemand een hand uit om hen te helpen. Door iedereen in de steek gelaten, werd hun opstand in het bloed gesmoord. De Koerden ondergingen en ondergaan nog steeds hetzelfde lot. Tijdens hun offensief zouden de Koerden zelfs officiële documenten buitgemaakt hebben waarin letterlijk staat dat de Koerden "uitgeroeid of naar Iran moeten gedeporteerd worden, waar ze vandaan komen. Ze behoren niet bij ons".

Het Arabische en islamitische zwijgen staat in schril contrast met het rumoer en het protest ten tijde van de geallieerde bombardementen op Irak. Van Rabat in Marokko tot Dacca in Bangladesj werd er door honderduizenden betoogd. De straten van Algiers, Tripoli en Islamabad waren te klein om alle betogers tegen president Bush en premier Major te bevatten.

Tegen de uitroeiingspolitiek van Saddam Hoessein verheft geen Arabische of islamitische staat de stem. Absoluut stilzwijgen van Rabat tot Dacca. Geen menigten woedende betogers tegen de criminele politiek van Saddam Hoessein. De Palestijnen, die zich vanaf de eerste dagen van de Iraakse invasie van Koeweit, aan de zijde van Saddam geschaard hebben, zwijgen als vermoord.

De in andere omstandigheden veel geroemde Arabische en islamitische solidariteit speelt nu helemaal niet mee. Toen meer dan 300.000 Turkse Bulgaren het land ontvluchtten, wegens de gedwongen bulgariseringspolitiek van de voormalige communistische dictator Todor Zjivkov, kwamen Saoedi-Arabië en Koeweit in het geweer om de vluchtelingen te helpen. De Turkse premier Turgut Özal beloofde zelfs plechtig dat hij alle Turkse vluchtelingen uit Bulgarije zou opnemen. Tegenover de Koerden, nochtans ook islamieten en volksgenoten van de Turkse medeburgers in Turks-Koerdistan, neemt Turkije een bijna vijandige houding aan. De vluchtende Koerden werden enkel en alleen Turkije binnengelaten omdat de Turkse grenswachten en het leger de toevloed niet konden stoppen.

De Arabische en islamitische landen — Iran uitgezonderd — weigeren om politieke redenen zelfs humanitaire hulp aan de sjjieten en de Koerden. Zij willen doodeenvoudig geen sjjieten aan de macht in Bagdad — hoewel ze de meerderheid vormen in Irak. Evenmin willen koning Fahd, president Assad van Syrië of Turgut Özal van Turkije van Koerdische autonomie horen. Verbazingwekkender is dat de gewone Arabische of islamitische man in de straat geen teken van medeleven met de Iraakse sjjieten of de Koerden toont. Medelijden is duidelijk een zeldzaam goed in de islamitische wereld.

Het is andermaal het in de Arabische en islamitische wereld gesmade en vermaledijde Westen dat ijlings ter hulp snelt. Artsen zonder Grenzen, Caritas Catholica, het Rode Kruis en gewoen de duizenden mensen die spontaan hulp bieden, geven de politici het voorbeeld. De EG en de verschillende EG-staten komen met financiële hulp over de brug. Het idee van veiligheidszones waar de Koerden beschermd zouden zijn tegen de moordende aanvallen van Saddam's leger komt van de EG-ministerraad. Zelfs de Amerikaanse regering neemt, na enige aarzeling en misschien te laat, het initiatief om de Koerden bescherming te bieden.

Het Westen heeft allicht vele gebreken. Maar het is steeds bereid hulp te bieden aan mensen in nood.

Leo CUISTERS

GAZET VAN ANTWERPEN 12-04-91

Elke dag opnieuw waart de dood rond in Koerdistan

DE MORGEN 20.04.'91

HULPVERLENING VERSUS WANHOOP EN CHAOS

Vijftien in doeken gewikkelde kinderlijkjes liggen op de vloer van de moskee van Cukurca, een klein dorp aan de Turkse kant van de grens met Irak. Hier, en in de bergen rondom Cukurca, wachten tienduizenden Koerdische vluchtelingen op een veilig asiel. En in afwachting vallen er nog elke dag meer doden.

Cukurca.
Van een medewerker.

De Golfoorlog is ruim anderhalve maand geleden beëindigd; de daarop volgende revolutie tegen Saddam Hoessein is drie weken geleden verpletterd en omgeslagen, en sindsdien wordt Turkije - en natuurlijk ook Irak - overspoeld door vluchtelingen. Naar de zin van de Koerden die we zien aanschuiven voor wat brood in het Turkse Cukurca komt de internationale hulpverlening veel te vroeg op gang. "Turkije, Amerika, de Verenigde Naties, ze doen zo goed als niets, ze laten het afweten", zo wordt er in het kamp geklaagd. En toch wordt er hulp verleend. De eersten ter plekke waren Artsen zonder Grenzen. Enkele dagen geleden zagen we hun konvooi van zes vrachtwagens met dekens, medicijnen en voedsel en smal modderpad omhoog kruipen, richting Cucurca. Mooi, maar in de chaos die in de opvangkampen heerst, hoewel het Turkse leger greep naar de knuppel grijpt, ver-

zinkt dat beetje hulp al snel in het niets.

De talloze vluchtelingen die urenlang aanschuiven voor een stuk brood bij een regeringsgebouwtje in het kamp in Cukurca, kijken hoopvol omhoog als er een groot militair vrachtvliegtuig laag boven hun hoofd komt overvliegen. Maar er valt niets uit de ruimen. Weer niets. Een Turkse officier schudt meewarig het hoofd. "De Amerikanen hebben wat kleding en flessen gedropt voor de vluchtelingen in de bergen. Zoiets lijkt mooi maar een groot deel van de lading kwam enkele dagen geleden middenin het geïmproviseerde kamp van de vluchtelingen terecht, zodat er op de grond nog eens twee doden vielen".

Dat is inmiddels een week geleden. Sindsdien is VS-president Bush bezweken onder de binnen- en buitenlandse druk en heeft hij besloten om de hulpverlening grootschalig aan te pakken, het installeren van opvangkampen onder militaire bescherming in Irak zelf inclusief. Hoewel het naar schatting nog twee weken zal duren vooraleer die kampen operationeel worden, is er duidelijk drukker hulpverkeer in de lucht. De chaos wordt er evenwel niet minder op. Na weken van wachten op de hulp, waarvan ze via het beluisteren van hun radiootjes weten dat hij op komst is, zijn de vluchtelingen in de bergen langs beide kanten van de Turkse grens uitgehongerd en hoogst ongeduldig. Gisteren verhaalde de Britse bemanning van een Chinook-legerhelikopter dat ze zowat geënterd worden als ze laag boven de Koerden gaan hangen om hun hulpvracht te droppen. "Ze

In de chaos die heerst in de kampen verzinkt het beetje hulp dat reeds op gang kwam al snel in het niets. (Foto Photo News)

bestormden gisteren het toestel", zei sergeant Andy Swetman die het kommando voert over het toestel en probeert het toestel buiten het bereik van de greifige handen van de vluchtelingen te houden. "Sommigen slaagden erin om aan boord te klimmen en anderen klampten zich aan het toestel vast toen we er vandoor gingen". Met elke vlucht kan de Chinook zes ton voedsel of andere hulp ter plekke brengen. De Britten zetten negen van deze helikopters in. Maar bovenaan de Uzumlu-berg waarheen de Britten gisteren vlogen, zitten op 2.500 meter hoogte langs de Iraakse kant van de grens naar schatting 120.000 vluchtelingen. Wat de Chinooks momenteel

aan voedsel overvliegen bestaat vrijwel uitsluitend uit wat de Koerdische dopelingen langs de Turkse kant van de grens hebben ingezameld: de Westerse hulp moet nog arriveren. "Dit is een verhaal uit de Bijbel", zegt een hulpverlener aan boord van de helikopter. "broden en vissen worden vernietigd, maar er zijn altijd meer hongerende magen dan er broden of vissen zijn". Het is koud en vochtig bovenop de Uzumlu, en de windstoten drijven zelfs de machtige motoren van de Chinook te machtig te worden. Voor al deze vluchtelingen is er momenteel een verpleegkundige - een Koerdische student medicijnen - ter plekke. Hij beschikt enkel

over wat aspirines om kinderen die sterven aan diarree en uitputting te verzorgen. De dood waart overal in de Koerdische bergen rond. In Cukurca, aan de Turkse kant, dient de centraal gelegen moskee dienst als dodenhuisje. Afgezien van de vijftien kinderlijkjes liggen in een donkere hoek ook vijf jong gestorven volwassenen. Afgedekt met witte lakens zijn enkel hun gempelde, met modder bedekte en bijna tot leer verworden voeten nog zichtbaar. Dagenlang hebben ze in de kou en in de regen moeten lopen om te ontkomen aan de terreur van Saddam Hoessein, om vervolgens op een gesloten Turkse grens te stuiten. De doden worden gettoost door

een imam die op de grond hurkt en klaagliederen uit de koran prevelt. De serene rust in de moskee wordt wreed verstoord door bijna dierlijk gekrijs: op het pleintje buiten schreeuwt een Koerdische jongeman, letterlijk krankzinnig van verdriet en met het schuim op de mond "vader, vader, kom terug". Hij heeft net zijn vader geïdentificeerd die achter de moskee ligt: gestorven aan uitputtingsverschijnselen. Machteloos van wanhoop gaat zijn zoon willekeurige mensen op het plein te lijf. Met zijn drein dwingen ze hem op de grond. Hij wordt iets rustiger. Zijn schreeuwen gaat over in een hartverscheurend gehuil.

De kinderlijkjes worden nu een voor een door een oude man naar een open vrachtwagen gebracht. Zo in doeken gewikkeld had de baby die hij draagt net zo goed een brood kunnen zijn. Nog veertien keer zal de oude man van de moskee naar de camion lopen. Even buiten het dorp zijn de massagraven al door bulldozers gegraven. En dan zijn diegenen die Cukurca gehaald hebben nog altijd beter af dan de honderdduizenden die hoger op de hellingen gestrand zijn. Sommige vluchtelingen in de bergen hebben een groen tentje van de VN kunnen bemachtigen. De meesten moeten het stellen met een klein stukje plastic, of een deken, of helemaal niets. Talloos velen zullen nog sterven vooraleer de westerse hulpoperatie de grootste noed kan lenigen. Ook in Cukurca grijpt de wanhoop om zich heen. "Als het niet verbetert, ga ik weer terug naar Irak", zegt een Koerdische vrouw. "Ik

heb het idee dat we zelfs in Irak nog meer overlevingskansen hebben dan hier in dit godverlaten kamp". Haar dochter van vijftien laat me in de familietent een video-recorder zien, verstopt onder een deken. "In Irak hadden we het heel goed", vertelt ze. "Maar moet je nu eens zien. Dit is het enige wat we mee konden nemen".

Hoe moet het verder met de honderdduizenden vluchtelingen? Turkije is overduidelijk niet dol op het versterken van de Koerdische minderheid binnen de eigen grenzen. En het hulpplan van Bush mikt op de vrijwillige terugkeer van de vluchtelingen uit de bergen naar kampen in toegankelijker gebieden van Irak waar ze onder militaire bescherming zouden staan. Hoelang? Zeker de Koerden hebben daar geen flauw benul van. Artsen zonder Grenzen waarschuwde gisteren in Ankara dat de vluchtelingen langs de Turkse kant van de grens zeker niet gedwongen mogen worden om terug te keren naar de 'asielorden' die de geallieerden gaan uitbouwen in het noorden van Irak. Alleen als het om vrijwillige repatriëring gaat, zal Artsen zonder Grenzen samenwerken met het geallieerde plan.

De dagen gaan voorbij, en er blijven doden vallen. De ochtend nadat ik in Cukurca 15 kinderlijkjes telde, werp ik opnieuw een blik in de moskee. Deze keer liggen er 33 dode babies. In de donkere hoek liggen 14 lijken van volwassenen. Ook de imam zit er weer te weeklagen. Dan begint het te regenen, zoals het ook de dagen voordien deed. Makabere regelmaat kenmerkt de nieuwe dag.

Harald Doornbos

'Dit drama is erger dan alles wat ik ooit zag'

De Morgen 25.04.'91

Ruim twee weken geleden verbleef Dirk Tieleman bij de Koerden in het bergachtige gebied dat Irak van Turkije scheidt. Een paar dagen geleden keerde hij met een zware verkoudheid terug. Groter echter is de psychische pijn waardoor de Panorama-journalist vandaag gekweld wordt. "Ik ben haast vijftig jaar in dienst en nooit maakte ik zo iets verschrikkelijks mee. Dit is een drama dat voor mij erger is dan wat ik gezien heb in Cambodja onder Pol Pot, in Iran of in Afghanistan. De mensen sterven er bij bosjes. Je voelt je als journalist enorm onwennig en ongemakkelijk. Het is onmogelijk om objectief en onverschillig te blijven. Ik ben heel diep onder de indruk. Een verslaggever vergeleek de tafereelginds met Dante's Inferno. Ik kan zijn stelling slechts bijtreden. Voor het eerst in jaren heb ik ge-

Journalist Dirk Tieleman, cameraman Dominique Depijpere en geluidstechnicus Daniel Pilatte.

weend." In hun vlucht voor de troepen van Saddam Hoessein strandden honderdduizenden Iraakse Koerden in de bergen. Het bericht dat Turkije hen zou binnengelaten hebben, ontkent Tieleman ten stelligste. "Het is een label dat de Koer-

den in Turkse kampen verblijven. Ze zitten vast aan de grens, op Iraaks grondgebied." Die grens wordt bewaakt door gewapende Turkse soldaten. Op de bergflanken waren hun levensomstandigheden tot voor kort mensonterend: er was dagenlang geen voedsel, water of onderdak. Door sneeuw en regenbuien waren hun kleren doorweekt. In de kampen steken tal van ziekten de kop op. Kinderen en oudere mensen sterven bij honderden. Een Iraaks vrijwilligerdokter die de vluchtelingen volgde, maar bij gebrek aan medicijnen niet meer kan doen dan vaststellen, vertelt voor de ca-

mera dat de zieken door het gebrek aan hygiëne en het vervuilde water al veel doden geëist hebben en nog zullen eisen.

Na een week van gruwelijke ontbering kwam de internationale hulp toch op gang. Tieleman: "De eerste hulp die de vluchtelingen kregen, kwam van de Turkse bevolking. Later kwamen vliegtuigen dekens en voedsel dropen. Daarbij ontstonden gruwelijke kluwens van mensen die iets poogden te bemachtigen. Herhaaldelijk kwamen gedropte pakketten op tenten terecht en vielen er doden. Later volgden de helikopters die vanop twee meter brood rondstrooiden. Le-

deren storte zich daar op. Als dat humanitaire hulp moet voorstellen! Ik was ronduit beschaamd." Pas een week geleden kwam het verlossende nieuws dat de Koerden konden terugkeren naar hun land onder Amerikaanse bescherming. Maar ook in Irak zullen ze weer terecht komen in kampen. Ze blijven vluchtelingen in eigen land. Tijdens zijn verblijf aan de Turks-Iraakse grens had Dirk Tieleman een klein handopnemertje bij zich, waarop hij zijn persoonlijke indrukken insprak. Een montage van die opnamen wordt op zaterdag 4 mei in het Radio 1-programma 'Piazza' om 13u.10 uitgezonden. De reportage van Tieleman wordt voorafgegaan door een kort verslag van de Britse reporter Gwynne Roberts, die de Koerdische rebellen op de voet volgde bij hun offensief tegen de troepen van Saddam Hoessein. De Koerden konden zelfs de stad Kirkuk op het Iraakse leger veroveren en ontdekten de ware omvang van de genadeloze repressie waaraan hun volk werd onderworpen. Maar de euforie was van korte duur: Saddams troepen zetten een tegenoffensief in en de Koerdische bevolking sloegen op de vlucht. Met de bekende gevolgen. (SdB)

HET KOERDISCH INSTITUUT VAN BRUSSEL

Het Koerdisch Instituut van Brussel is een onafhankelijke socio-kulturele organisatie. Het is de voortzetting van *Tékoser*, Koerdische Arbeiders en Studentengemeenschap in België die in 1978 gesticht werd en in de loop van 1989 deze nieuwe naam kreeg.

Het Instituut wordt gesubsidieerd door het ministerie van Cultuur. Het streeft een dubbel doel na: de Koerden die in België leven helpen om zich in te schakelen in hun nieuwe leefmilieu, zonder daarbij hun eigen kulturele identiteit te verliezen; anderzijds informatie verschaffen over de Koerdische geschiedenis en cultuur.

Het pand waar het instituut verblijft werd in 1986 geschonken door een bevriend Vlaams echtpaar.

Een paar maanden geleden werd het Koerdisch Instituut gefederaliseerd, er bestaat nu een *Koerdisch Instituut* en een *Institut Kurde de Bruxelles*.

Het Koerdisch Instituut richt zich vooral op de Koerden en niet-Koerden in Vlaanderen (Brussel inbegrepen).

Het instituut geeft ook een driemaandelijks Infoblad uit. Naast het Nederlands is er ook een uitgave in het Koerdisch, Frans en Engels.

Info: Koerdisch Instituut, Bonneisstraat 4
te 1040 Brussel (02/230 89 30)

Geweten gesust

Paul De Baere

Het gevaar zit er dik in, dat de internationale gemeenschap de Koerden over een goede week vergeten is.

Maar het geweten zal gesust zijn. Wij hebben ons niet onbetuigd gelaten in onze humanitaire hulp. Veel te laat, maar toch worden nu van alle kanten acties ondernomen om kleding, voeding en medicamenten naar de vluchtende Koerden te sturen. De mensenrechten waren we vergeten.

Hulp aan mensen kost wel geld, maar compromitteert politiek niet. De verdediging van de mensenrechten heeft veel meer consequenties, want wat je van de ene eist, kun je bij de andere niet door de vingers zien. Zo gaat dat in de internationale politiek. „Huichelarij op grote schaal”, zo benoemde een internationale autoriteit het woordenspel rond het probleem van de Koerden.

Het is niet de eerste maal in de geschiedenis dat het Koerdische volk verraden of hun belangen verkwanseld werden in een spel van evenwichten. Dit laatste bedoelen de Amerikanen misschien, wanneer ze het hebben over een nieuwe wereldorde in het Golfgebied. „Hun” wereldorde en die van hun olie-bondgenoten. Meer niet, maar ook niet minder. Het is wel opvallend dat ten tijde van de militaire successen van de VS en haar bondgenoten, wij de president, de ministers van Buitenlandse Zaken en Landsverdediging, plus een hele reeks sterrengeneraals regelmatig op het scherm zagen om ons te vertellen hoe alles volgens het boekje verliep. Van Amerikaanse superioriteit en strategie gesproken. Nu de Golfoorlog „officieel” achter de rug is, zijn ze zeer zwijgzaam geworden.

Toen generaal Schwarzkopf — die met zijn neus op de werkelijkheid zat — zich even een opmerking en een eigen mening veroorloofde, moest hij snel inbinden. Militairen moeten liever niet aan politiek doen. Een goed principe, maar dat veronderstelt dat de politici hun verantwoordelijkheid opnemen en dat is hier niet het geval.

Gelukkig zijn er de media geweest, die door beelden en woorden, de publieke opinie hebben laten getuige zijn van de uitmoording van de Koerden. Onder druk van de publieke opinie is de internationale hulp er gekomen. Alleen president Mitterrand en de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher hebben hun stem verheven. De rest van de geallieerden, de VS op kop, leefden van de militaire overwinning. Koeweit was bevrijd en de (brandende) oliebronnen „gered”.

De Koerden hadden geen olie en voor de rest zijn zij een verspreid levend volk, dat vecht voor zijn erkenning, zijn eigen identiteit, maar nog steeds geen thuisland heeft. Toch vormen zij een niet onbelangrijk onderdeel van de vrede en de stabiliteit in de regio, waarvoor de VS en de bondgenoten een nieuwe wereldorde willen opzetten. Op papier althans. Want noch Iran en Turkije aan de ene, Koeweit en Saoedi-Arabië aan de andere kant, zien graag een autonoom Koerdistan werkelijkheid worden. Maar evenmin ziet men graag een democratisch Irak gerealiseerd, dat dan wellicht zou gedomineerd worden door een regering van sjiiëten en Koerden.

Saddam regeert immers vanuit een minderheid van soennieten. Het is wel bijzonder tragisch dat het probleem van de Koerden via de Golfoorlog en hun uitmoording door de troepen van Saddam Hoessein, opnieuw in de belangstelling is gekomen.

De erkenning van het Koerdische volk — toch 25 miljoen verspreid levende mensen — moet op termijn een internationale oplossing krijgen, wil men niet alleen de mensenrechten respecteren maar ook een lang aanslepend probleem op termijn oplossen.

Hun erkenning als waarnemer door de algemene vergadering van de UNO bij de internationale organisaties kan een begin betekenen, zoals ook de Palestijnen het statuut van waarnemer hebben verkregen bij de UNO.

Misschien kan een klein en in deze aangelegenheid neutraal land als België, nu het het voorzitterschap van de Veiligheidsraad waarneemt, daartoe een aanzet geven. Wat nu met de Koerden gebeurt kan niet langer van de hand gedaan worden als een „binnenlandse aangelegenheid” waarmee niemand zich in te laten heeft.

Heeft al die humanitaire hulp wel zin, indien we de Koerden achteraf aan hun lot overlaten?

HET VOLK

.8-04-91

Koerden gokken

De Koerdische leiders hebben ngezien dat verzet tegen de Iraakse troepen hen niets kon opleveren en daarom hebben zij een akkoord gesloten met Saddam Hoessein, meent de Frankfurter Allgemeine. De Koerden krijgen dan wel massale hulp, maar een politiek perspectief hebben zij van niemand aangeboden gekregen, noch van Washington, noch van de Verenigde Naties. Niemand wil zich inzetten voor een Koerdische staat. Zo restte er de Koerden dan ook niets over dan zich te onderwerpen aan de dictator van Bagdad. Maar de beloofde autonomie zal niets betekenen. De sjiiëten weigeren met Saddam te praten, maar zij voelen zich gesteund door Iran. De Koerden hebben niemand.

Voor Le Monde is het akkoord tussen Koerden en Saddam Hoessein goed nieuws. Dit is immers het ideale moment om toegevingen los te krijgen van Saddam. Hij is fel afgezwakt en moet toegevingen doen. Maar men moet toch ook sceptisch blijven. Saddam Hoessein is nog nooit opgevalen door zijn ijver om de gedane beloften na te komen, en ook niet door zijn ontzag voor democratie zoals de Koerden die nu eisen. En wat is dit akkoord waard indien

het niet gegarandeerd wordt door de internationale gemeenschap?

Het regime in Bagdad heeft begrepen dat de finale afrekening met de Koerden en hun streven naar grotere zelfstandigheid onder de gegeven omstandigheden onmogelijk is, schrijft NRC Handelsblad. Het Westen laat dat niet toe. Niemand weet beter dan de Koerden zelf hoe wankel een dergelijk vergelijk is. De Koerdische geschiedenis is overleven onder geschonden verdragen. Maar waarom niet de conclusie getrokken dat er in de afgelopen negen maanden een belangrijke les is geleerd: er is moreel niets op tegen wanneer het vrije Westen elders de regels van humaniteit en vreedelievendheid helpt naleven en praktisch is er alles voor, het kan erger voorkomen. Dat biedt mogelijkheden voor de toekomst.

Geen volk heeft zoveel gedaan om te IJzeren Gordijn neer te krijgen dan de Polen en Lech Walesa is het levende symbool van deze strijd, stelt de Financial Times. Polen heeft een vrije toegang tot de Europese markt nodig. Maar hoe moeilijk is het nu voor de EG te onderhandelen met een land dat zowel de EG als de vrijhandel omhelst.

Verenigde Naties moeder Koerden beschermen

De Koerdische dolk en het Arabische zwaard

Het is één van de vele paradoxen in het Midden-Oosten dat de Koerden het momenteel het ergst te verduren hebben in het enige land in het Midden-Oosten, Irak, waar de autonomie van de Koerdische gebiedsdelen ooit in de grondwet werd ingeschreven. Het blijft vele waarnemers ontgaan dat het Iraaks-Koerdisch vredesakkoord van 11 maart 1970, na negen jaar oorlog nota bene ondertekend door de legendarische Koerdenleider Mustafa Barzani en door de nog volslagen onbekende vice-president van de Iraakse revolutionaire raad, Saddam Hoessein, de Iraakse Koerden veel meer "gegeven" of "beloofd" heeft dan dit voor hun volksgenoten in Turkije, Iran of Syrië ooit het geval geweest is.

Veel meer dan de kortstondige en bijzonder kunstmatige "republiek Koerdistan" in de Noord-Iraanse stad Mahabad, opgericht in de schaduw van de Sovjet-legers in januari 1946 en in december 1946 alweer verdwenen, vormt het Iraaks-Koerdisch akkoord van 11 maart 1970 een mijlpaal zonder voorgaande in de recente geschiedenis van de Koerden. Het is alleen in Bagdad, en nog wel onder het Baath-regime, dat de Koerden het dichtst genaderd zijn bij de hen in 1920 op de vredesconferentie van Sévres, horrosce referens, belooft de autonomie.

Grote knelpunten

Niet alleen erkende het Iraaks-Koerdisch akkoord van 11 maart 1970 "het bestaan van een Koerdische natie" (binnen de grenzen van Irak). Het voorzorg ook, na een overgangperiode van vier jaar, in de oprichting van een autonoom Koerdistan in Noord-Irak, "waarvan de grenzen op basis van een volkstelling zouden bepaald worden". Het vijftien punten tellend akkoord voorzorg concreet dat "de departementen Soeleymania, Erbil en Dohok en het Koerdische deel van het departement Kirkoeek een verenigd autonoom gebied zouden vormen", met het Koerdisch als officiële taal (in de Koerdische gebiedsdelen), met Koerdische scholen (en zelfs een Koerdische universiteit in Soeleymania), een evenredige vertegenwoordiging (van de Koerden) in "het parlement, de regering, de openbare diensten en het leger, in evenredigheid met hun aantal", een Koerdische vice-president in Bagdad en een Koerdische nationale feestdag.

Natuurlijk ging dit akkoord voor een deel van de Arabische bevol-

king van Irak "veel te ver" en voor Koerdische radicalen "nog lang niet ver genoeg". De grote knelpunten hadden vooral te maken met het olierijke Kirkoeek, en met name met het twistpunt dat de Koerden Kirkoeek beschouwden als "overwegend Koerdisch" (en het gedroomde centrum van de autonome regio), terwijl Bagdad zou volhouden dat de stad "voor twee derde Arabisch en Turkoemaans" zou zijn. Het vredesakkoord van 11 maart 1970 voorzorg trouwens dat "de olieproductie onder de verantwoordelijkheid van de centrale regering zou blijven".

Lange adempauze

Het statuut van Kirkoeek werd nooit bevredigend opgelost, alleen al omdat de op 11 maart 1970 voorziene volkstelling er niet gekomen is, en omdat de Koerden er Bagdad herhaaldelijk van zouden beschuldigen de Koerdische bevol-

Vrije Tribune
door **Mark HEIRMAN**
Hoofdredacteur CIP

Wapenschild

Door het voorgestelde autonomiestatuut op 21 februari 1974 formeel af te wijzen (bij monde van Koerdenleider Barzani) was een hervatting van de burgeroorlog quasi onvermijdelijk. Tot het Iraans-Iraaks akkoord van 6 maart 1975, door het opschorten van de Iraanse steun voor de Iraakse Koerden, ook dié strijd zou stilleggen en Barzani het Iraakse strijdtoneel voorgoed zou verlaten. De legendarische Koerdenleider zal op 2 maart 1979 in Washington overlijden. Gebroken door de strijd, of door de mislukte kans op een autonomie die voor de Koerden nooit zo reëel geweest is als begin van de jaren zeventig in Irak.

Het was immers dezelfde Barzani die in 1958 al door de toenmalige Iraakse militairen, o.l.v. generaal

king van Kirkoeek te deporteren en die te vervangen door Arabieren. Maar ook omdat het vredesakkoord na verloop van tijd ook door de Koerden werd afgewezen, zodat Koerdenleider Barzani ook door de zijnen werd teruggefloten. In het begin van de jaren zeventig heeft het akkoord nochtans voor een lange adempauze gezorgd in de aanslepende burgeroorlog.

Op 29 maart 1970 werden trouwens (vijf) Koerdische ministers opgenomen in het nationale kabinet. De belangrijkste bepalingen van het vredesakkoord werden opgenomen in de nieuwe voorlopige grondwet, van 17 juli 1970. En nadat de Iraakse Koerden al lang hadden afgehaakt, in hoofdzaak omwille van de kwestie Kirkoeek, werd de beloofde autonomie op 11 maart 1974, zoals voorzien, na een overgangperiode van vier jaar) effectief doorgevoerd. Helaas moest dat op 11 maart 1974, omwille van de gewijzigde opstelling van de Koerden, "bij decreet" gebeuren. In een tweede decreet werd de Koerdische autonomie ook in de grondwet opgenomen.

Kassem, vanuit de Sovjet-Unie naar Bagdad werd teruggeroepen, nadat de voorlopige Iraakse grondwet van 20 juli 1958, na de val van de monarchie, al waarborgen inhield voor "de nationale rechten van de Koerden in de Iraakse staat". Het wapenschild van de in 1958 opgerichte Iraakse republiek bestond trouwens al uit "een Koerdische dolk gekruist met een Arabisch zwaard".

Op basis van die traditie, die onvergelijkbaar is met het lot van de Koerden in Turkije of Iran, moet het voor de Koerden en voor de Arabieren in Irak mogelijk zijn om het autonomiestatuut van 1970 alsnog nieuw leven in te blazen. Al kan dat in de gegeven omstandigheden alleen onder internationale waarborgen om de fouten van 1970, vanwege Arabieren én Koerden, te voorkomen.

GAZET VAN ANTWERPEN

1-05-91

NIEUWE GIDS

1-05-91

De Koerden hebben beschermers nodig, stelt *The New York Times*. Met recht en reden wantrouwen de Koerden Saddam Hoessein en zijn beloften. Gezien de tragische gevolgen van een soortgelijke tussenkomst in Libanon maken de Westerse bondgenoten zich terecht zorgen. De beste oplossing zou zijn de kampen en de bescherming ervan over te dragen aan een veiligheidsmacht van de Verenigde Naties. Deze staan weigerachtig omdat Bagdad er zich tegen kant. Maar VN-troepen betekenen toch een mindere inbreuk op de Iraakse soevereiniteit dan Westerse troepen. En er kan nooit een nieuwe wereldorde komen indien de Verenigde Naties niet actiever gaan optreden.

De idee van VN-troepen om de Koerden te beschermen is zo goed als de garanties die hen ondersteunen, vindt *The Times*. Wat kleine VN-contingenten in het verleden hebben bereikt scheidt weinig vertrouwen. En in het Irak van Saddam Hoessein is de maatschappij gebaseerd op brutale macht. Als er VN-troepen komen, moeten die dan ook het recht hebben om terug te schieten, indien Saddam Hoessein hen aanvalt. Hulp voor de Koerdische vluchtelingen en een veilige autonomie gaan hand in hand. Een VN-macht, degelijk gesteund en uitgerust, kan beide dienen.

Men hoort nu al spreken van een Amerikaans-Brits-Frans protectoraat in Irak, maar volgens de *Corriere della Sera* is dat overdreven. Maar als de plicht tot humanitair ingrijpen geen positieve uitwerking heeft, kan de aanwezigheid van de Westerse geallieerden niet meer gerechtvaardigd worden. En dan zou het geen overdrijving meer zijn te spreken van een neutrale zone of van een protectoraat, want in feite heeft men een deel van het Iraakse territorium onttrokken aan de heerschappij van de regering in Bagdad.

Ondanks de toenemende federalisering van België is de taalstrijd tussen Vlamingen en Walen niet verdwenen, meldt de *Frankfurter Allgemeine*. Het offensief van de Vlamingen komt op een moment dat de regering aarzelt om de derde

nog voor de volgende verkiezingen door te voeren.

Koerden, jongste slachtoffers van Golf-oorlog

Onmiddellijk na de Golf-oorlog heeft minister Eyskens in een interview met deze krant zijn bewondering uitgesproken voor dit militaire meesterwerk. Ook vice-admiraal b.d. E. Pouillet gebruikt een reeks superlatieven: „meesterlijk“, „verbluffende operatie“, „een mijl... in de militaire geschiedenis (DS 26 maart).

In feite is de Golf-oorlog de moeder van een verschrikkelijke burgeroorlog geworden. Nadat de Koerdische en Sjietische rebellen in opstand waren gekomen tegen Saddam Hoessein, gebruikte die napalm en fosfor tegen vluchtende mannen, vrouwen en kinderen.

Wie is verantwoordelijk voor al die ellende? Op de eerste plaats natuurlijk Saddam Hoessein, de diktator die het noorden bleef bewapenen ook na zijn gifgasaanvallen op Halabja. Maar ook de Amerikanen die nu met hun hulpactie ogenschijnlijk een mooie humanitaire rol spelen.

De CIA heeft militaire steun verleend aan Koerdische en Sjietische rebellen en in Saoedi-Arabië het radiostation „The Voice of free Iraq“ opgezet. Dat riep op tot de opstand en op 15 februari kort voor de start van de grondoorlog deed minister Bush dat zelf.

Onmiddellijk na de Golf-oorlog geven sjieten en Koerden massaal gehoor aan die oproep. Massoed Barza-

ni, de leider van de Demokratische Partij van Koedistan, en Jalal Talabani van de Patriottische Unie van Koedistan hopen het te kunnen halen op het verzwakte Iraakse leger. Zij voelen zich ook gesteund door het Amerikaanse verbod om chemische wapens, vliegtuigen en helikopters in te zetten.

Maar wie niet in opstand komt is het Iraakse leger. Dat voert genadeloos de bevelen van Saddam uit, herovert de Koerdische steden en veroorzaakt de vluchtelingenstroom. Bij hun acties maken ze volop gebruik van hun helikopters, want op 26 maart kondigde de Amerikaanse regering openlijk aan dat ze de Iraakse helikopters ongemoeid zal laten.

Herhaaldelijk noemt Bush de slachtpartij een interne aangelegenheid. De Saoedi's hadden de Amerikanen immers verwittigd dat de opstand islamitische fundamentalisten, de sjieten, aan de macht zou brengen en de Turkse premier Özal wil geen onafhankelijk Koedistan aan zijn grens.

Maar de beelden van de Koerdische vluchtelingen beroeren de publieke opinie en dwingen president Bush tot een nieuwe koerswijziging van 180°. Amerikaanse militairen gaan hulp leveren, zetten in Noord-Irak kampen op en beginnen die door te geven aan de VN.

Als pacifisten moeten we vaststel-

len dat ook voor de Koerden de oorlog (hun opstand) een medicijn is erger dan de kwaal van hun onderdrukking. De les blijft dat staten en volkeren hun conflicten op een niet-militaire manier moeten proberen op te lossen.

De Veiligheidsraad heeft daar met zijn resolutie 688 een goede aanzet toe gegeven. Op basis daarvan is een VN-missie, onder leiding van professor Suy, naar Irak gegaan. Hij werkte een oplossing uit met de Iraakse autoriteiten waarbij de VN de veilige terugkeer van de Koerden organiseren. Volgens hem en volgens VN-secrataris-generaal Perez de Cuellar wordt zijn missie doorkruist door de Amerikaanse koerszwenking.

De Groenen kiezen ook nu weer voor een VN-oplossing. Het is veel beter dat de terugkeer door blauwhelmen wordt georganiseerd dan door de overwinnaars van de Golf-oorlog. Deze ellende toont nog eens de noodzaak aan van een permanente VN-vredesmacht, die snel kan optreden. We pleiten ervoor dat België enkele legereenheden, getraind in geweldloze konfliktoplossing, permanent ter beschikking zou houden voor de VN.

Voor internationalisten en voorvechters van mensenrechten is er één lichtpunt: resolutie 688 relativeert het heilige principe van de staatssoevereiniteit. In feite erkent de Veiligheids-

raad daarmee het „humanitair inmengingsrecht“.

Terecht noemt dr. Moreels, voorzitter van Artsen zonder Grenzen, dit een „historische erkenning“. Minister Eyskens en anderen interpreteren deze resolutie als een toelating om zonder verder VN-overleg ook militair op te treden. Dat is een avonturistische politiek die tot nog meer schendingen van de mensenrechten leidt.

„Mensenrechten uitbuiten om een oorlog te kunnen verantwoorden, is onzindelijk“. Dat schreef G. Hubert, algemeen sekretaris van Amnesty International Vlaanderen, in *De Standaard* van 14 februari.

Ook voor de oplossing ten gronde van het Koerdische probleem hebben de VN een rol te spelen. Dit probleem, dat zich uitstrekt over vijf landen moet worden ingeschreven op de agenda van een internationale conferentie over het Midden-Oosten onder de auspiciën van de Veiligheidsraad.

Uit die conferentie moet een soort Helsinki-proces groeien, een conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in het Midden-Oosten. Daarbinnen moeten mechanismen worden opgezet die de mensenrechten waarborgen over de staatsgrenzen heen, mechanismen dus die de staatssoevereiniteit beperken.

Dat moet allemaal niet meer uitge-

vonden worden, want de Arabisch Liga aanvaardde op 5 december 1981 een charter over de rechten van de mens en van de volkeren in de Arabische wereld.

Artikel 35 geeft niet-Arabische gemeenschappen het recht op hun eigen cultuur en taal. Alleen moet van dit Handvest méér gebruik worden gemaakt. Net zoals de Raad van Europa en de conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa meer gebruikt moeten worden voor de Koerden in Turkije.

In de oplossing van het Koerdische probleem zien we de Veiligheidsraad een grote rol spelen. Die kan zich rehabiliteren, nadat hij zware avergaten heeft opgelopen tijdens de „woestijn storm“. Zonder structurele aanpassingen kan die Raad zich voor de mensen van het Zuiden niet geloofwaardig maken. De landen van de Derde Wereld moeten er beter in vertegenwoordigd zijn en het veto recht moet worden afgeschaft.

Vredes- en andere niet-gouvernementele organisaties moeten ten slotte een sterke adviserende stem krijgen bij de Veiligheidsraad. Daardoor zullen problemen zoals dat van de Koerden op de internationale agenda kunnen komen voor zich een echte catastrofe voordoet.

Hugo VAN DIENDEREN
Volksvertegenwoordiger Agale

Rock voor de Koerden, maar ook voor Bangladesh en Afrika

ROCKCONCERT THE SIMPLE TRUTH

DE MORGEN, 14.05.91

Zondagavond vond in het Wembley-stadion bij Londen het benefiet-concert 'The Simple Truth' plaats, dat bedoeld was om fondsen te verzamelen voor de Koerdische vluchtelingen. Initiatiefnemer van het festival was Chris de Burgh, maar wiens lied het concert ook werd genoemd, Rod Stewart, INXS, Beverley Craven, Lisa Stansfield, Tom Jones, Lavine Hudson, Alison Moyet, Alexander O'Neal, Sting, Peter Gabriel, Sinéad O'Connor (in de kledij van Koerdisman), The Gypsy Kings, Hall and Oates, SNAP, de energieke New Kids on the Block, Whitney Houston, MC Hammer, Gloria Estefan, Ruuch Sakamoto en MC Hammer waren van over heel de wereld van de partij.

Satelliet

De voorbereiding van het concert in Wembley, dat werd afgewisseld met satellietverbindingen met onder meer Haag, Rotterdam, Eindhoven, Den Haag, Kamerdam, Florida, Melbourne en Manchester, had slechts een kleine drie weken geduurd. Het financiële steunbedrag van de avond was 600 miljoen pond om 5 pond te storten — werd telkens tussen de verschillende optredens in werden uitgezonden. De man van het Rode Kruis die door de BBC werd gefilmert, werd verklaard dat heel wat fondsen die men anders voor de Koerden zou hebben gebruikt, door de opbrengst van het concert konden worden 'doorgeschoven' naar Bangladesh en Afrika.

Lady Diana de Koerdische zanger Mr. Sivan Perwer succes toe.

Chris de Burgh tijdens zijn optreden in Wembley. (Foto EPA)

Het concert werd bijgewoond door Lady Diana (schoon dochter van de rijkskoningin) en — op het eind — door de Britse premier Major, die vijfde in de rij zat te knippen na het nummer 'I got the power' van de wat bizar ogende groep SNAP. De presentatie was in handen van Gary Davies. Veel politieke uitspraken werden er tijdens het optreden niet gedaan, op deze van Peter Gabriel na die zei te hopen dat 'de Koerden, een volk dat wordt heen en weer geschopt door regeringen, eindelijk schrijft voor de show, vertragen, beide van de situatie van de Koerden zien, heb je het gevoel dat dergelijke initiatieven in de huidige situatie moeten.' Het komt er bij dit concert op aan dat we ook nieuwe sponsors, die aangetrokken zijn door de muziek, kunnen aanspreken', zei de vertegenwoordiger van het Britse Rode Kruis. Anderzijds hebben alle vormen van muzikale 'aid' toch ook een bijdrage aan het Rode Kruis. De avond was 600 miljoen pond om 5 pond te storten — werd telkens tussen de verschillende optredens in werden uitgezonden. De man van het Rode Kruis die door de BBC werd gefilmert, werd verklaard dat heel wat fondsen die men anders voor de Koerden zou hebben gebruikt, door de opbrengst van het concert konden worden 'doorgeschoven' naar Bangladesh en Afrika.

Sivan Perwer, Me Hammer, Foto denge konink

WERELD-MISSIEHULP v.z.w.

PROVINCIE: BIERMID 400 2530 BOECHOUT 03/05/14 15 BANK 403-835-400-113
 Dankzij gratis afpersing bij WERELD-MISSIEHULP konden we tot nu toe 135 ton goederen opsturen naar Koerdistan. Koerdisch Instituut SOS-Ziekhuizen v.l.c.

ENSITITUYA KURDÎ YA BRUKSELÊ

Instituya Kurdi ya Brukselê rêxistineke civaki û çandî ye. Ew ne girêdayî tu partiyeke siyasî ye. Di Çiya 1978 de, bi navê Têkoşer, Yekitiya Karker û Xwendekarên Kurd li Beljika, û pasê di Gulana 1989 de, bi navê Enstituya Kurdi ya Brukselê ava bûye. Ew alikariya maddî ji Wezareta Çandê ya Beljîkî distîne. Du amancên wê hene : Ji alî alikarîna Kurdên ku li Beljika rûdinên, ji bo ku karibin di civaka beljîkî de bas bikin "intégration", bê ku zanava xwe ya çandî hunda bikin, û ji alî din ji agahdarkirina Beljîkî, Ewropî û kesên din li ser dirok û çanda kurdi.

XEBATA ROJANE (ji 1983 de) : Ji Dusem heta Inî, saet 9-17 :

Fêrên zimên.

Alikariya civakî.

Weşan : Bultena agahdariyê, dosya û pirtûk bi zimanên cihê.

Pirtûkxane : Cend sed pirtûk û kovar bi zimanên cihê.

Mêdyatêk : Filmên vidêo, diyoziyê, sêlik û kasetên muzîka kurdi.

Pêkanîna konferans, sevên çandî û raberîyan.

Hevkari bi zanîngehên cihê re.

Hevkari bi rêxistinên dêmokratîk ên ku bi pirsên derhatîyan, mcfên mirov û gelan xerik dibin re.

ENDAMÊN ŞEREFÊ :

ALALOUF Mateo, ANCIAUX Robert, BASTENIER Albert, COPPIETERS Maurits, CREUZ Serge, DASSETTO Felice, DE KOCK Marc, DELVAUX André, EISENDRATH Henri, HOUTART François, HUMBLET Jean-Émile, JOSPA Yvonne, LEFIN Paul, MARTENS Albert, MERTENS Pierre, ROOSENS Eugène, SCHEINERT David, SOMVILLE Roger, THOMAS René, VAN BRUINNESSEN Martin, VAN PAEMEL Monika, ZANDERS Jean Pascal.